

A-682j.

Hans ja Wanapagan.

1582-A
Rahwa jutud Kawala - Hansu wiguritest
wanapaganaga.

Kolmas täiendatud trükk.

Cartus.

Trükitud Hermann'i trükikoja kulu ja kirjadega.

4627

A-6821.

I. Hans.

I.

J. Freimann Lehtsest.

Ennemuiste elanud meie maal üks väga tark mees. Ta tarkade ja kavalate tegude ja juttude pärast hüütud teda „Kavalats Hansuks.“ Oma pää tarkusega saatnud ta palj suuremad wägimehe teod lorda kui seda ükski tangelane keharammuga teha wõinud.

Ta olnud küll ka teha poolest terve ja ilus mees, aga ta wägi ja wõimus oli talle Looja poolt pähä antud. Küll teinud ta inimeste hulgas tarkusega wägewaid ja naljakaid tegusid, läinud wõõral maal rändamas ja olnud mitu lorda wanapaganaga nokkapidi koos, aga ta kaval nupp toonud ta igast kohast aauga ja terve nahaga läbi.

Pole ta inimestele kellegile paha teinud, kes tässe ei punitanud, aga wa loll wanapagan saanud ta käest mitu lorda witsutada.

II.

J. A. Weltmann Pootsist.

Wanal ajal elanud torra üks mees pojaga, Hansuga. Hansul olnud aga kiwikõwa pää. Ei mõistnud mingisugust ametit teha.

Rüül isa õpetanud Hansu, aga kõik asjata katse. Ühel päeval tulnud Hansul mõte pähä : tarwis õige metsa äärde jalutama minna.

Väinudgi. Teel tulnud Hansule hall mees wasta.

Küsinud : „Hans poeg, miks ja muretsed?“

Hans wasta nud, et ei mõista midagi teha.

Wanamees wastanud : „Ära muretsse ! Rüül ma sind aitan !“

Nende sõnadega wõtnud ta taskust ühe asja, annud Hansu kätte ja ütelnud : „Kui sa midagi teed, siis hüüa: jeehuri ! jeehuri ! Rüül see sind siis aitab.“

Hall wanamees kadunud jeda üteldes ära.

III.

Ühel isal olnud muiste poeg. Selle nimi olnud Hans. Poiss olnud esimene wõrukael ja kelm kõigesuguste wigurite pääle. Tööd pole ta wiitfinud teha.

Isa olnud Hansuga päris kimpus. Ei teadnud, mis poisiga teha. Rüül pannud isa Hansu ametit õppima, aga ikka tulnud Hans meistri juurest ära.

Korra noominud isa jälle Hansu, et ta logelemise maha jätaks ja tööle hakataks.

Hans kuulunud isa noomimist wagusi päält. Wastanud wiimaks käed selja pääle, pööranud ümber, marsinud sõna lausumata, wilet lüües metsa poole.

Wetsa ääres lastnud kõhuli maha ja jäänud wiimaks päewapaisetele magama.

Ärtiselt hüüdnud Hansu keegi une päält : „Poiss laisk worst, mis sa magad ! Tõuse üles tööle !“

Hans karanud hüüu pääle üles. Wõtelnud esiti, et isa hüüab. Silmi kuue käisega selgetks nühtlides näinud, et koguni wõõras hüüdnud.

Kui Hans jalul olnud, küsinud wõõras Hansult : „Kudas sul nii palju aega, et kibedal tööajal wõid magada ?“

Hans wasta: „Mis mul siis õige teha on, et ei wõi magada!“

„Noh, kui sul aega on, tule mulle sulafets. Mul sulast praegu hädasti tarwis!“

Hans sellega nõus. (Küsinud, palju aastas palka saab).

Mees Hansule: „Kui mind auufasti teenid, siis saad aastas toobi kulda palgaks. Aga kui mind wihale äritad, ei saa kopitatti!“

Hans walmis minema. — —

Hakanud minema. Tundmata mees ees, Hans ikka järel. See tundmata mees olnud wanapagan.

Tundmata mees wiinud Hansu paksu metsa, kust kitsas tee ikka pimedamasse kuuse tihnikusse wiinud. Wiimaks tulnud neile metsas lagendil wasta, kus talumaja olnud.

„See ongi minu talu, siia jääd mind teenima!“ ütelnud wanapagan Hansule.

2. Wanapagan.

I.

J. Prooses Drust. :

Hans otsinud korra metsas witsu. Hakanud põõsast pajuwitsa lõikama, kui laps põõsast karjunud: „Au! au!“ Hans wõtnud lapse, wiinud koju.

Laps kaswanud warsti suureks. Hansul ei olnud enesel lapsi. Hans tahtis leitud lapsest enesele kasupoega saada.

Kolme kuuga oli kasupoeg suur mehe mürakas. Tegid kõik tööd nii ära, et Hansul talle enam midagi anda ei olnud.

Hans pani teda tühja töödgi tegema, et teda aga laelast ära ajada.

Heäranis armastas kasulops putru. Meljaämbriine paja täis putru oli talle paras jagu.

Selle eest laswanud kasupoeg päiwiti jala maad.

(Nüüd jutustasse, kuidas kasupoeg öösel õhuga Hansu süngist wastu teina wälja wislab, just nagu lugu Kalewipojast kuuleme).

Hans wihastas sest nii, et kasupoega ära mõtles hukata. Aga kus jõud ei aita, aitab kawalus.

Hans wedas suuri kiwa pööningule ja ütles siis kasupojale: „Mine pööningu augu alla ja wõta wasta, mis sulle annan!“

Hans hakkas suuri kiwiwõmmakuid ülemest alla weeretama. Hansu kasupoeg sulane ladus kõik ilufasti wirna.

Ehmatades nägi Hans, et sulane alles elus. Wihast wisanud ta weel sületäie laudu alla. Sulane kiitnud pärast: „Ei su sületäis peergu polnud midagi, aga need moamürakad oliwad poisimad!“

Läänemaal Harju rajal on üks soo, mis suureks sooks hüüakse. Wõned hüüawad teda ka Ledissooks. Hansu mõja olnud soo ääres Wilupere külas. Hansul nõuu peetud: tarwis sulasele, kes muu polnud kui wanapagan, käst anda, et ta selle soo maha niidab.

Sulane kuulis kästu, läks niitma. Niitis nii, et wifati hääl kaugele kuulda oli. Ei soo tahananenud. (U eesti niitma). Kui tord wifatiga lödi, sai nii palju midetud, et luiskamise hääl kuulda olnud. Ei soo pole wähenenud.

Eiis niitnud nii suured nikati täied, et uikamist kuulda oleks wõinud. Ei soo wähenenud.

Wiimaks tüdinenud wanapagan ära, wisanud wifati läest ja ütelnud: „Ei oie mina sood maha jaanud, ei saa teda ka keegi teine!“

Wanapagan sulast otsimas.

I.

J. Soodla Tormast.

Wanapaganal olnud juur talukoht. Säääl elanud ta naisega, lastega, kõiki talutöösid oma jõuga ära tehes. Pole raatsinud omale abi võtta.

Nõnda üksi tööd tehes tüdinenud wiimats ära, sest töö näidanud raskest minemat.

Naine wanapaganale ütles: „Käägitakse, meie olla nii ihusad, et omale sulastki ei raatsida abiks võtta, waid ise igal pool sulase eest tömmata. Näitame, et me ihusad ei ole. Võtame sulase!“

Wanapagan olnud perenaisega nõuus. Läänud sulast otsima.

Enne minekut ütelnud naine ometi wanapaganale: „Waata ette, et suuremat ei võta kui ise oled. Suuremaga võiksid kimpu jääda. Võta vähem kui ise oled. Siis saad sulasega walmis!“

Wanapagan otsinud siit ja sääält, kuni wiimats Kawala Hansuga kufagil teekäänatul koku juhtunud. Wanapagan kofe Hansuga sulase laupa sobitama.

II.

(Wanapagan läinud sulast otsima. Näinud kraawi. Talbal mehe leiba luusse lastwat).

Wanapagan arwama: Ehl saab sest mulle sulane. Aratan mehe üles.

Wagoja hõerub filmi ja tõuseb istukili.

Wanapagan kofe küsima: „Külamees, mis sa magad? Kas sa ei taha mulle sulaseks tulla?“

Külamees waesta: „Mis ma magan? Mul kadus töö järg läest ära. Ei aidanud muud, pidin magama heitma!“

Wanapagan jälle: „Mul tööd enam kui palju. Kas ei taha mulle sulaseks tulla?“

Külamees haigutab wasta: „Miks mitte, kui kaup saame. Aga ma ei tee kaupa wähema kui 7 aasta pääle. Wasta kestab kewadisest káo kukkumisest teise kewadiseni kookukkumiseni!“

III.

(Enne sulast palkama minemist ütelnud naine wanalepaganale: „Waata hoolega ette, et sa paha sulast ei wõta. Ära wõta pikemad kui ise ole. Pikem saaks sinust warsti wõidu. Ära wõta ka lühemat. See ei jõuaks meie tööd ära teha. Wõta enesesuurune.“

Wanapagan sedamaid sulast otsima. Leidnud mehi misjugasid, aga üksti ei tõlbanud talle. Wõni olnud pikem, mõni lühem, mõni märksa jämedam, mõni palju peenem. Ei julgenud kellegiga kaup sobitada. Oli ju eit kästinud enesesuurust otsida.

Wõne päewa pärast juhtunud ometi mehe leidma, kes ei pikem ega lühem, ei pakssem ega peenem olnud kui wanapagan.

IV.

S. Kunder.

Hans teadis ammtugi, et see kerge asi ei ole niisugust meest teenida, nagu wanapoiss ise on. Sellepärast tegi ta ka tohe kontrahi maha, et lumbgi ei tõhtinud lumbagit wihaštada, ei wanapagan Hansu ega Hans wanapaganat.

Bani nii moodi kirja: kui peremees poissi wihaštab, siis on poisil õigus ja luba peremehe nina pääst ära lõigata. Kui aga poiss peremeest wihaštab, siis on peremehel ka luba poisi nina pääst ära lõigata.

V.

A. Kuusik Umblast.

Hans oli waese saunamehe poeg, aga wirt ja agar igale tööle. Päälegi oli ta hästi kawal, nii et keegi ta wastu ei jaanud. Hans teenis lana aega ühte peremeest. Viimaks sai Hansul teenimise himu otša. Wõttis nõuiks oma kae pääl elama hakata.

Hans läts ühel päewal kõrtsi. Ostis wiina, hakkas rüüpama.

Rorraga astus wanapagan uksest sisse. Waatas mehi ja ütles: „Ma käin ju mitu päewa enesele sulast otsimas, aga ei ole weel kedagi tublit meest leidnud. Kas ei taha keegi teist mulle sulaseks tulla?“

Hans tundis wanapagana ära. Kostis wanapagana jutu pääle: „Wina tulin siis küll sulle sulaseks, kui mulle küllimitu wastaalaid ja teise hõberublatükki sid aastapalgaks annad!“

Wanapagan wasta: „Miks ma 'p anna, kui kõil tööd ära teed!“

Hans jälle: „Küll töödega korda saab!“

Leppiswad kaubaga kokku.

Wanapagan ostis hääd liigid.

Hans läts kohe wanapaganaga seltsis wanapagana teenistusesse.

VI.

B. Sitt Woorust.

Hans heitnud wanapagana sulaseks. Teinud teenistusesse astudes maha, et kanadega magama, sigadega ülestõusta!

Hansul hää põli teenida. Kanad lähewad pääle lõunat kohe magama, siad jälle magawad jööma ajani.

Nii magas Hans. Ainult lespäewa ajal tegi natuke tööd.

4. Kudas Hans kawalaks sai.

J. Hünerson Karksist.

Hansu ja wanapagana wahel oli maha tehtud, et Hans lõik wanapagana lambrid ja keldrid wõib läbi läia, ilma et teda kerlata tohitaks.

Korra läinud Hans ühte keldrisse, kus pudelites kaht sugu wedelikku olnud. Kõigis pudelites olnud niisugune wedelik, mis inimese pääst mõistuse ära wõtab, ühes aga niisugune, mis wanapagana meelest ja mõistusest keedetud.

Tgastüh st lubatud Hansul juua, aga seda ühte keelatud kangesti ära.

Hans pole aga teisi nuusutanudgi, katsunud, et selle ühe kätte saanud ja pannud paugu päält lõik nahka. Kohe olnud ta ka targem kui lõik wanapaganad.

W. Rebase suust.

5. Karuga rammu katsumas.

K. Kuusik Amblaist.

Esimesel päewal ütles wanapagan oma uuele sulasele: „Kuule Hans, mina olen sind küll oma teenistusesse kaubelnud, aga ma ei tea, kas sul ka jõudu on. Selle pärast oleks hää, kui me täna esiteks rammu katsuksime!“

Hans wasta: „Mina olen tugewate meeste sugu! Minu wanal seitsemekümne aastasel isal on praegu rohkem rammu kui sinul!“

Wanapagan ütlema: „Ei ma seda usu!“

Hans wasta: „Koh, kui ei usu, siis mine waata ise! Sja elob Käärifaewu kõrtisist kolm wersta eemal paksus kuusemetšas!“

Wanapagan kohe: „Koh, eks ma lähe waatama kui suur rammumees su isa on!“

Välgsi sedamaid Hansu isa Käärikaewu metsast üles otsima. Ei elanud Käärikaewu metsas aga Hansu isa, waid elas Käärikaewu metsas karu.

Wanapagan läks sinna, kuhu Hans juhatanud. Kuusikusse jõudes wanapagan hüüdma: „Wanamees, tule wälja, poeg käskis mind siuga rammu katsuda!”

Kuusikus imetas emane karu poegi, isane istus pesa äär-l. Wanapagana hüüdu kuuldes isane karu koha waatama, kes see rahurikkuja on. Väks teisele kolleda mõirgamisega wasta.

Wanapagan lootis oma rammu pääle. Karu enese ees nähes löi mehikese süda araks. Wõttis nõuiks putkama panna. Aga liig hilja!

Karu lasis wanapagana ümbert kinni ja pigistas, nii et fondid ragisesiwad. Lugu kipus wiimaks õige kirjaks minema.

Wanapagan hädas appi hüüdma: „Hans, mu auus sulane, tule appi! Su wanaisa tapab mu ära!”

Karu pigistas wanapagana fondid hästi ära. Wiimaks pääsis wanapagon ometi karu läest putkama. Hakkas koju poole jooksuma. Ise aga wahtis jookstes üle öla tagasi, kas Hansu isa järele ei tule.

Koju jõudes tuli Hans õue wärawas wanapaganale wasta.

Hans koha küsima: „Noh, kuidas läks lugu minu wanaisaga?”

Wanapagan sõnuma: „Wõtaks sind ja su isa! Ei oleks seda wõinud arwata, et mehel nii palju jõudu! Enesel paks talwe kasukas seljas!”

Hans wasta: „Mäed sa, et mul õigus on! Et ma ole jõumeeste sugu!”

6. Võidu jooksmas.

K. Kuusik Amblast.

Teisel päeval ütles wanapagan Hansule! „Sõuumeeste jeltsi ja oled küll, ega sa minu wasta jooksista ei jaks.“

Hans wasta: „Oh oh! Minu noorema wenna pisukene poeg siin ligidal lepitus risttee ääres jooksebgi sinust mööda. Eht küll külm mullu talwe ta tagumisi jalgu kosja käigul näpistas, on ta siiski waledam kui sina!“

Wanapagan ütles: „Noh etš me näe!“

Wanapagan koe noorema wenna pisukest poega otsima. Läts risttee äärde lepitusse. Hakkas hüüdma: „Pisikene pois, tule wõidu jooksema!“

Jänes kuulis wanapagana hüüdmist. Pistis nagu tuul punuma, wanapagana eest mööda piki teed edasi.

Wanapagan ladus järele, nii mis maa müdises.

Jänes pööris paksu metsa.

Wanapagan putkas esiti ta järele. Mets oli aga wäga paks, kiskus wanapagana silmad ja kõrwa lõhki.

Wanapagan jäi paksu tamme oksa juutse tükka pidi kinni. Nebis mees hulga aega, enne kui lahti sai. Läts tirudes koju.

Jänes aga lippas kus seda ja teist.

7. Uikamas.

D. Bruhl Haljalast. (Metsikust).

Teisel hommikul küsinud wanapagan: „Mis me täna hakkame tegema?“

Hans wasta: „Mis peremees² pääle paneb, peab sulane tegema!“

Wanapagan ütles: „Läheme õige metsa uikama. Saame näha, kumbal waljum hää! on!“

Läinud metsa.

Wanapagan uiganud nii, et lõik metsad ja mäed wasta wärišenud.

Hans wõtnud suure lasewembla, wäänanud ära ja hakanud wõru punuma.

Wanapagan ütles: „Eks sa uita ometi ta!“

Hans wasta! „Lase ma teen wõru walmis ja panen sinu pähe. Kui ma uitan, pörub sinu pää muidu puruks!“

Hans teinud wõru walmis. Aga näe, wõru saanud liig suur. Hans teinud kiilud, hakanud kiilusid wahete taguma. Annud ühe hooi itka kiilu pihta, teise hooi wanapagana pähe.

Wanapagan teelma! „Ara tao! Ara tao! Lase uitamine olla. Lähme parem koju!“

Läinudgi koju, ilma et Hans häält oleks katsunud.

S. Wilistamas.

J. Karelson Tamsalust.

„Kuule, Hans, katsume õige wilistada! Saame näha, kumb meist kangem on wilistama!“ ütelnud wanapagan Hansule.

Wanapagan wilistanud. Wilistamine olnud nii wali, et maa jalgade all pörunud ja lehed puudest maha wärišenud.

„Noh, Hans, wilista sina nüüd oma lord!“ ütelnud wanapagan selle pääle Hansule.

Hans wasta: „Kui mina wilistan, pead sa oma filmad lastma kinni siduda! Muidu pöruvad sul filmad pääluust wälja!“

Wanapagan sidunud filmad kinni. Ütelnud ise „Wilista nüüd!“

Hans haaranud hää lepawembla kätte ja wirutanud sellega wanapaganale mööda pääd.

Wanapagan kirjendama: „Küll, küll Hans! Ara wilista enam! Mu filmad kargawad pääluust wälja, ehk nad küll kinni seotud on!”

Hans wašta: „Näe nüüd, et ma sinust kõwemini wõin wilistada! Kui tahad, olen walmis sinuga weel wõitu katsuma!”

„Ei, ei! Saab juba küll!” ütelnud wanapagan.

9. Nüia wisikamas.

3. Silienbach Kalkwerest.

Korra kutsus wanapagan Hansu wõidu nüia wisikama. Ega Hans mees wastu tõrgu.

Hans wõtab lahe läega nüia warrest kinni nagu jõumees muistegi. Oleks mehel õige punnimist olnud, kui nüiale tuule alla oleks saanud. Aga wõi ep temal seda tarwis tõsta oli. Hoiab lahe läega nüia warrest kinni, wahib ise taewa poole.

Wanapagan küsima: „Mis abi sa säält ülewalt ootad? Saoda nüi ometi minema!”

Hans rahuga wašta! „Dotan kuud pilwe tagant wälja tulewat!”

Wanapagan uuesti küsima: „Mis sa siis seft kuust ootad? Kas sa muidu ei näe?”

Hans uhtelt: „Näha wõin ma enam kui tarwis. Aga ma wisikan nüia kuu pääle!”

Wanapagan pärima: „Mis sa taft siis sinna wisikad?”

Hans wašta: „Muidu wõib maha kulludes mõnele kaela juhtuda ja seda wiisi pahandust teha!”

Wanapagan hädaldama: „Noh, aga kudas sa ta säält jälle kätte saad?”

Hans naerab: „Taga tõllakam! Kus teda säält weel kätte saab! Ruumi tal säält hallitada küll, kas wiimse päewani!”

Wanapagan wõtab nua warrest kinri, ütleb Hansule: „Puule Hans! See nui on isaisadest päritud armas mälestus. Jäta parem wiiskamine tatti!”

Hans wasta waidlema: „Ega seda ole! Wigats sul siis hirwitada, et ma ei jaks wiwata!”

Wanapagan wasta! „Ei! Wõidu luban sinule, kulla pai Hans!”

„Noh, kui asi nii hull, siis sündigu sinu tahtmine!” ütles Hans ja lastis nua warrest lahti.

Wanapagan wiis nua kohe aita.

10. Kiwi wiiskamas.

J. Karu Helmest.

Hans ja wanapagan läinud torra metsa wõidu kiwa wiiskama.

Läinud lõotese peast mööda. Hans wõtnud ilma wanapagana tähelepanemata lõotese kinni.

Wanapagan wõtnud kiwi, wiisanud ülesse. Alles tunni pärast tulnud kiwi maha.

Nüüd kord Hansu käes.

Hans lastnud lõotese peost lahti. Lõote lennas kõrgesse taewa alla, kuni filmist kadunud.

Küll wanapagan oodanud Hansu kiwi mahafadamist, aga kiwi ei jadanud.

Hans ütelnud wiimaks: „Ega minu kiwi enam maha ei jada! Ma wiiskasin ta pilwede pääle!”

11. Sõrmelooku wedamas.

M. J. Eifen Wigalast.

Hans, tule hakkame sõrmelooku wedama!” ütles wanapagan Hansule.

Hans wasta: „Hakkame.”

Wanapagan jälle: „Anna siis sõrm siia!”

Hans wasta: „Ei, wana wennas! Ei see täna lähe! Täna olen liig wäsinud. Aga homme taewa loibus ole platsis! Siis weame kas sõrme otsast!“

Wanapagan nõuuga rahul.

Hans aga sedamaid sepa juurde raudkätt tellima. Sepp tegigi Hansule lohe kindasarnase raudkæe.

Teisel hommikul wara tõusis Hans ülesse ja tegi oma raudkanda tulifets Seni ilmus ka wanapois.

Wanapagan warsti kutsuma: „Tule nüüd ruttu sõrmkooku wedama!“

Hans wasta: „Rohe, lohe! Parema on aga, kui kuusikusse läheme. Sääli ei näe meid keegi. Siin mõiks mõni naerda, kui meie sõrmkooku wedamist näeb.“

Wanapagan wasta: „Vähme kuusikusse!“

Käskiwad kuusikusse.

Kuusikus wanapagan üttelema: „Hakkame nüüd pääle!“

Hans wasta: „Hakkame! Aga kas jaksab sinu sõrm ka wedada? Mul on tugew sõrm! Ma kardan, et mu sõrm su sõrme otsast ära tõmbab. Hakkad mulle siis weel pärast süüdi mõistma!“

Wanapagan wasta: „Ole mureta! Minu sõrm ei karda midagi!“

Hakkasiwad wedama. Hans pistis wanapaganale oma tulise raudkæe wasta. Pimedas ei märganud wanapagan midagi.

Wanapagan pani sõrme raudsõrme taha ja hakkas wedama. Raudsõrm põletas nii, et wanapagana sõrm ühena suitses. Wanapagan karjatas hirmsasti ja pistis sõrme suhu. Hüppas suure waluga ühe jala päält teise pääle.

„Eis ma ütelnud, et minusuguse mehega ei maksa sõrmkooku wedada!“ naeris Hans.

12. Kätt pigistamas.

M. Tõnisson Wändraht.

Wanapagan tulnud Hansu juurde ja küsinud, „Hakkame täna teineteise kätt pigistama. Kellel pigistamine walu ei tee, waid kes weel naerab see wõidab: Aga kes karjub, ega jõua pigistamist ära kannatada: see kaotab ja peab wõitjale kolm toopi hõbedat maksma.“

Hans wastanud: „Täna on mul seks wähe aega, aga tunahomme wõtame selle asja käsile!“

Nõnda asi jäänudgi.

Selle aja sees lastnud Hans omale raud läed teha. Kui wõitlemine, alanud hüüdnud wanapagan koha: „Oi Hans, sul on täna õige mustad läed!“

Hans wasta: „Säh, nõnda see on! Puhastasin tahmasti ahjulerist. Käed saiwad mustaks. Ei saanud aega enne puhastada, sest wõitlemise aeg jõudis kätte. Aga ega nad finulgi walgemad pole!“

„Noh olgu pääle!“ ütleb wanapagan ja hakkab Hansu kätt pigistama. Pigistab ja pigistab mitu korda, aga Hans ei hakka sugugi karjuma, waid naerab kangesti.

Seda nähes lasseb wanapagan Hansu kääe lahti, ja küsib: „Kas sa siis sugugi walu ei tiudnud kui ma pigistasin?“

Hans kostab: „Sa tead, töömehe käed on kõwad need ei karda pigistamist. Hoopis teine lugu on aga laiskleja kättega!“

Wanapagan küüab: „Noh, sa pead nägema et ka mina ei karju waid naeran, kui sina pigistad Säh, hakka pääle!“

Hans pigistab nüüd oma korda. Tuba teisel pigistamisel tuleb wanapaganal wesi silma. Aga kui Hans kolmat korda pigistab, ei jõua wanapagan seda enam ära kannatada. Ta karjatab ja hüüab: „Küll saab! Küll saab! Põi Hans, lase lahti!“

Hans las eb vastalise läe lahti ja küsib: „Kas tahad eht teise korra weel wõitu katsuma tulla?“

Ei taha! Ei taha!“ kostab wanapagan. Mafjab wõiduhinna ära ja pühib minema.

13. Wõidu ujumas.

A. Kuldsaar Sõrwest.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Hallame õige wõidu ujuma! Täna oleks selleks hää ilm!“

Hans wasta: „Minugi poolest! Mine sa ees mere äärde, ma tulen pea järele!“

Wanapagan läinud.

Hans wõtnud mitmenädalise leiwakoti, pannud leiva, liha ja muud söögikraami ja hakanud mere poole sammuma.

Wanapagan Hansu nähes hüüdma: „Tule rutemini. Ma tüdisin oodates ära!“

Leiwakotti Hansu seljas nähes wanapagan küsima: „Hans, mis sa sellega teed?“

Hans wasta: „Kas me siis merel nälgima hallame. Ega ma tahaks, kolmeks päewaks ujuma lähe maid tahaks, kolmeks nädalaks!“

Seda kuuldes wanapagan ütles: „Ei mul nii kaua ole aega ujuda!“

Wõit jälle Hansu.

14. Wett toomas.

I.

D. Hinzenberg Tapalt.

Hans ja wanapagan teinud üheskoos õlut. Läänud taheteisi jõest toobriga wett tooma. Jõgi olnud tüli maad laugel.

Wanapagan ütelnud, et ta mõida väga kiiresti jooksta.

Hans vastanud: „Kui sa ütsipäini toobri jõe le wiiksid, siis ma sinust itka mõõda jookseksin. Kes aga enne jõe le saab, peab jõe tühjaks jooma!

„Minugi pärast! Mina wiin toobri!“ lubanud wanapagan. Wõtnud toobri õlale ja hakanud jõe poole jooksema. Hans aga hüpanud toobrisse. Wanapagan ei näinud midagi.

Wanapagan jooksnud esimese tuhina ga tüki maad. Tahtnud siis togasi waadata, kas Hans laugel. Hans kolistanud toobris.

Wanapagan arwanud, et Hans jookstes tuleb. Wannud ta jooksu. Tuba olnud üsna higine. Pidanud ju toobri ga ühes ta Hansu landma.

Tahtnud puhkama jääda. Hans kolistanud jälle. Jälle jooksnud wanapagan.

Soanud jõe ligi. Wanapagan ei jaksanud enam õieti seista. Nüüd hüpanud Hans toobrist maha ja jooksnud jõe äärde.

Wanapagan ütlemä: „Oled sa aga tubli jookseja! Mitte higinegi ei ole!“

Halka nüüd jõe tühjaks jooma! sundinud Hans. Wanapagan joonud ja joonud, aga ei jõe wesi alanenud.

Wanapagan paluma: „Kulla Hans, ära sunni mind niipalju jooma!“

„Kui ei joo, pead ütsipäini wee koju tassima!“ ütelnud Hans.

„Häämeelega!“ vastanud wanapagan.

Nii saanud Hans kawalu se abil tööst lahti. Ei oleks ju jaksanud seda tööd teha.

II.

Wanapagan tahtnud õlut teha. Wõtnud ilmatu juured laeltoogud ja weepanged ja läinud wett tooma.

Toonud paar korda. Siis pannud kaelloogud seljast maha ja ütelnud Hansule: „Mine nüüd, too ka paarid täied wett!“

Hans waadanud kaellookufid ja suuri pangesid, katsunud olale wõtta, aga need rasked mis hirmus. Wisanud kaelloogud maha ja ütelnud: „Halkan mina nüüd nende fibudega wett wedama ja aega wiitma Lähen, toon lohe kaewu kõige täiega ära, siis on alati wett käepärast wõtta.“

Wanapagan seda kuuldes paluma: „Ara too, armas mees! See kaew on mulle kallis mälestus! Eäält on minu isaijad wett toonud!“ Wõtnud panged läinud ise wett tooma. Hans jäänud koju ja naernud, kui wanapagan wett wedanud.

15. Hobust tõstmas.

D. Hingenberg Tapalt.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Täna hakkame rammu katsuma. Katsume, kumb rohkem jaksab tõsta. Wõtame seks halli täku. Kanname teise ümber järwe!“

Wanapagan toonud halli täku ja wõtnud jalust kinni, ehk loom küll wasta rabelenud. Wanapagan wiinud täku küll maad edasi. Wiimaks lõppenud mehikesel jõud. Wanapagan pannud higistades ja ähtides täku maha.

Hans pilkama: „Ennäe meest! Nii natukesel jaksagi londa. Waata, mina wõtan selle setuta jalgade wahel ja läin korra ümber järwe, häda mitte midagi!“

Hans hüpanud täku selga, sõitnud korra ümber järwe.

Wõit jällegi Hansu.

16. Tundmata loom.

I.

M. Tõnisson.

Korra kutsunud wanapagan Hansu jälle enesega mõitlema. Võidumees pidanud metsast niisuguse looma välja tooma, teda wastane ei tunne.

Hans olnud selle soowiga rahul. Ütelnud: „Ma annan esimehe otsimise õiguse sinule. Wine ja too metsast niisugune loom välja, teda ma ei tunne!“

Wanapagan läinud metsa ja otsinud poole päewa. Wiimaks saanud ühe looma kätte ja wiinud välja, mõteldes: Ega Hans seda ometi ei tunne!

Hans aga hüüdnud juba eemalt: „Tunnen küll, tunnen küll! See on määr!“

Nüüd otsimise lord Hansu käes.

Seni kui wanapagan metsas määr otsinud, oli Hans nõuu ju ära pidanud. Kutsunud sõbra lastnud riided seljast ära võtta ja määrinud siis teha meega ära. Selle järele puistanud udusulgi pääle. Need jäänud meega määritud ihu külge kõik kinni.

Kui paras aeg tulnud, läinud Hans metsa äärde ja lastnud oma imeliku eluka säält välja tulla. See tulnud tagurpidi neljakäpikile ronides metsast välja.

Wanapagan waatanud ja imestanud.

Wiimaks hüüdnud: „Hans, Hans! Niisugust looma ei ole ma weel näinud! Seda ma tõesti ei tunne! Võit jällegi sinu!“

II.

N. Reimann Wirtsuft.

(Hansu wanaeit surnud ära. Hans lahtnud wanapaganale tütti teha.)

Hans määrinud furnud ema tõrwaga ära ja weeretanud udusulgedes ringi, nii et suled hästi ümber halanud. Pannud siis ema nurka istuma.

Wanapogon tulnud. Hansu juurde, näinud ema nurgas.

Wanapogon kohe küsima: „Mis see sul jääl nurgas istub?“ Hans wasta: „Nosi!“

Wanapogon jälle: „Mis nosi teeb?“

Hans: „Mis ta suuremat teeb? Murrab ainult maa mätaalad ja wanapogonad ära!“

Ei wanapogonanal seda kuuldes enam aega uft otsida. Jooksnud suure rutuga wäitsest akna august wäija, wiinud toa seinu puha maha.

Mõne päewa pärast, kui Hans põllul künnud, tulnud wanapogon kartlikult ja ettemaatlikult Hansu juurde kuulama, kas nosi alles on.

Hans wõtnud mehikese käsile. Ütelnud: „Sa lõhkusid mu toa seinu maha, nüüd too mulle meisast pallisid nue seinu jaoks!“

Wanapogon täitnud wasta tõrkumala Hansu käsle. Toonud meisast kuuski ja mändi õue nii täis, et Hans pole enam tahtnud maja ligi pääsedagi.

Hans jälle ütleva: „Oled puud toonud, pead ka seinu walmis tegema!“

Wanapogon palka tahuma ja seinu tegema. Hoobi lõõnud, teise waadanud, kas ehk nosi ei tule. Teinud seinu walmis, nagu Hans soowinud.

17. Muku puurimas.

3. Karu Helmest.

Korra ütelnud wanapogon Hansule: „Hans poeg läheme homme meisu puuoherdiga aukuksid lastma. Katsume, kumb enne puu sisse augu saab!“

Wanapogon heitnud puhkama.

Hans läinud metsa, lastnud raudoherdiga augu puust läbi ja pannud koore augu pääle.

Teisel päewal läinud wanapagan ja Hans auku-
fid puurima.

Küll wanapagan puurinud, et pää märg otsas
aga ei saanud auku sisse.

Hans forganud koore augu eest ära. Auk puust läbi.
Wõit jälle Hansu käes.

18. Auku tegemas.

J. Neublau Jootmalt.

Teisel hommikul wõtab Hans kangi ja labida kätte ja hakkab õue pääl kaewu kaewama. Wõõdab kaewu suuruse wälja, ajab mulla kaewu koha päält ära ta taob sügawa augu kiwide wahelt alla. Kang läheb puhast sisse.

Wanapagan tuleb, kullakotid seljas, ütleb: „Siin on sinu eilane kihlwedu! Aga mis auku ja siia hakkad kaewama!“

Hans wasta: „Tahtsin raha auku hakata tegema. Sinu käest wõitsin kolm tündrit kulda. Raesel piisikene poeg; selle tarwis rahwa käest ka hamba raha korjata. Paremat lohta ma ei tea, kui pean sügawa augu tegema. Wõtaksin sinugi appi, aga mis sina jaksad raha augu kallal teha.“

Wanapagan pahandama: „Mina ei jaks teha? Too see kang siia ma tahan ta üle pää siia kiwide sisse lüüa!“

Hans wasta: „Ei, weame kihla!“

Wanapagan jälle: Kihla ma täna ei wea! Katsume muidu lüüa!“

Hans aga: „Muidu ma lööma ei hakka. Kui kihla tahad wedada, siis lööme!“

Wanapagan wasta: „Noh, weame siis pääle!
Kui sina wõidad, saad oma kulla tagasi. Aga kui mina
wõidan, pead mulle selle raha augu walmis tegema.
Kas oled sellega rahul?“

Wanapagan mõtleb ja ütleb: „Kui sina wõidad,
toon sulle wiis tündrit kulda. Aga kui mina wõidan,
annad oma pisikeste poja minule!“

Hans wasta: „Noh, olgu minugi pärast! Säh,
lööme käed!“

Käed saiwad löödud. Wanapagan wõtab kangi.
„See on natukene pisikene“ Läheb suuremat kangi tooma.
Hans taob selle ajaga teise sügawa augu teine
poole kaewu serwa kiwide wahela. Ajab pisikeisi kiwa
augu pääle, et wanapagan autu ei näeks.

Wanapagan tuleb tagasi, kang nagu selgpuu seljas.

Hans ütleb: „Noh, hakkame pääle!“

Wanapagan löi poole kangi pae sisse.

Hans küsima: „Kas sa sügawamale ei saagi? Ma
tahan lüüa, nõnda et kang teine pool maad wälja tuleb!“

Ja löi nii et kang kadus.

Hans uuesti ütlemas: „Ei sinust ikka meest mi-
dagi. Poole kangi saidgi maa sisse. Aga waata, minu
kang läheb praegu weel maa sees edasi!“

Wanapagan paluma: „Lööme teist korda weel!“

Hans wasta: „Kellega ma enam löön. Taon
seda wiisi kõit kangi maa põhja!“

Wanapagan uuesti: „Ole häa mees, lööme
weel teist korda!“

Hans läheb, toob uue kangi, ütleb: „Noh löö
aga löö uus auk!“

Wanapagan lööb kõigest jõuust. Kangi ots jäi
aga ikka weel maast wälja.

Hans ütlemas: „Too, ma löön sinu kangi
nõnda, et sa seda kangi eladesgi ei näe!“

Wanapagan wasta: „Ei, ei, löö aga oma kan-
giga! See on mu isaija kang. See on mul väga kallid!“

Hans lööb teise enne tehtud auku. Rang jällegi kadunud.

Wanapagan üttelema: „Sinufuguse mehega ei ma-
sa kaubelda, sinul on kole jõud!”

Hansul wiis tündrit kulda jälle teenitud.

Hans lastis kulla kotid aita teiste kottide juurde
panna ja ütles: „Rahelja tündrit kulda kui maast leitud!”

19. Kaewu kaewamas.

Hans ja wanapagan käinud torra heinamaal.
Wanapaganale tulnud jaanu.

Hans kõhe üttelema: „Eks kaewa kaew, küll siis
juua saad!”

Wanapagan wasta: „Kerge ütelda, aga raste
täita!”

Hans aga: „Mis? Raste täita? Mül tühi
asi kaewu kaewata!”

Wanapagan jälle: „Mis sa tühja räägid? Ei
ma jeda usu!”

Hans aga: „Kui ei usu, weame kihla! Minul
kaew enne walmis kui sul!”

Wanapagan kõhe: „Weame!”

Hans: „Koti kulla pääle!”

Wanapagan: „Minugi poolest!”

Wedasiwad kihla.

Wanapagan üttelema: „Noh, hakkame siis kaewu
kaewama!”

Hans wasta: „Ei siin! Siin rikume ilusa heina-
maa ära. Parema läheme karjamaale, kaewame säääl!”

Wanapagan ses nõuus. Lätsiwad karjamaale.

Hans oli karjamaal wana kaewu leidnud. Kaewu
leides Hans kõhe arwama, et sellega wanapaganat wõib
petta. Katnud kaewu kuuse okstega päält tinni ja aja-
nud mulda pääle.

Sinna kaewu juurde wiinud Hans wanapagana. Wanapagan wiisanud tuue seljast, hakknud särgi wäel tööle. Hans aga istunud kiwi otšas ja naernud. Wanapagan küsima: „Hans, pojute, mits sa ei kaewa?“

Hans wasta: „Aega küll! Puhkan enne kui tööle hakkam!“

Wanapagan kaewis ja kaewis. Higi jootšis firinal mööda otšaešist maha. Zuba jõudis nii sügawasse, et enam ei näinud, mis Hans tegi.

Hans koke ametishe. Wuld otšte päält, otšad kaewu päält. Kaew walmis, wett täis.

Hans pillama: „Beremees, kas kaew walmis?“

Wanapagan wasta: „Mis walmis! Higi jootšeb firinal mööda otšaešist maha, aga kaewu ei tule wee piiskagi!“

Hans koke! „Minu kaew ammu walmis, Ammu ka wett täis!“

Wanapagan jälle: „Ara waleta! Ei see wõi olla!“

Hans üttema: „Kui ei usu, waata!“

Wanapagan tuleb waatama. Waatab: kaew walmis wett täis. Wanapagan möödab kaewu sügawust. Nii sügaw et põhja ei leiagi!

„Oled aga mees küll!“ kiidab wanapagan. Wina teen tööd, pää märg otšas, sa istud maas, kaew walmis!“

Hansul kott kulda jälle teenitud.

20. Pulka tegemas.

J. Eklemann Tapalt.

Hans lastnud enesele uue kirwe teha. Ratsunud, kas uus kirwes ka lõitab. Sellepärast raiunud muidu ühe puu kallal.

Wanapagan tulnud sinna ja küsinud: „Roh Hans, mis ja nüüd sellest puust teed?“

Hans wasta: „Teen küsija p— pulka! Mis üle jääb, taon pääläest sisse!“

Wanapagan paluma: „Pai Hans, ära minule jeda tee!“

„Sinule neh!“ kostnud Hans. „Sina ju küsifid ja küsijale just saab!“

Wanapagan hirmuga: „Ära minule tao! Ma toon sulle tündri täie kulda!“

„Roh, minugi pära!“ ütleb Hans. „Kui sa tündri kulda tood, siis jääb prunt tagumata. Ei too ja aga, taon prundi ette!“

Wanpagan läinud kulda tooma.

Hans wiinud selle aja sees tündri keldri laele ja löönud põhja poolest saadik alt ära. Seadnud siis tündri keldri augu pääle. Saanud sellega walmis, tulnudgi wanapagan, juur kulla kott seljas.

Hans kutjunud wanapagana keldri laele ja läskinud kulda tündrisse puistata.

Wanapagan puistanud kulla tündrisse. Minult tündri põhja pääle jäänud mõned kulla tükid.

Wanapagan ehmatanud ära. Ütelnud Hansule: „Mis lugu see on? Mina toon kolme tündri oja kulda ja ei saa weerandgi täis!“

Hans wasta: „Ega see nalja asi ei ole, et forraga tündri kulda tood. Lubafid aga tündri tuua! Kui ei too, taon prundi sinna, kuhu lubafiu!“

Wanapagan paluma: „Roh, ära prundi tagamisega nii hädaida! Mul on kulda weel küll! Lähen toon, et tünder peab täis saama!“

Lätsgi.

Hans toimetab selle aja sees nii palju kulda tuppä kui jõudis. Natukesel aja päraft tuleb wanapagan, poole krottem kulda kotis kui esimesel korra. Puistab kulla tündrisse, aga ei paremat lugu ühtegi.

„Mäed ja nüüd!“ ütles Hans. See ei ole nalja asi tündrit kulda tuua! Mine aga, too weel!”

Wanapagan läheb. Tuleb natukesel aja pärast tagasi, hull kulda kubil. Puistab tündriksse. Aga ei tünder saa täis; kuld jookseb alla keldriksse.

Wanapagan paluma: „Kulla Hans! Enam kulda koju ei jäänud! Waewalt moti oja ehl on!”

Hans wasta: „Ega siis aita muu asi, kui taon prundi ette!”

Wanapagan paluma: „Ära seda hirmust tegu tee! Pane mind mis tahes tegema, kõik teen hää meelega!”

Hans naerab: „Mis sinusugune laiskworst ka teeb! Küllap mul tööd oleks, kui sinust aga tegijat oleks!”

Wanapagan suurustab: „Ah, mina ei tee! Anna aga tööd! Sa pead nägema, kudas töö minusuguse mehe käes läib!”

Hans wasta: „Noh hää küll! Mine korista wäljalt kiwid koku; kui need õhtuks koos ei ole, taon sinule prundi ette!”

Wanapagan läheb, kangutab suured kiwid maa sees wälja, tassib hunikusse. Öhtu tuleb Hansu juurde, ütles, et töö tehtud.

Hans läheb waatoma. Dugi tõsi. Kõik suured kiwid hunikus. Hansul hää meel, et kiwid nii hõlpsasti koku jaiwad. Tahab aga wanapoissi tüsata. Ütleb: „Suured kiwid on küll koos. Aga ma ütlesin, et kõik kiwid pead ära korjama. Wäikesed on kõik alles põllul! Läheme koju, jääb taon sulle prundi ette!”

Wanapagan hädaldama: „Ära seda tee! Paremm hakkame midagi wõidu tegema!”

Hans wasta: „Minugi pärast! Aga mis?”

„Hakkame kiwi pigistama!” ütles wanapagan.

Hakasiwad pigistama. Wõit jälle Hansu.

Aga weel ei lastnud wanapagan prundi taguda. Tahis weel korra wõitu katsuda.

„Üts ta kõik!“ ütles Hans. „Kumb kõrgemale wiskab, see on peremees ja teeb teisega mis tahab!“

Wanapagan jellega ühes nõuus.

Hans käskima: „Wiska sa enne!“

Wanapagan wõttis kiwi, wiskas. Kiwi läts ilmatu kõrgele. Langes alles tüki aja pärast maha.

Rüüd tuli lord Hansu kätte.

Hans wõttis kiwi. Ütles ise: „Ma wiskan nii, et kiwi enam tagasi ei tulegi!“

Hans siis wiskama, pillas aga meelega kiwi salamahti üle öla maha.

Wanapagan wahtis, et filmad pungis pääs, aga ei näinud kiwi.

Hans ütles, et kiwi nii kõrgesse wiskatud, et enam ei näegi.

Dotsiwad kiwi mahakukkumist, aga asjata kõik.

Wiimaks Hans ütlemas: „Rüüd sa näed, et ma olen wõitnud! Enam ei aita, prundi saad!“

Wanapagan tahtis weel wastata, aga kuulis müristamist. Waatas ringi, küsis koha: „Mita, armas Hans: Kuhu lähem ma warjule! Kuule, Pikker tuleb! See on minu kõige suurem waenlane. Hoia mind Pikre eest!“

Hans wasta: „Kulla sõber! ei mul niisugust kohta ole, kuhu Pikker ei pääse!“

Juba sähwasiwad wälgud. Otskohewanapoisi pihta.

Wanapagan hüüdma: „Ma pean põgenema! Lähem meresse warjule!“

Bani nagu nool minema. Wälgud kannul.

Hans aga oli rõõmus, et hõlpsalt nii palju tulda jaanud.

21. Märki wiskamas.

J. Hünerfon Kartsiit.

Korra hakanud wanapagan oma perega kulla lae-
gast kaigastega wiskama. Tahtnud näha, kes laeka pihta
ostab. Wisanud kaugelt.

Wiimaks Hansu appi kutsuma. Dubanud laeka
Hansule, kui Hans pihta ostab.

Hans mõtred kaita kätte, läinud laeka lähedale
ja wirutanud kõigest jõust laekale pihta.

Wanapagan kõige perega kahjatsema. Ütelnud et
nemad oleksiwad ka pihta wisanud, kui oleksiwad nii
lähedale läinud.

Hans waista: „Kudas käst, nõnda tegu. Mind
kästi laekale ainult pihta wisata, aga sellest ei lausunud
sõnakestki, kui kaugelt. Ega ju teidki keegi keelanud
ligemale minemast!“

Ei enam muud nõuu kui anna kullalaegas Hansule.

22. Sõnikut wedamas.

J. Neublau Sootmalt.

Hans ja wanapagan alanud kui kaks naabrimeesst
teine teises p. res. Wanapaganal olnud suured ehitused;
sellepärast palganud ta tihti Hansu enesele abiks. Pärast
kaubelnud enesele julasets.

Wanapagan kutsunud Hansu sõnikut wedama.

Hans ütlemas: „Kui ma tõstma hakkas, siis see
lauda logi päält läheb!“

Wanapagan tõbe: „Kuule Hans, ära sa tõstma
hakka, ja rikud mu lauda lae! Parem mine sa wälja
laotama, ma ise tõstan!“

Hans waista: „Küll ma sõnikut laiale loobin,
nii et mitu walda täis jaab!“

Wanapagan keelama: „Ei, ei, Hans! Ara sa laotama hakka. Sa wiiskad mu sõnniku wõõra põllu pääle. Tõmma sa kriipsusid ette, küll ma ise laotan!”

Hans künnud hobusega mõned triibud üle põllu.

Warsti tulnud wanapagan, toonud sõnniku looromad nagu heinafuhjad, ja laotanud nii, et maa olnud higist märg.

23. Heina niitmas.

F. Karu Helmest.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Läheme heinamaale, katsume, kumba wikat ise enam niidab!”

Wanapagan lastnud enesele mehise wikati teha.

Hans niisama.

Ääinud mõlemad heinamaale. Teine wõtnud enesele teine enesele tüki heinamaad, lõõnud teine oma, teine oma wikati püsti ja heitnud ise magama.

Hans oodanud niikaua kui wanapagan magama jäänud. Tõõsnud siis maast ülesse, wõtnud wikati, niitnud oma heina maha ja heitnud selle pääle jälle magama.

Ülesse ärgates näinud wanapagan imestades, et Hansu wikat kõit heina maha niitnud, wanapagana wikat mitte kõrtgi.

24. Puid ladumas.

F. Neublau Ambla kihelkonnast.

Ühel hommikul wõtab Hans kirwe kätte, lähõb metsa puid raiuma. Raiub kuuse maha, istub kuuse täwi pääle, hakkab piipu panema.

Korruga tuleb wanapagan sinna ja küsib: „Mis sa teed siin?“

Hans wasta: „Tahaksin puid raiuma hakata. Nõnda kui ma esimise hoobi lõin, sulas kirwes warre otja ära!“

Wanapagan küsima: „Noh, kellega sa siis selle puu maha raiusid?“

Hans kohe! „Rääkisin oma aadrirauaga selle maha. Mõtlesin, et oleksin sird tellinud raiuma, aga näen, et sa oled nõnda kängu kistud. Häda läes, et weel püsti seisad!“

Wanapagan pahandama: „Mina? Mina ei peaks jaksama? Waata, kuidas need kuused kukuvad!“

Wanapagan raiuma. Andis hoobi, tulkus kuust.

Hans nägi, et wõimata puid sülda laduda. Oles wiis meest olnud tarwis laduma.

Hans ütleva: „Ma hakkaksin küll puid sülda laduma, aga mis siin laduda saab! Ega sina jõua mehe eest tööd teha?“

Wanapagan wasta: „Mina ei jõua mehe eest tööd teha?“

Hans jälle: „Ei jõua. Beame kihla! Katsume, kumb meist ennem sada sülda puid walmis saab.“

Wanapagan kohe: „Minugi pärast. Kui sa taotad, maksad mulle 50 nuumfiga, aga kui mina taotan, maksan sulle kolm tündrit kuulda. Kas oled sellega rahul?“

Hans wasta: „Olen küll!“

Räed saiwad löönd.

Hans ütleva: „Ma lähen enne weel kodu raatama. Mul jäi naene nurgawoodi. Toon enesele parema kirwe.“

Wanapagan hakkas wiha pärast puid maha wirutama. Maa põrus, kui hoobi andis.

Hans pani suurele Bene kirwele sülla pikkuse warre
taha, läts sinna ligidale raiutud puusüldade juurde,
hakkas sääl paugutama, nii mis mets lastus.

Shtu eel läheb Hans wanapagana juurde, pika
warrega kirwes seljas. Küsib: „Kas said ju walmis?
Minu jada sülda on ju kõik süllas!“

Wanapagan wasta: „Wiimast sülda toon praegu!“

Hans küsima: „Ega sa aga vähem raiunud, et
nii ruttu jõudsid?“

Wanapagan wasta: „Ei raiunud!“

Esiti loeti wanapagana süllad ära. Sada sülda
täis. Siis mindi Hansu süldede lugema. Ka täis.

Wanapagan ütlemas: „See on ime, kuidas sa selle
piisikese kirwega enne jõudsid! Pikk wars on kirwel ometi!“

Hans wasta: „Ega ta enne nii piisike olnud!
Kange raiumiselega kulus piisikeseks!“

Wanapagan ütlemas: „Jah, sa oled kihlweo
wõitnud! Homme toon kulla!“

Wanapagan pani plagades minema. Hans naeris,
et wanapagan aru ei saanud, kuidas ta enne metsas
raiutud puusüldede oma päewatööks tunnistas.

25. Puid wedamas.

I.

3. Lilienbach Raktwerest.

Wanapagan läts Hansuga metsast puid tooma.
Kumbgi pidi suure puu maha raiuma ja siis korraga
koju wiima. Lätsiwad mõlemad metsa, kirwed õlal.

Wanapagan hakkas tugewat puud maha sagemas.
Hans pidi teise kallale asumis. Ilma kawalufeta oletas
Hans hädasse jäänud. Aga Hansul oli nupp otsas.

Hans wirutas kirwe kiwisse, nii et sädemed lenda-
sivad. Tera cest läinud, ei enam hakkamist ühtigi.

Hans wanapaganat tellima: „Kulla peremees, ole hää, laena mulle oma kirwest! Riwi nurjatu oli ees. Dõin kogemata kiwisje, kirwe tera eest ära!“

Mis wanapagangi õanetuse wasta wõis! Aga oma kirwest wanapagan Hansu kätte ei andnud. Ütles: „Barem lõõn ise ju puu maha kui ma oma terawa kirwe sinu kätte nürida annan!“

Ja raiusgi ise Hansu puu maha.

„Kudas on kergem puud koju wedada, kas latw wõi tüwik ees?“ küsis wanapagan enne minemahakkamist.

Hans wasta: „Eks ja katsu, kumb ots kergem on, kas latw wõi tüwik. Mina wean ladwa ikka ees!“

Wanapagan kohe katsuma.

Ütleb ise: „Jah, õige küll! Latw on kergem! Kumb meist nüüd eel läheb, sina wõi mina?“

Hans wasta: „Kuhu ja selle küüruga lähed: julane ees, peremees taga. Seda naerakšiwad kõit küla seadgi! See on muidugi mõista, et peremees ees läheb!“

Wanapagan kärmesti: „Jah, õige küll! Lase ma lähen ees!“

Hans lõõb kirwe puu sisse, üteldes! „Kes enne koju saamist tagasi waatab, sel lõõ kohe pää otsast maha!?”

Wanapagan juba puu ees walmis minemas. Kuuleb jeda käsku, ei tohi enam tagasi waadata. Ütleb Hansule: „Kas sul nii sõnatas kirwes on, et kohe käsku täidab?“

„Kui ei usu, tee proowi! Waata tagasi!“ hiritas Hans.

„Noh, miks ma nüüd ei usu! Aga miks ja siis jeda kirwest nii wiisi käskisid?“

Hans seletab: „See on minu wanaisa kirwes. Tema ütles alati jeda wiisi, kui hakkas metsast puudega koju minema. Mul tuli ka pool kogemata see sõna juust. Aga nüüd ei aita enam enne kui kodu. Eht mis meil siis tagasiwahtimist ongi!“

Selle aja sees oli Hans oma tüviku wanapagana puu pääle tasfinud. See oli üsna selle juures. Istus ise wanapagana puu pääle, wöttis tugewasti oma puust tinni ja ütles: „Lähme siis pääle!“

Wanapagan läks Hansule ilma teadmata prii küüti tehes koju. Kodu õue pääl küsib: „Noh Hans, kas nüüd wõib tagasi waadata?“

Hans astub puu päält maha, wõtab kirwe kätte, ütleb: „Küll wõib!“

Seda wiisi sai Hans poole waewaga oma päewa töö tehtud.

26. Sunta lugemas.

S. Pihlap W. Wõidust.

Wanapagan läinud Hansuga metsa kuuski istutamise jaoks koju tooma. Metsa saades hakanud wanapagan kohe palgi jämedusi kuuski maast ülesse kiskuma.

Hans mõtelnud: Mis mina nüüd teen? Kohe tulnud hää nõuu meelde. Hakanud kahe käega kõhtu tinni hoides kõhuwalu kaebama ja wisanud ennast pikali maha.

Wanapagan kohe küsima: „Noh Hans poeg, mis sul nüüd on?“

Hans wasta: „Mul lõiwad praegu kanged pistjad kõhtu. Ei wõi ennast enam sugugi liigutada!“

Wanapagan ütlemas: „Kui lugu nii, wõid seni sirutada kuni ma kuused ülesse laskun!“

Hans waadanud nüüd naerdes pikali maas, kudas wanapagan kuuski ülesse tirinud, nii et hambad juus ristis.

Wiimaks saanud woor walmis. Wanapagan sidunud kuused jämedate ahelatega kokku. Käskinud Hansu tulla ja wedama hakata.

Hans wasta: „Ei, peremees peab ikka ees käima! Mina lütkan takka järele!“

Wanapagan kobe! „Jah Hans, sul on õigus! Pidin ära unustama, et peremees olen.“

Wanapagan wõtnud ahela otsa õlale ja käskinud Hansu takka lükata.

Hans aga karanud kuuskede pääle, pidanud käega otkest kinni. Naernud wanapaganat. Wanapagan tirinud kuuse koormat, nii et habe auranud.

Läinud tüki maad edasi. Wanapagan ütlemas: „Hans poeg, tõuka tugewasti! Küll on raske tõmmata!“

Hans ei pannud wanapagana rääkimist tähelegi. Hakanud iseeneses lugema: „1, 2, 3, 4, 5, . . .“

Saanud mõne kümne ära lugenud, küsinud wanapagan: „Hans poeg, mis sa loed sääl?“

Hans kostnud wiivitades: „Ei suuremat midagi! Hää parw hunta tuleb meile metsast järele!“

Waewalt Hansul sõna suust, kui wanapagan nii kiiresti punuma pannud, et maa põrunud. Ei olnud enamat aega üle õla tagasi waadata. Kuuse koorm lõõnud tatskümmed wiis taga. Hans jõudnud suure waewaga ennast kuuskede pääl kinni hoida.

Sedawiisi tormanud wanapagan koju. Suure rutuga ei olnud aega ette waadata. Põrganud wasta kambri nurka ja lõõnud pää lõhki.

Hans toonud külma wett, walanud wanapaganale pähe. Warsti olnud wanapagan jälle jalul.

Wanapagan küsima: „Hans, kudas sa oma haige kõhuga nii ruttu siia said?“

Hans wasta: „Eks olnud waene. Andis hä wati küll. Aga mis sinna parata. Peab ära kannatama!“

27. Torupilli mängimas.

J. Karu Helmeft.

Korra mänginud Hans torupilli. Wanapagan näinud seda, palunud pilli oma kätte mängida. Hans annud

ta kuid wanapagana sõrmed olnud torupilli sõrmeliste määngimisels wäga jämedad.

Hans hääb nõuu andma: „Beremees, pista käed fiia rehe seinapalgi wahäle, siin jääwad ruttu peenikeseks!”

Wanapagan pistnud. Hans tõmbanud kiilu seina wahelt wälja. Wanapagan jäänud käsipidi rehe seina wahäle.

Hans lugema: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, . . .
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,

Wanapagan küsima: „Hans, mis sa loed?”

Hans wasta: „Hulk hunta tulewad! Ei jõua neid ära lugedagi!”

Seda kuuldes tõmmanud wanapagan kõigest jõuust. Pool rehe seina jäänud käte otša. Nii jooksnud tuhat-nelja oma peidupaika. Rätt wälja kiskudes kiskunud kõik oma kää naha maha.

28. Suintide küüsis.

D. Franzdorf Simunast.

Korra olnud hulk noort rahwast ühes peres wide-wikku pidamas. Wanapagan näinud seda.

Läinud teine talusse sisse, teretanud ja palunud öömaja. Wäja peremees lubanud.

Wanapagan palunud süüa. Seda toodud talle lauale. Wanatõht koke õgima: pala ja kala, pala ja kala. Beremees pannud mehe suurt sõõgiisu imeks. Pole aga suuremat sest midagi wälja teinud, sest kes teab, kaugele tulnud, kõht kangesti tühi.

Seni kaasitanud poisid ja tüdrukud kungesti.

Pääle sõõmist wanatõht koke küsima: „Miks need tüdrukud nii ilusti laulawad ja keda nad naerawad?”

Selle pääle wastanud Hans (wäike Hans): „Nad naerawad, et wana härg täna wafika toob!”

„Mis? Kudas nii?” küsinud wanatõht.

„Kui elame, eks näeme!“ vastanud Hans mõlka muigutades.

„Kuhu te mind magama panete?“ küsinud wanapagan natukesel aja pärast.

„Küll ikka abju serwale!“ vastanud Hans naratades.

Kõik heitnud magama. Tuli kustutati ära.

Kui Hans wanapagana kuulnud kõwasti norisewot, kutsunud ta kõik inimesed toast wälja rebe alla, läinud ise õue ja wilistanud.

Wile pääle kuulnud eemalt hulgumist ja siis niu, näu hääli.

Korraga taas hirmus ähkimine ja nagu huntide hulgumine. Keegi ütelnud taas: „Kuule kriimu, metsa willu! Ara oma peremeest puudu! Ara ta jalgu rebi! Säh, katsu seda jalga! Säh, katsu teist jalga! Ei anna, ei anna! Omad jalad mõlemad!“

Hans kuulnud seda. Pugenud ruttu läbi suitsu augu tuppa. Hundid jooksnud mööda toa põrandat, keeled juust wäljas, wahtinud parte poole. Bartel istunud wanakoll ja kõlgutanud oma pikki koiwi.

Hans kõmmutanud wanapaganale wõmmu kullasse. Wanapagan lennanud nagu tuhastott partelt alla huntide kätte.

Hans aga hüüdnud: „Wana härg, su wafikad on siin!“

Hundid pannud wanapagana nahka.

29. Wiuli puud toomas.

D. Hinzenberg Tapalt.

Wanapagana eluase olnud Matsi järwe ääres.

Wanapagan läinud Hansuga kahekesi metsa wiuli puud tooma. Hans rääkinud enne wanapaganale, et wiuli puud tarwis metjast kõige okstega koju tuua.

Wanapagan raiunud hää suure kuuse maha. Ütelnud Hansule: „Miksparast me' siis kõige okstega peame wiima? Ilma oksteta oleks ometi kergem!“

Hans wasta: „Ennäh meesi: Kardab, et see pisute puu talle raskets läheb. Kui puu ilma oksteta koju wead, ei helise sest puust tehtud wiinul hästi. Wiid okstega, saab wiinul igapidi hää! Kui nii wäga raskust kardab, siis mine halka ladwast kinni. Miina tõukan tüükast!“

Wanapagan fasinud ladwast kinni, hakanud wedama. Küll olnud raske. Wedanud nii, et kiwid jalgade all kildubets läinud.

Jäänud wiimaks lõõtsutades seisma. Waadanud tagasi, näinud: Hans korjanud maast kiwa.

Wanapagan küsima: „Mis ja nende kiwidega hakkad tegema?“

Hans wasta: „Wiskan kiwi katkitalajale filma, kui tagasi waatab!“

Ruttu hakanud wanapagan puu ladwast kinni. Läänud nii mis tolm taga. Hans karanud katkiti puu tüwi pääle ja sõitnud nii wiisi lohinal koju.

30. Sauna tegemäs.

J. Stemann Tapalt.

Hans läinud korra metsa palka raiuma. Tahtnud wihtlemise sauna teha.

Wanapagan tulnud ta juurde ja küsinud: „Hans, mis ja raiud?“

Hans wasta: „Raiun palka! Tahan wihtlemise sauna teha!“

Wanapagan kiitnud nõuu taga. Ütelnud: „Tee aga hää tubli saun. Ma tahan ka wihelda! Rõõbid walutawad kangesti! Wiimati sain Pikkeri käest põrutada. Ehk annawad leinis järele!“

Hans aga: „Hää on küll käskida, aga sa pead ise ka abits olema. Estiti aita palgid koju wiia. Siis on sinu mure, et kerise kiwid muretsjed. Meid ei saa mujalt kui Hiiumaalt!“

Wanapagan oli selle kaubaga rahul. Nad raiufiwad palgid maha. Wanapagan wedas koju. Hans aitas kuuse ladwa wanapoisi õlale, ise istus taha ja sõitis nõnda koju.

Nii wedas wanapagan kõit palgid koju.

Saiwad sauna walmis, läkfiwad Hiiumaalt kerise kiwa tooma. Hans otsis seks õige juured kiwi-müratad. Wanapagan wedas need ära.

Läkfiwad kiriku ligidale. Hans wanapaganale üttelema: „Lähme õige kord ka Hiiumaalt kirikut vaatama!“

Wanapagan wasta: „Ei ma kirikusse tule! Seegi on mul ju wasta meelt, kui sa kiriku nime nimetad!“

Aga Hans ei jätnud järele, waid ajas nii kaua pääle kuni wanalene lubas minna, ometi ainult kiriku torni.

Läkfiwad kiriku torni ja waatafiwad Hiiumaad ringi.

Wanapagan waatas ja ütles: „On aga kaunis kõrged!“

Hans wasta: „Mis kõrgus see suuremat on! Ma wõin siit alla hüppata!“

Wanapagan ei taha uskuda.

Hans aga: „Küll hüppan!“

Wanapagan üttelema: „Kui sina siit alla hüppad, tahan ma jeda ka teha!“

Hans naerab: „Sina ei hüppa! Sina oled argpüks!“

Wanapagan wihasstab, et Hans temale argpüks ütleb. Suurustab: „Eks katsume proowi!“

Hans wõtab kuue seljast, lähleb lungi augu serwa pääle ja ütleb: „Tule järele!“

Ütleb ja wiskab kuue alla.

Wanapagan ei saa aru. Urwab, et Hans ju hüppas. Lendab luugi august alla tuue järele. Põrutas haiged kondid weel enam ära.

Hans aga ülevalt: „Ruhu ja nii kauaks jääb? Mina ammuigi jälle ülewal!“

Wanapagan aga ägas maas ja palus Hansu alla tulla, sest et tal kange walu olla.

Hans läks alla ja naeris: „Oh fina räbal! Mis see ka mehele teeb siit alla hüpata! Näed ja nüüd, et minu kõrwas alles poisike oled!“

Tüki aja pärast kobis wanapagan oigates maast ülesse. Palus Hansu, et nad koju lähetsiwad.

Hans ütles: „Minugi poolest läheme koju, aga ega kerise kiwid kõil weel koos ei ole. Meid pead weel koju wiima, et wihelda saakime!“

Ohates mõttis wanapagan kiwid selga ja tassis turjal koju.

Hans küttis ahju ära. Läks wanapaganaga wihtlema. Enne tegi aga Hans traadist wiha, tegi tules punasets ja hakkas sellega wanapagana selga wihtlema.

Wanapagan röötkis koledasti. Hans aga kraapis seda enam ta selga. Wiimaks jooksis wanapagan kistaga saunast wälja. Ei tulnud enam tagasi.

Karla Hintseli suust.

31. Silda tegemas.

J. Puhst Sangast.

Korra kästinud wanapagan Hansu silda üle jõe, teha. Hans pannud kaks lepa latti üle jõe, teise terwe peenikesse, teise jämeda, aga mädanenud.

Wanapagan läinud sillategemist waatama

Hans ütelnud: „Miua lähen siit latist nõnda üle jõe, et latt terweks jääb!“

Wanapagan wasta: „Miina ka!“

Hans üvesti: „Katsjume proovi! Kumb sisje kuleb, maksab teisele kats tündrit kulda!”

Wanapagan jälle: „Hää küll! Mine üle, Hansjute, mine, kumbat latti mööda tahad. Mina olen rahul mõlemagal!”

Hans aga wasta: „Peremehe õigus eel minna. Sulane läheb säält, kust peremees ei taha!”

Wanapagan jälle: „Anna andeks, pojute! Unustasin ära, et peremees olen ja mul eesõigus on!”

Wanapagan hakanud jämedat latti mööda minema. Saanud kestele jõge, kui karpauhti sisje kullunud.

Hans läinud naerdes peenitšesest latist üle. Wõtnud rõõmuga wanapagana läest kats tündrit kulda wasta.

32. Järwe finni panemas.

J. Tamm Strätowast.

Korra olnud Hans Wõrumaal Moiselatši wallas. Sifuti järwe ääres karjas. Aeg läinud Hansul igawaks. Hans hakanud kodurahwale wõõra paelu tegema. Bea keerutanud Hans paela otša keerdu. Pael saanud juba õige pikaks.

Korraga tulnud üks wäike mehite Hansu juurde ja küsinud: „Mis sa niisuguse pika paelaga hakkad tegema?”

Hans wasta: „Mis imet ma tegema hakkau? Tahau jeda järwe koku kiskuda!”

Wõõras paluma: „Pai külamees! Jäta jeda tegemata! Järwes on minu ja mu noese, laste elu-aste! Braegu on nad säält pikse ja kurja ilma eest warjul!”

Hans saanud warsti aru, et wõõras teegi muu ei ole kui wanapagan. Ütelnud tohe: „Mis tühja! Kinni kiskuda ta tuleb! Kui aga weeditese maksad, wõin ta sinule lahti jätta!”

Wanapagan paluma: „pai külamees: Jäta järw lahti! Ma maksan, mis nõuad!”

„Noh, eks ma wõi jätta, kui aga kaup saame!“
lausunud Hans.

„Kui palju sa siis nõuad?“ küsinud wanapagan.

Hans wõtnud kaaplübara pääst ära ja ütelnud:
„Anna see mütsi täis kulda ja hõbedat, siis oleme kaubaga koos ja ma wõin järwe sinule jätta!“

Wanapagan wasta: „Seda saad! Dota, ma tulen warsti tagasi!“

Kohe läinud wanapagan Hansule raha tooma. Hans aga mõtelnud: „Kui sul raha küllalt on ja naesest, lastest kahju, siis wõid siia mütsi ka palju rohkem kanda kui meie kaup oli.“

Selle pääle teinud Hans kaabule augu põhja ja kaabu põhja alla maa sisse tubli augu.

Pea tulnud wanapagan rahanoosiga. Lasknud raha mütsi, aga ei müts saa täis.

Hans lohe: „Too aga müts täis, nagu tingitud. Muidu wean järwe lablaga kokku!“

Wanapagan jälle raha tooma. Pea raha koor-maga tagasi. Lasknud jälle rüpetäie raha Hansu kaabusse, aga ei kaabu saa täis.

Jälle Hans ütlemas: „Too aga müts täis, muidu wean järwe kokku.“

Jälle läinud wanapagan raha otsima. Tulnud suure rahatündriga tagasi ja raputanud Hansu kaabusse. Aga weel ei saanud kaabu täis.

Wanapagan toonud teise tündri täie raha. See-sama pall.

Küüd wanapagan paluma: „Pai Hans! Kallis mees! Mul ei ole enam raha hinge taga. Wiimsed kopikad olen sulle ju ära toonud. Muud kui wana-ema kirstu kapis on weel kolm kopikat mälestuseks. Kui ei jäta, toon needki ära!“

„Too siis ka need wanaema kolm kopikat ära!“ ütelnud Hans.

Bea tulnud wanapagan wanaema kolme kopitaga tagasi ja heitnud Hansu kaabusse.

Hans arwanud: „Wanaema kirstukapis wõib mõnda muudgi leida olla. Käratanud kurjasti: „Too wanaema kirstu kapist wälja, mis leida, muidu wean järwe koku!”

Wanapagan uuesti paluma: „Jäta, pai Hans, seda tegemata. Wanaema kirstu kapis on weel pill. Ma toon ka selle sinule!”

„Too siis ka pill ära!” ütelnud Hans sõbralihtult wanapaganale.

Bea tulnud wanapagan wanaema pilliga ja annud selle Hansule.

„Olgu siis pääle sellega!” ütelnud Hans pilli wasta mõttes. „Me oleme tingimised täitnud. Järw jääb sinule ja su naesele, lastele eluasemeks.”

Rõõmsa meelega läinud wanapagan koju poole. Weel rõõmsama meelega ajanud aga Hans kaabu alt raha kottidesse.

33. Sea niidus.

T. M. Franzdorf Simunast.

Korra külma talwe ajal lonkinud wanapagan mööda küla tänavat, ise poolest saadil lumes. Wanapagan lõdissenud ja wärisenud külma käes, Hansul aga, kes kaajas olnud, ei olnud wiga ühtigi.

„Kust see tuleb, et mina külmetan ja sina sugugi?” küsinud wanapagan Hansu käest.

„Kõwal mehel lõwad kondid!” wastanud Hans naerdes.]

Wanapagan wasta: „Kondid! Mul ka kondid nagu mõnel hobusel, aga mis see aitab: mul külm ometi!”

Hans pärima: „Kus sul siis kõige enam külm on?”

„Mu jalad walutawad ja küüned külmetawad mis hirmus!” hulunud wanapagan Hansule wasta.

Hans pillama: „Säh, ka mõni mees! Salad walutawad, küüned külmetawad! Miks ja siis enesele häid kapukaid ei tee ja jalga ei pane, niisama ka hästi tublisid labakuid. Ei siis kardaks kuratki külma.“

„Tohoh Hans!“ hüüdnud wanapagan kõrgeesse karates. „Ära enam seda wiisi räägi! Opeta parem, tudas sooje kapukaid ja labakuid teha ehk kust neid saada!“

Hans wasta: „Loll ja itka oled ja lollid surma ja wiimaks sured!“

„Tohoh Hans! Ära tee mind wihaseks!“ hüüdnud wanapagan.

„Mis ma sind wihastan! Sa ei tea ju weel, tudas kapukaid ja labakuid saada!“ pilganud Hans.

Wanapagan paluma: „Hää Hans! Kulla Hans! Opeta!“

Hans wasta: „Miks ei! Praegu tuleb meile talu wasta. Ma tean, sääl on hääd lambad. Nimelt on sääl ilma sarwedeta tubli oinas. Sellel on wäga hää ja pehme will. Mine, niida see ära ja tee enesele kas tosinate kaupa kapukaid ja labakuid. Siis ei ole enam tarwis külma pärast nuriseda.“

Wanapagan tohe: „Kus? Kus? Lähme sinna!“ Väinudgi.

Hans juhatanud wanapagana suurde sea lauta. „Mine siit uksest sisse, aga ära tuld ülesse wõta, sest muidu tulewad pererahwas pääle ja tabawad meid kinni. Koba sääl käsi kaudu ja kui kuuled, et keegi nurgas õh! õh! teeb, siis mine sinna ja hakka ta seljast karwa ära katkuma. Müüd on talwekuu ja lammaste will seljas ime lahti. Kui loom ehk karjuma hakkab, istu ta selga ja katku pääle!“

Wanapagan pugunud sea lauta. Hans lüüdnud ukse taga kinni.

Waevalt olnud wanakoll sea laudas, kui säält korruga hirmus rõhkimine ja hele sea kisa wälja kostnd.

Hans pistnud putkama. Koerad hakanud haukuma Bererahwas tulnud kára, müra pääle lauda juurde ja leidnud wanapoijsi jäält eest. Ei nüüd enam nalja olnud. Kes aga midagi kätte saanud, see sellega wanapaganale pihhta põmmutanud. Mehike kisedanud nagu ratta pääl.

Kui wanapoijs küllalt watti saanud, pääsnud ta wiimaks lahti ja pistnud punuma. Saanud teel warsti Hansu kätte ja hakanud sellele oma häda kaebama. Ise forranud ikka: „Enam kisa kui willu!“ Seda üteldes näidanud Hansule sea harjaste tutti.

Hans naernud aga ja ütelnud: „Hää weel, et hingega pääsid!“

34. Jahi pääl.

K. Kuusik Umblast.

Wanapagan läinud torra Hansuga metsa jahi pääle. Hans pistnud paar kildu leiba tasku, aga wanapagan ei wõtnud suutaikki.

Räisiwad päew otsa mööda metsa, aga ei saanud midagi lasta. Metsloomad põgenesiwad paari wereta laugufelt ju minema.

Hakkasiwad õhtu koju tulema, aga eksisiwad ära. Läksiwad ikka paksema metsa sisse.

Wanapagan Hansule ütles: „Hans, mine, roni õige puu otsa. Ehl näed kusagilt tuld paistwat!“

Hans ronis puu otsa. Wõttis leivatüki taskust wälja, hakkas sööma.

Wanapagan paluma: „Anna mulle ka! Mu kõht on niisama tühi nagu sulgi!“

Hans wiskas nüüd käbisid maha. Wanapagan hakkas neid närima.

Oli ju mõned ära närinud, ütles: „Küll on terawad ja kõwad alla minema!“

Hans sõi leiwa puu otjas ära. Konis maha, ütles: „Põhja pool paistab tuli. Me peame sinna poole minema! Ehk saame säält öömaja!”

Wanapagan sellega ühes nõuus. Hakkasivad põhja poole kõmpima. Täki aja pärast jõudsid lagedale. Sääl oli pere.

Wanapagan saatis Hansu tuppa öömaja küsima. See jäi õue ootama.

Hans läks tuppa. Käälis oma lugu, palus öömaja ja õhtust. Pererahwas lubasivad.

Hans aga ütles pererahwale: „Kui te meid sööma kutjute, hoidke, et mu peremest taks korda sööma ei tutsu. Kui te taks korda kutjute, wihastab ta ennast furnuks!”

Pärast läks ta õue ja ütles wanapaganale: „Meile lubati öömaja ja õhtust süüa. Aga ära sa ühe korra kutsumise pääle mine. Siis mõtlewad nad, et su kõht wäga tühi on!”

Mõlemad kobisivad tuppa.

Perenaene tõstis wa leent ja sea liha lauale. Kutjus wõõraid sööma: „Eks tulge, katsuge ka meie leent! Olete päewa otja söömata olnud!”

Wanapagan wasta: „Mu kõht polegi suuremat tühi. Eks jõua süüa!”

„Mu kõht on küll tühi!” ütles Hans ja asus leeme kallale.

Wanapaagu waatas wesiiste filmadega päält, kudas oad ja lihatalgid Hansu kõhtu rändasivad. Olets hää meelega laua tahta asunud, aga ei julenud. Kartis pererahwa mõtlewat, et ta hoopis nälgunud.

Perenaene olets küll külaliski kutsumud, kartis aga, et külaline wihastab.

Nii jäi wanapagan ilma söömata.

Pere tiidruk tegi aseme tuppa õlgede pääle maha. Kästis Hansu ja wanapaganat magama heita.

Hans ja wanapagan heitsiwad hõlgede pääle. Bererahas läksiwad ka igaüks oma asemele magama.

Kui lõik magasiwad, ütles wanapagan Hansule: „Sa ütlesid, et ma ei pea koke sööma minema. Näe nüüd, perenaene ei kutsunudgi mind enam sööma. Mu lõht on hirmus tühi!”

Hans wasta: „Pole wiga! Wõid mehe moodi süüa saada, kui ise tahad sööma minna. Leempaja jättis perenaene lee lõukale. Mire, söö lõht täis! Kes teab, et oled söönud!”

Wanapagan ütles: „Ma ei oska leeme paja juurde minna!”

Hans jälle! „Küllap me sellega toime saame! Ma wiin su sinna. Seon pastla paelad kokku; ühe otsa hoian oma käes, teise otsa seon su jala külge! Küllap siis on hõlpsam tagasi tulla!”

Wanapagan oli ses nõuus.

Hans sidus wanapaganale nõõri jalga. Wiis lõukale leempaja juurde. Ise läks tagasi.

Kulpi ega lusikat ei olnud. Wanapaganal ie aidanud muu nõuu, kui hakkas peoga pajast leeme patju sööma.

Hans hoidis nõõri otsa käes pingul, et tea da saada mil wanapagan hakkab ära tulema. Wiimaks tundis Hans et nõõri ots lõukale läks. Hans koke wanapaganat nõõri pidi enese juurde tõmmama.

Wanapagan laebama: „Mu käed on leemesed! Kus ma neid saaksin ära pesta?”

Hans wasta: „Mire redeli alla ahju äärde. Sää! oli õhtu wee lapp. Besse sää! käed puhaks!”

Wanapagan ronis redeli alla. Toppis käed kapa sisse. Tundis, et sää! wett ei olnud, waid muud wedelikku. Hakkas käsi wälja wõtma. Ei saa: lapp pääst. Iitjam kui alt.

Wanapagan Hansu paluma, et Hans ta käed lahti päästaks.

Hans wasta: „Lähme õue, küll ma jääl lahti päästan!”

Läksiwad õue.

Luues Hans üttema: „Muidu sa käsi siit kätte ei saa, kui ma panen kapa põlema!”

Rapp oli aga tõrwa täis. Hans pistis tule tõrwa külge. Kohe hakkas tõrw põlema. Wanapagan pistis waluga metsa poole jooksmas.

Tõrwa kapast hakkas mets põlema. Selja taga suurt tuld nähes, jooksis wanapagan weel rutemini edasi. Kartes, et tuli teda hoopis ära tõrmetab. Käed tõrwetas tõrwalapp mehikesel küll hoopis ära.

Mari Luugi juust.

35. Karu küüsis.

J. Etemann Tapalt.

Wanapagan suurustanud Hansule, et tal jõudu olla ja osawust nii palju, et wõida kiwiga linnud lennust maha wisata.

Korra läinud nad jahi pääle ja trehwanud karuga koftu. Wanapagan löönud karu oma suure uuiaga. Hoop pole aga hästi otse läinud. Karu safinud wanapoisi sülle. Olnud teine karu käes üsna hädas. Hans tulnud appi, torganud noaga karu surmiks.

Wanapagan ählinud tüli aega. Siis aga pahandanud: „Ei tea, mis lugu mul täna oli, et karule pähe ei trehwanud! Oletsin pähä saanud, ei oleks karust küll enam elulooma saanud!”

36. Põtra püüdmas.

B. Meil Tarwastust

Hans ja wanapagan oliwad korra metjas jahi pääl. Wanapaganal oli lange nälg.

Korraga näeb Hans põtra puude wahel jookawat. Kohe wanapaganale üttelema: „Wõta jänes kinni, siis saad süüa! Läheb ta ära, siis lähme tühjalt koju!”

Wanapagan jooksis põdrale wasta, lvi aga jookstes pää wasta puud weriseks. Hakkas hoigama.

Põder läänas tagasi, otse jookstes Hansu poole.

Hans piisfiga wasta. Laskeb põdra maha, hüüab: „Wanapoiss, tule kanna jänes koju! Saat käes! Saad nüüd süüa!”

Wanapagan jookseb Hansu poole, hoiab kahe käega pääd kinni. Wõtab ometi käega põdra sarwest kinni, wiskab põdra selga ja ütteleb: „Pää on küll walus, aga kõhu tühjuse weel walusam. Bean ruttu koju minema ja jänesest sööki walmistama!”

Jookseb, põder sarwe pidi seljas, enesel pää werine, Hans tükk maad ta järel.

Inimesed külasti jooksewad waatama. „Mis ime see on? See on wist tont!”

Hans aga jookseb järele ja hüüab ise: „Wõtke kinni, wõtke kinni, põdra waras!”

Keegi ei julgenud ligidale minna. Kõik kardawad tonti.

Wanapagan jooksnud nii waljusti, et Hans enam järele ei saanud. Kadunud wiimaks Hansu silmist.

Hans põdrast ilma.

Sialgi ei läinud wanapagan enam jahi pääle, eht küll Hans teda sagedasti kutsus.

37. Hiire püüdmas.

D. Hinzberg Tapalt.

Wanapagan ja Hans waielnud korra kangesti. Wanapagan lubanud kassi osawusega hiire kinni püüda, enne kui hiir august wälja tulles uuesti saab auku jooksta. Hans selle wastu lubanud poole tunniga sülla sügawuselt kulbputuka palja käega wälja kraapida.

Teinud siis kindla kauba, et see, kes oma tööd toime ei saada, oma hinge teisele annab.

Järgmisel päeval pidanud proovi tegema.

Hans hakanud ju õhtu ametisse. Kaewanud sülla sügawuse augu, pannud sinna kuldputuka ja täitnud siis augu koheda mullaga täis.

Teisel päeval hakanud mõlemad ametisse. Wanapagan istunud tuppa hiire augu äärde, Hans aga hakanud õues kättega agarasti siblima.

Enne kui pool tundi mööda läinud, olnud Hansul kuldputukas läes. Tõtanud sellega kohe tuppa, kus paharett hiiri ootanud. Paari korra olla küll tabanud, aga hiir tormanud wanapagana liigutamist kuuldes kohe auku tagasi.

Wanapagan ei uskunud, et Hans oma töö nii ruttu walmis teinud.

Läinud vaatama. Etz olegi auk walmis. Just sülla sügawune.

Hans nõudma: „Noh, anna nüüd hing siia!“

Wanapagan paluma: „Pai Hans, jäta hing mulle. Ma annan sulle palju rikkust ja raha.“

Hans waielnud wasta: „Rikkust ma ei taha. Anna aga hing!“

Wanapagan palunud: „Anna mulle üks päewgi aega, kuni ma omad asjad ära toimetan. Annan poegade hinged sulle pandiks. Siis wõid julgesti loota, et tagasi tulen!“

Hans wõtnud wanapagana poegade hinged karbiga wastu ja läinud wanapagana koju. Rüüsinud poegade läest, kus wanapagana warandus seisab. Ei pojad tahtnud juhutada.

Hans piinaud karbis olewaid hingesid, kuni pojad ülesse tunnistanud. Siis pigistanud karpi nii laua kuni wanapagana pojad ära surnud. Wõtnud nende waranduse, wiinud omale.

Wanapagan leidnud pojad surunud olemat. Ei julgenud enam Hansu ligigi minna. Kartnud, et Hans temagi ära tapab.

J. Käitsaku juust.

38. Kala püüdmas.

J. Pihlap W. Wõidust.

Wanapaganal tulnud korra kange kala himu. Väinud mees mere äärde. Teel tulnud Hans kala loormaga wasta.

Wanapagan küsima: „Kudas ma ka kalu kätte saan?“

Hans wasta: „Mine, waata, mere ääres on kaks wana musta pastalt. Pane need jalga, siis wõid merele minna!“

Wanapagan läheb mere äärde. Astub teise jalgaga teise lootikusse, läheb merele. Lootikud tipuwad teine teise külge, wiimaks wanapagan karsjumm merde!

Wälja tulles hakanud mehikesel kange külm. Wõtnud wana nooda, mähkinud ennast selle sisse ja ütelnud ise: „Kord annab korra sooja! Kord annab korraks sooja!“

Näeb teisel päewal Hansu. Ütleb koge Hansule!
„Kudas sa mind eila petsid! Need pastlad rajakad ei seisnud ju jalgade otjas!“

Hans wasta: „Mitsepärast pastlaid paeladega jalgade külge kinni ei sidunud nagu minul on!“

Wanapagan uuesti merele. Wõtnud jällegi kaks lootikut ja sidunud nõõridega kõwasti jalgade külge kinni.

Merel olles tõusnud suur tuul. Lootikud kietunud teine teisele poole. Tahtnud wanapagana päris lõhki kistuda. Küll olnud mees nüüd kimbus.

Suure waewaga pääsnud wanapagon wiimaks teisest lootikust lahti ja jõudnud ühe lootikuga kaldale.

Seft saadil olnud wanapagana kala himu kadunud.

39. Härja toomas.

J. Karelfon Tamsalust.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Mine karjamaale, sääl on härjakari söömas. Wali kõige raswafem wälja, too siia lõunetoiduks!“

Hans läinud karjamaale, leidnud härjakarja. Hankanud härgi sabapidi ühte siduma.

Wanapagan oodanud ja oodanud. Ei tule Hansu ühtigi. Väinud ise karjamaale, küsinud: „Mis ja siin nii kaua teed?“

Hans wasta: „Ma tahan neid tükki kakskümment ühte siduda ja koju kanda. Siis saab paariks nädaliks süüa!“

Wanapagan walinud ise kõige raswafema härja hulgaft wälja, fasinud turjale, kannud koju, wõtnud naha seljast, rainunud härja katti, täitnud kaks katelt liha täis. Ütelnud ise: „Sooh, liha on küll, aga nüüd puudub wett. Siin on härja nahk. Wõta see ja too sellega kaewult wett!“

Hans wõtnud naha õlale, läinud kaewu äärde, hakanud kaewu ümbert ringi lahti kaewama.

Wanapagan ootab. Ei tule Hansu kedagi. Läheb kaewule vaatama. Ütleb: „Mis ja siin jälle nii kaua jorutad? Ma wärsu ära oodates!“

Hans wasta: „Ma kaewan kaewu ümberringi lahti. Toon teise kõige täiega koju, et siis tarwis ei ole igapäew wett toomas läia.“

Wanapagan sõnuma: „Ah ja oled ikka niisugune! Tahad korraga niipalju ette wõtta!“

Täitnud ise härjanaha wett täis ja kandnud koju.

40. Kitse lüpsmas.

J. Neublau Jootmalt.

Hans tuleb ühel hommitul metsast mahla toomast. Wanapagan tuleb wasta, küsib: „Mis sa säääl lüpsitus lannad?“

Hans wasta: „Käisin metsas kitse lüpsmas. Kits ei tulnud eila õhtu koju!“

Wanapagan ütlemä: „Anna mulle ka maitseada mis magu kitse piim on!“

Hans wasta: „Ei tõi anda. Wiin koju naesele pudru lasteks! Kitsed jäiwad siia soo äärde. Mine ise ja ime udarast! Waata aga, kel hääd suured sarwed on!“

Wanapagan läheb, näeb suure karja põtru soos. Läheb tasakesi ühe põdra sõnni juurde. Ongi hää udar all. Paneb suu põdra sõnni udara juure. Põder lööb jalaga wanapagana wasta alumist lõuga, nõuda et lõug wiltu läks.

Wanapagan hakkab suure häälega karjuma. Läheb lõuga finni hoides Hansule kaebama, et kits teda lõõnud.

Hans küsima: „Noh, mis sul on, et nõnda nutu nägu oled ja lõug wiltu wäänatud?“

Wanapagan wasta: „Mis sa niisugusid mõrtsukaid enesel pead! Sain aga suu udara ligi, kui juba hakkas mööda nägu peksma! Olekjin ma tillkagi piima saanud!“

Hans wasta: „Pole kedagi, kes neid meelitab!“
Naene, see on haiglane, sellepärast lähewad oma meelemallal hukka!“

41. Randa jätkamas.

G. Bihlap W.-Wõidust.

Wanapagan teinud ka sepatööd. Tagunud randa katki ja jätkanud jälle kinni. Hansule aga ei näidatud, kuidas randa jätkatakse.

Hans katsunud küll igat moodi, aga ei osanud rauda kinni keeta. Wanapagan naernud Hansu Olnud ses tükis Hansust targem.

Hans katsunud aga kavalusega kunsti wanapagana käest wälja petta.

Korra olnud wanafoss kottu ära. Kui jälle koju tulnud, läinud Hans talle wasta ja ütelnud: „Pere-meess, nüüd on mul raua jatkamine selge!“

Wanapagan kostnud ruttu: „Hans-pojute, siis wiskasid ja liiwa wahete!“

Hans läinud kohe sepapatta, lõõtsunud raua punasets, wisanud liiwa pääle ja tagunud kottu.

Olnudgi rauajätkamise kunsti käes.

42. Last wahetamas.

M. Tõnisson.

Tõnu talu perenaesjel olnud ilusa näoga imew laps. Seda last tahtnud wanapagan enesele saada. Küsinud Hansu käest hääd nõuu.

Hans õpetama: „Tahad sa Tõnu-talu wäikest enesele, siis ei ole muul wiisil wõimalik last kätte saada kui wahetamise teel. Bererahwa laps magab hällis. Wahetades aga ei tohi ööse tuld ülesse wõtta!“

Wanapagan tänanud Hansu hää nõuu eest, Luba nud järgmisel ööl wahetama minna.

Mis teeb aga Hans? Läheb perenaese juurde räägib wanapagana tahtmise ära. Annab nõuu, et perenaene nartsudest lapse juuruse tite teeks ja lapse asemele kätikisse paneks, lapse aga rae juurde woodisse wõtaks.

Perenaene teeb nõnda.

Ka Hans tuleb öösetks sinna ja walwab wanapagana tulekut.

Restöö jõuab kätte.

Wanapagan tuleb tasakesi tuppa, wahetab tite kättis oma lapsega ära ja pühib minema. Kuuleb teine ahju päält meesterahwa lõhimist.

Hans wõtab tule ülesse ja kutsub perenaese wanapagana last waatama. See on wäga inetu näoga ja larjub sea moodi häälega. Keegi ei jõua seda kisa kuulda. Wõit tahaksiwad teisest lahti soada.

Hans paneb tule ahju ja wistab wanapagana lapsi tulesse. Suur pauk käib ja ahjust kargab siinine suits wälja.

Seda nähes hüüab Hans: „Wõit on see kord täiesti meie pool! Saine wanapaganat tublisti tüsjata. See tüsjamine teeb mehikese meele nii hapuks, et enam ei hakka inimeste lapsi wahetama!”

43. Wanapagana fartus.

J. Ekemann Tapalt.

(Korra saanud üks waene mees wanapagana käest hulga raha lainuks. Makswaeg jõudnud kätte. Ei mees tahaks maksta. Mures läinud wanapagana jutule. Teel saanud Hansuga kokku. Hans küsima, miks mees mures. Mees rääkinud oma lugu. Hans lubanud wanapagana diendata. Rääkinud mehe koju minna).

Hans läheb wilistades wanapagana juurde.

Wanapagan küsima: „Noh Hans, ludas käbarad käiwad?”

Hans wasta: „Eks käi ikka wana wiisi!”

Wanapagan jälle: „Wtul pidi täna üks mees siia tulema, aga pole näha kedagi!”

Hans kohe: „Just sellepärast ma siia tulingi. Ta tellis mind tulema, tal enesel pole aega. Homme mehel warrud, nüüd toimetab warrude wasta. Laseb findki warrule paluda!”

Wanapagan teeb usmata näo ja ütleb: „Palub mind warrule? Kas tal siis nii palju wara on?”

Kawal Hans wasta : „Jah on. Dues nähti juur tõrs olemat, nii et kolmeaastane laps saab ikka kolm päewa ümber käia !“

„Noh, siis on kaunisti. Aga kas ta õlut on !“

Hans jälle : „Jah on ! Kaunile tõrs täis teist; kolmeaastane laps saab ikka päewa kuus ümber käia

Wanapagan tohe : „Kui lugu nii, siis ma küll tulen. Aga kes teised waderid on ?“

Hans wasta : „S — s on esimene ja müristaja Peeter (!) teine !“

Wanapagan lööb kohluma. Ütleb : „Ei ma siis tule ! S — s pärast ma ehk weel tuleksin, aga müristaja Peeter (!), see on hinge wõtja ! Korra jain teda juba katsuda. Teist kord ei taha ma ennaft enam ta küüsi anda. Mil ta mind kergemini näkkinud, neid korde ei jõua ma enam üles lugedagi. Wii sauna wanale mehele palju terwisid ja ütle, et ta warandust (lainu) enesele wõib pidada !

(Hans wanapaganat jälle tühsanud).

44. Kõwa pääлуу.

J. P. Söggel Paistu, Kaarlikt.

Hans ja wanapagan läinud korra tülisse.

Wanapagan wõtnud juure nuia. Tahtnud sellega Hansu päälae paarisid sisse lüüa.

Hans saanud asjast enne aru. Teinud plaani, kudast wanapagana nõuu nurja ajada.

Hans ütlemas : „Näe, see kivi jääl oli muiste minu isa pääлуу. Ta on nii kõwa, et keegi seda ei jõua katti peksta. Aga minu pääлуу on weel kõwem. Kui ma korra suren, pannakse minu pääлуу ka sinna kõrwa !“

Wanapagan jäänd wõtuma. Mõtelnud, et kui Hansu igas tükis õigus, ega nüüdki teisiti wõi olla. Leppinud Hansuga ära.

45. Merekasjide koopas:

J. Dania Kõnnust

Korra luusunud Hans mere ääres. Wanapagan tulnud Hansu juurde, ütelnud kõhu tühja olemat.

Hans wiinud wanapagana merekasjide koopa juurde.

Wanapagan Hansule ütleva: „Mine sisse, too toitu wälja!”

Hans läinud koopasje. Merekasjide emand (!!) koe küsima: „Mis ja tahad?”

Hans wastuse asemel merekasjide emanda lapsi kiitma. Ütelnud: „On teil aga kenad lapsed. Sulad ja terased nagu naasklid! Üena lust waadata!”

Emand koe Hansu kiitma. Ütelnud: „Sa oled wost mõistlik mees!” Annud Hansule süüa ja juua.

Hans läinud wälja. Wanapagan koe küsima: „Noh, kas süüa saab?”

Hans wasta: „Saab küll. Aga sa pead ise minema. Minu kätte ei antud!”

Wanapagan läinud sisse.

Merekasjide emand koe küsima: „Mis ja tahad?”

Wanapagan wasta: „Tahan süüa saada!”

Waadanud ümber: „Mis inetumad loomad sääl nurgas on? Need hirmutused wista koe wälja!”

Merekasjide ema karand koe wanapagana filmi kinni, pojad taga järel. Kriimustanud wanapagana filmad hirmsasti ära. Wanapagan karjunud nagu ratta pääl.

Hans wäljas hoidnud naeru pärast kõhtu kinni.

Wiimaks pääsnud wanapagan punuma. Hakanud Hansule lugu kurtma. Hans naernud, et kõht wärišenud, wanapagana filmad aga tilkunud wett.

46. Torupilli otjimas.

J. Ringensfeldt.

Hans oli oma torupilli remmelga otja kuiwama pannud. Remmelgas oli jõe kaldal lāngus wee pinna poole kaswanud. Torupilli kaju paistis weest wasta.

Hans ja wanapagan tōndisiwad jõe kallast möōda. Korraga silmas wanapagan torupilli kaju wee sees. Bidas Hansu kēwarrest kinni ja küsis: „Mis imeast see on, mis jää ripub?“

Hans seletab ära, et see mānguriist olla ja pubudes wāga ilusat hāält anda.

„Kudas wōitšime ta kätte saada?“ küsis wanapagan.

„Ei tea!“ kostis Hans. „Kallas on järsk ja remmelgas ulatab kaugele jõlle!“

Tāki aja pärast ütles wanapagan: „Mul tuli hāā nõu! Dota, ma astun kalda alla ja joon jõe tühjaks. Siis saame kuiwa jalaga pilli ligi ja toome ta ära!“

„Wāga tark nõuu!“ kostis Hans kawalasti. „Tee jeda. Ma ootan seni kalda pāäl!“

Uja wiitmata astus wanapagan kalda alla ja hakkas jōge tühjaks jooma.

Natukesē aja pärast oli see tōō tal peaaegu korda lāinud. Wanapagan tōufis pūsti, tōmmas sūgawasti hinge ja puhus siis, nii et puude ladwad ja oksad tōikufiwad.

Jõe pōhja oli weel jala jälje tās wett jäänud. Wanapagan ütles Hansule: „Kas astume nüüd pilli juurde?“

Hans nägi, kudas lugu oli. Ütles kōhe: „Jōgi ei ole weel tāsēsti tūhi. Bijut wett nāhikse weel sees olewat. Kūūpa ka see tilgokē ära, siis saame kuiwa jalaga pilli juurde!“

Wanapagan wahtis pärani filmadega jõe põhja ja ütles: „Tõsi küll, till wett on weel järele jäänud. Dota, ma rüüpan ta filmapilt ära!

Wanapagan lastis ennast kätatõle ja rüüpas weeraasutefe ära.“

Selle pääle tõusis ta püsti, tõmmas uuesti sügawasti hinge ja puhus

Suur pauk käis. Maa wäriseb, metsad kohasivad. Wanapagan kukkus jõe kaldal lõhki. Kõik weji woolas wanapagana suust jälle jõlke tagasi.

Hans naeris, mis wõis. Jättis wanapagana jõe kaldale ja läks oma teed.

47. Wanapagan karbis.

G. Anniko Tõstamaa kihelkonnast

Korra olnud Hans sepapajas töös. Wanapagan tulnud sinna. Ei lastnud Hansu enam tööd teha.

Hans mõtlema, kudas wanastpaganast lahti saaks. Wõtnud wäike raudkarbi lätte ja ütelnud wanapaganale: „Minu isaiša ostas ennast nii pisikeseks teha nagu see karbike siin. Mina arwan aga, ega sina ometi nii tark ei ole kui minu isaiša. Seda küll ja ei wõi teha, et sa karpi mahud!“

Wanapagan kohe wasta: „Tõhoh! Mis asi see on, mis mina ei wõi teha!“

„Noh, kui wõid, eks katju siis!“ ütelnud Hans ja teinud karbi lahti.

Wanapagan kahanenud, kahanenud, pugunud karpi.

Hans karbile kaan pääle, karp tuletangide wahel ja tulesse. Lastnud seni tules olla kuni karp punaseks läinud. Pannud siis alasile ja annud siis pihta. Tagunud nõnda kaua kuni ainult sinine suits wanastpaganast järele jäänud.

Seft saadik ei tulnud wanapagan Hansu enam sepipatta kiujama.

48. Puu otsas peidus.

S. Küle Hallistest

Wanapaganal tuli pärast kahju, et oma kulla oli Hansule jätnud. Läks metsa Hansu otsima. Lootis, et Hansu käest kulla kätte saab.

Hans sai wanapagana nõuust aru. Pani wanapagana kulla varjule. Ise aga ronis suure palku kuuse otsa. Hakkas jääl wilispilli mängima.

Wanapagan kuulis Hansu mängimist. Ruttu Hansu otsima. Otsis metsa risti ja põigiti läbi, ei Hansu kusahilgi. Ühel pool metsa ääres olles kuulis ta teiselt poolt wile häält. Läks sinna, ei Hansu jääl ühtegi. Wile küll liqidal, aga ei Hansu kusahilgi. Wanapaganal ei tulnud meeldegi puude otsa otsima minna.

Baha meelega pidi wanapagan wiimaks metsast ära minema. Warandus Hansu!

49. Tõrre all.

Hans teinud korra suurt tõrt. Ujanud just wiimse witsa pääle, kui korraga wanapagan ta juurde jooksnud. Ise hüüdma: „Päästa mind! Päästa mind, kulla Hans!”

Hans küsima: „Kelle käest ma sind siis päästan? Sul pole ju wiga midagi!”

Wanapagan wasta: „Eks sa näe, et kuri waen, lane mu kannul!”

Hans waatab ümber, ei näe midagi. Ütleb: „Mis tühja sa räägid! Pole ju kedagi näha!”

Wanapagan jälle: „Waata ometi, mis pilse pilw säält tuleb. Ei leia ma warju, tapawad mind walgud!”

Hans waatab. Näeb pilse pilwe tulewat.

Wanapagan unesti paluma: „Ole lärme! Otsi warjupaika! Bean su häätegu alati meeles!”

Hans üttelema: „Kuhu ma find panen! Poe tõrde! Paremat paika mul pole!”

Wanapagan wasta: „Ei see aita! Wälk purustab tõrre, tapab minu!”

Hans wasta: „Aga kui ma tõrre wee põhja lasen!”

Wanapagan jälle: „Sah see on mehine nõuu. Ei siis ole wiga midagi!”

Hans lohe õpetama: „Karga kaewu, küll ma tõrre järele weeretan!”

Juba wanapoiss hüppabki kaewu.

Hansul nõuu kindel wanapoissi kiusata. Weeretab tõrre kaewu. Ei lausu aga wanapoisile sõnagi Korraga tõrs tarkolks wanapoisi pähä.

Müüd alles Hans hüüdma: „Hoia alt ära!” Aga juba wanapaganal pill peos. „Ai! Ai! Ai!” karjub mehife.

Ei Hans lase pilli lüüa. Hüütab alla: „Ära lõuga! Poe ruttu tõrde, tõmma tõrs üle pää ja kisu siis kaewu põhja! Juba walgud käiwad! Kui müristamine mööda, küll siis hüüan!”

Nagu kuul kadus wanapoiss tõrrega kaewu põhja. Müristamine pea möödas.

Hansul tahtmine puksi edasi mängida. Teeb kaewu äärde tule ülesse, rauda tütid tulesse. Sakkab kaewu serwal teist tõrt tegema.

Korraga kuuleb solinat. Waatab: wanapoiss pistab pää weest wälja. Küsib ise: „Kulla sõber, kas müristamine juba möödas?”

Hans lohe wasta: „Ei wennite! Walgud käiwad weel siuh ja säuh!”

Sa filmapilt tuline rauatükk kaewu wanapoisile kaela.

Wanapoiss filmapilt wette.

Tükk aega läheb mööda. Wanapoiss jälle pää wälja, küsima Seesama wastus ja palt.

Seda wiisi piinanud Hans wanapoissi kolm päewa. Hansu himu saanud siis kaemu ääres istumisest täis. Kui wanapagan jälle pää wälja pistnud, kostnud Hans, et müristamine möödas. Kribinal, krabinal roninud wanapagan kohe mööda kaewusälwi ülesse.

Ülewal mehite õhklama: „Oli see aga müristamine! Ei ma ole niisugust enne näinud! Ei tahtnud ega tahtnud lõppeda! Pidi mu hinge wõtma. Wältusid käis pauh! ja pauh! wastu tõrre põhja! Aga tugew oli tõrs! Ei wäljud jõudnud tõrre põhja puruks lüüa!“

Hans wasta: „Mis nad mehe tõrrele siis wõiwad teha!“
Wanapagana jutud I.

50. Pihse kimbus.

J. Reinwald Narwast.

Wanapagan kartnud toledasti müristamist. Sui suure müristamise ajal ei ole mehite mõnel nädalil filmagi kinni saanud. Kartnud, et kui magama heidab, pitne tuleb ja ta pihuks ja põrmuks teeb.

Et ometi magada saaks, pannud wanapagan Hansu walwama. Annud Hansule käsu rätte, et kui müristamise pilw tuleb, Hans ta siis kohe ülesse äratab,

Iga korra kui wanapagan magama heitnud, heitnud ta jõe eht järwe kaldale magama. Pööranud alati jalad wee poole, et pihse eest seda hõlpsamini wette wõiks põgeneda.

Seda pannud Hans ammu tähele. Mõtelnud kawala wiguri wälja, kuidas wanapaganale pussi teha.

Hans oodanud kuni wanapagan õige kõwasti magama jäänud. Pööranud siis wanapagana jalad maa poole.

Warsti tõusnud pihse pilw ülesse. Kõuele hakanud kangesti müristama. Hans oodanud kuni üks sumakas ju jõkke ära käinud. Kratanud siis wanapagana ülesse.

Wanapagan nagu nool punuma. Aga wette jooksmise asemel lipanud mehike maa poole. Ei ole veel paari wakamaadgi edasi jõudnud, kui hirmus lähwatus käinud. Wanastpaganast jäänud ainult natuke finist suitsu järele.

51. Sepikus warjul.

J. Pihlap W.-Wõidust

Hans künnud järwe ääres. Korraga hakanud müristama. Hans künnud, künnud, kuulatanud: mis nüüd? Kanget müdinat olnud kuulda. Ei olnud aga müristamise müdin.

Hans kuulatanud. Hobune ajanud ka tõrwad tikki! Hans waadanud: mäest tulnud alla finisid ja punasid poisikesi, suure pääga, laiade tõrwadega, wanapagan kõige ees.

Hans saanud aru, et need wanapaganad on, müristamist kardawad ja järwe jookswad. Hans mõtelnud kudas neid wähe saats takistada.

Kui wanapaganad ta kohta jõudnud hõiganud Hans: „Ärge minge järwel! See järw on õhuke!”

Wanapaganate parw lõõnud sebelemä, suure tõrwadega wanapagan tükkinud teiste wahelt läbi Hansu poole ja küsinud: „Mis sa kõnelesid!”

Hans hirmitanud wasta: „Mina ei kuule, mis sa ütlesid. Tule lähemale!”

Wanapagan pomisenud midagi poisikeste wasta. Hans ei kuulnud aga seda. Hull hakanud uuesti liikuma Hans hõiganud uuesti: „Kuulge!”

Jälle jäänud parw seisma ja kõik ajanud tõrwad laiaki.

Hans ütelnud: „Ärge minge sinna järwel! See järw on õhuke!”

Mõned olnud juba põlwiist saadid järwes.

Wanapagan küsinud: „Ruhu siis!”

Hans näidanud käega ja ütelnud: „Näe, siia wõsastikku!”

Seeeneses hirwitanud Hans: Müüd nad ikka Piitse käest pelsa saavad. Ega wõsastikus warju ole!

Wanapaganad karanud järwest ja tormanud wõsastiku poole.

Müristamine olnud õige kange. Wihma hakanud ka sadama.

Hans wõtnud hobuse adra eest lahti ja läinud toju wihma warju.

Tüki aja pärast, kui wihm üle läinud, tulnud Hans jälle kündma. Waadanud: wõsastik sinist suitsu täis.

Päite hakanud jälle paistma. Hobune ajanud kõrwad kikki. Hans waadanud, näinud: wanapagan tulnud.

Wanapagan hõiganud ju laugelt: „Hans, sa petis! Sa juhataksid mind siia wõsastikku, aga siin ei olnud midagi peidupaika leida. Ma ise jooksin weel sinna lepitusse mäe pääle, kus mõni karthowli aul ou. Sää! sain warjupaika. Minu seltsilised jäiwad aga siia ja waata, neist on ainult sinist suitsu weel järel!”

Hans naernud wasta: „Sinna lepitusse mina teid just juhatastin, kus sina warjul olid!”

Wine, tee weel, Hansul jälle õigus.

52. Ölut.

P. A. Meil Tarwastust

Korra jõi Hans ölut.

Wanapagan küsima: „Mis jook see on?”

Hans wasta: „See on kõige parem jook. Teeb kõige rumalamagi targaks. Paha ainult, et keegi teda palju ei jõua osta!”

Wanapagan paluma : „Ole hää, anna mulle ka maitseada !“

Hans wasta : „Saad, kui mulle selle eest maitjad :“

Wanapagan jälle : „Mis mul sulle enam anda on ! Kõige oma kulla olen juba sulle annud !“

Hans wasta : „Kui kulda ei ole juba ei saa !“

Wanapaganal lange himu Hansu jooki saada. Ei aita muud, läheb kulda otsima, et aga Hansu jooki saaks.

53. Olut tegemas.

S. Bihlap W.-Wõidust.

Wanapagan mõõtnud kolm tsetwertit odre wälja. Käskinud Hansu neid õllekõõli wiia ja kolme päewaga õlleks teha. Lubanud ise kolmandal päewal proowima minna.

Hans wasta : „Ma nikastasin eilase kiire jooksu pääl jala ära. Ei wõi sugugi kõndida, weel wähem odre kanda !“

Wanapagan uskunud Hansu juttu. Wõtnud ise odrad selga, wiinud õllekõõli. Hans kõmpinud longates järele.

Kui wanapagan õllekõõgisi ära läinud, mõtelnud Hans : kudas ma need kolm tsetwertit odre ometi kolme päewaga jõuan õlleks walmistada !

Ei muud midagi, Hans rakendanud hobuse wankri ette pannud odrad pääle, wiinud linna, müünud ära ostnud õlle asemel mitu waati tõrwa. Tõrwa toonud, õllekõõli.

Kolmandal päewal tulnud wanapagan õllekõõli õlut maitsema. Wõtnud ühel tõrwawaadil punni päält ära, tõstnud suu äärde, joonud ühe joonega tühjaks.

Särele jättes ütelnud wanapagan weel suud maitgutades : „Küll on hää õlut ! Hambad nõttis päris naksma. Riisugust hää õlut ei ole ma enne kunagi saanud !“

54. Ilma söömata.

Jaani Rootslane Wõnnu kihelkonnast

Wanapagan saatis Hansu puid raiuma. Lubas ise lõune söögi järele wiia.

Hans läts metja, raius lõuneni puid. Waatas siis koju poole, kas ehk tuleb lõune tooja. Mägi aga tudas wanapagan kodu hirwitas. Rõõmustas teine et Hansu türsata saanud.

Hans sõnuma: „Dot, oot, küll ma sulle puru filma ajan!“ Heitis magama, magas kuni õhtuni.

Õhtu läts Hans koju. Wanapagan tuli hirwita-
res wasta: „Ega sa selle üle pahane ei ole, et ma sulle lõunat ei toonud!“

„Ei ole!“ kostis Hans.

Teisel päewal saadeti Hans jällegi puid raiuma. Peremees lubas jälle lõunesöögi järele wiia.

Hans toppis taskud leiba täis. Läts metja, heitis magama. Ei raiunud halgugi.

Õhtu peremees küsima: „Ega sa pahane ei ole, et ma sulle lõunat ei toonud!“

Hans wasta: „Ei ole!“ Hansul leiba weel ta-
tus küll.

Rolmandal päewal läts wanapagan sõerdu põ-
letama. Sinna jõudes küsib wanapagan Hansu läest:
„Kus puud!“

Hans wasta: „Raiumata alles. Ega sa selle pärast pahane ole? Ega ei toonud süüa, ma ei raiunud puid!“

Wanapagan ütleb: „Ei ole pahane!“ Tahtis ise aga wiha pärast lõhkeda.

Hansu ja wanapagana kaup oli niisugune, et kumbki ei tohi teise üle pahandada. Selle pärast ei wõinud Hansule teha midagi.

55. Söömas.

J. Karu Helmest

Korra läinud wanapagan ja Hans sööma.

Wanapagan andnud leivatooritud Hansule, ise aga jöönud fisu.

Hansul läinud pääle söögi kõht warsti tühjaks. Hans aga ei lausunud sest midagi.

Wiimaks wanapagan küsima: „Hans poeg, kas kõht tühi ei ole?“

Hans wasta: „Ei tunnegi weel, peremees, sest tooritud hakkawad alles ligunema!“

Läinud jälle sööma.

Nüüd andnud wanapagan fisu Hansule, ise aga söönud toorituid.

Hans söönud kõhu tublisti täis. Nälg kadunud.

56. Pähklid söömas.

J. Seland Jõhwiist.

Hans korjanud metsast talwets pähklid. Söönud ühel õhtul pähklid. Wanapagan tulnud Hansu juurde. Wanapagan küsima: „Kulla poeg Hans, mis nüüd sööd?“

Hans wasta: „Pähklid söön!“

Wanapagan jälle: „Hans hää poeg, anna mulle ka!“

Hans tohe: „Ega ma leela! kui aga hammas pääle hakkab!“

Wanapagan wasta: „Ara seda tarda. Mul on õige hääd hambad suus!“

Hans mõtlema: Mis ma nüüd teen! Annan talle pähkleid, ega ta siis enne järele jäta kui wiimne pähkel totist mõkas. Tuli siis hää nõuu meelde. Oli hiljuti koti täie tinakuulisiid walanud. Neid tahtis wanapaganale närida anda.

Hans tõi kuulikoti wälja.

Wanapagan sai koti nähes rõõmsaks. ütles: "Oh kulla poeg Hans, sellest kotist saame õhtu otša närida!"

Wanapagan wõttis suure peo täie tinaunulifid, pistis korruga suhu ja hakkas katti hammustama. Pigiastas nii, et tuli filmist väljas, aga ei saa pähkleid nii katti nagu Hans.

Wanapagan küsima: "Kulla poeg Hans, kudas sa oma pähkleid nii hõlpsasti katti hammustad? Mina ei saa!"

Hans wasta: "Mis neist tühjiist paljastest ka mehele hammustada saab!"

Wanapagan jälle: "Mina pigiastan nii, et lõua luud tuld lõõwad, aga katti ma neid ei saa! Nagu näen, ei ole see töö sinu hamba all ühtigi! Rõwa poisj sa oled!"

Wanapagan jättis pähkli närimise järele ega tulnud enam Hansu käest pähkleid nõudma.

57. Pooleaastane söötmine.

D. Saabas Hallistest

Korra teinud rekepapp Hans ja wanapagan lauba, et teine sööbaks teist pool aastat.

Hääfene küll, rekepapp palub, et wanapagan teda enne sööbaks. Wanapagan lubab. Hans elab nagu mees wanapagana kulu pääl. Wanapagan muretseb kõil söögid ja joogid kätte.

Pool aastat läheb mööda.

Müüd tuleb Hansu kätte kord wanapaganat sööta. Aga mehikesel ei ole midagi. Sööb isegi mis mõisast antakse. Mis siis weel wanapaganale anda.

Wanapagan tormab iga korra ju enne toidu kallale, kui toit rehe juurde tuuakse. Sööb kõil ära, mis Hansule tuuakse, nii et Hansul muud üle ei jää kui näljatäppa imeda.

Nõnda teeb wanapagan iga päew. Sööb ja naerab. Rehepapp Hans mõtleb: „Mis ma pean tegema?“ Wanapoiss sööb kõik ära ja mina nälgin nagu koer. Dot, oot, ma lähen iga päew söögile tee pääl wasta, Söön tee pääl oma lõhu täis. Mis üle jääb, seda söögu wanapagan!“

Hans teinud nõnda. Läheb toidutoojale tee pääle wasta, pargib lõhu täis. Paneb pori ja sõnikut kausi ja lasseb seda rehte wiia.

Wanapoiss paneb kõik naha, ei saa aru midagi. Tänap weel päälegi hää lõhutäie eest.

Häälene küll, Hans teeb iga päew seda wiisi sööda wanapaganale trimju kramju ja sööb ise toitu.

Wanale lõppenud selle poole aastaga nii ära, et paljas luu ja nahk weel järel olnud.

58. Härjaliha sööma?

J. Pausk Tarwastust.

Wanapagan warastanud korra mõisa karjast härja. Kui Hans härga näinud, ütelnud ta wanapaganale: „Kahju, kahju, et sa nii väikese töid! Oleksid sa minu täest liisunud, oleksin sulle kobe ütelnud, kust juur siinine saada on!“

Wanapagan sedamaid finist härga ära tooma. Muudugi mõista ööse. Sinine härg oga polnud kellegi härg, waid juur kiwi. Wanapagan tõmmanud kiwi lõitega selga ja toonud ära. Pikkadega raiunud teise peeneks ja keetnud ära. Keetnud enesele herne leent ja pannud seda härja liha sisse.

Seni keetnud Hans pärisjärja liha.

Wanapagan söönud ja õhanud: „Küll on fitte! Hans wasta: „Wäiksel weel fittem!“

59. Kartohwliid küpsetamas.

D. Saabas Uuesti-Karistest.

Korra küpsetanud Hans rehe ahjus kartohwliid. Heitnud ise nii kauaks magama kui kartohwliid küpsenud. Tõusnud ülesse, läinud kartohwliid wõtma. Aga wõta näpust: wanalpaganal kõit suuremad, mis just tuha sees ei olnud, nahka pandud.

Hans iseeneses ütles: „Dot, oot! Küll ma seda sulle kätte maksan! Ei ma sulle teine kord enam kartohwliid anna!“

Hans läheb, toob uuesti kartohwliid küpsema. Matab kartohwliid sügawasse tuha sisse Ahju juu ette aga paneb hobuse sõnikut. Jätab kartohwliid küpsema, heidab ise magama.

Wanake peab hobuse sõniku ümargusi tükka kartohwliitiks. Kargib kõit nahka, kartohwliid aga jätab tuha sisse küpsema.

Hans tõuseb ülesse. Kartohwliid kõit alles.

Nõnda tüsjas Hans edespidi alati wanapaganat.

60. Porgandid küpsetamas.

D. Saabas Uuesti-Karistest.

Teise korra pannud Hans kerisele porgandid küpsema. Urwanud, et wanapagan säält ei tea otsida. Läinud ise wälja.

Aga wõta näpust: Wanapoisil hais ninas.

Hans tuleb porgandisi wõtma. Ei enam ühtegi porgandit järel.

Hans iseeneses ütles: „Bole wiga! Küll ma wanapo si teise korra üle löön!“

Läheb mõisa. Mõisas on wana must ruun ära kärwanud. Hans küsib ruuna jala enesele. Wõtab ja' a, kisub naha päält ära, wiib kerise küpsema. Ise heidab ahju juu ette ja teeb, nagu magaks ta. Tahab näha, kuidas wanake hobuse jalga sööb.

Wanapoiss warsti larkaps! nurgast wälja ja napsti hobuse jalg keriselt ära. Hammustab, waatab, waatab, ütleb ise läbi hammaste: „Jah! kas see mõni porgand on. Sitte ja tõwa nagu hobuse jalg!“

Hans teinud, nagu ärkaks ta magamast ülesse ja ütelnud: „Tõhoo, wa weli, mis sina sööd! See on ju hobuse raipe jalg!“

Wanapaganal filmab häbi täis. Ei julge enam ialgi keriselt ega ahjust ära wõtta, mis rehepapp sinna küpsema pannud.

61. Rõtt.

J. A. Weltmann Audrust.

Hans tõi korra karu rehte. Wanapagan tuli ietus kolde äärde maha ja küsis karu pääle waadates: „Mis loom see on?“

Hans wasta: „See on kass!“

Wanapagan wõttis ahjust küpsid kaali ja nairid ja hakkas neid sööma. Kui wiimaks söömisest himu täis oli, hakkas ta kaali ja naire koortega karu pilduma.

Karu sai .arrimisest pahaseks. Tormas ümisesdes wanapagana kallale.

Wanapagan hädaldama: „Rõtt! Rõtt! Ära hakka küüs, kähaga, hakka süli!“

Wiimaks sai wanapagan rehe aknast wälja Poni putked mängima.

Kolmandal päewal tuli wanapagan rehe aknale ja küsis: „Kas kass alles siin?“

Hans wasta! Ega ta siit enam ära lähegi, jääb teine eluajaks siia!“

Wanapagan filmapill oma teed.

Jüri Kaalepi suust.

62. Kala söömas.

J. Denia Kõnnust.

Hans kipsetanud kala.

Wanapagan juhtunud sinna. Kalu nähes wanapagana juu lohe wett jooksma.

Ütelnud Hansule: „Hans, tulla mees, anna mulle ka neid maitseta!“

Hansul juhtunud parajalt wana rangirooma tükk taskus olema. Wisanud selle wanapagana kätte.

Wanapagan lohe suure isuga rangirooma uärima.

Närinud tükk aega, wisanud wiimaks maha ja ütelnud: „Ei minu wana inimese hammad sellest jagu saa!“

Läinud pahaselt oma teed.

63. Piima ja karaskid toomas.

E. Ripberg Karaskist

Wanapagan ja Hans maganud torra küla laudil

„Hans-pojuke!“ ütelnud wanapagan. „Täna saame rõõsta piima juua ja sooja karaskid süüa!“

Hans wasta: „Tühja ka!“

Wanapagan jälle! „Küll saad näha!“

Wanapagan lipanud laudilt maha õue. Perenaene tulnud parajalt lauda juurest piima lüpsituga toa poole.

Wanapagan pistnud perenaesele jala ette. Perenaene lüpsituga ühes pikali maha.

„Oh sa kuriwaim!“ sõnanud perenaene maast ülesse tõustes. Seni läinud wanapagan aga piimaga kus jeda ja teist.

Toas hakanud perenaene karaskit ahjust wälja wõtma. Wanapagan jälle kannul.

Karaski kukub labidalt maha. Perenaene sõnuma: „On aga kuriwaim mind täna kiusamas!“

Wanapagan aga karast kaenlasse ja laudile.
Laudil wanapagan hooprema: „Waata, kas ma
sõna ei pidanud!“

Hans wasta: „Oled aga mees tüll!“

Ja mõlemad hakkasiwad piimale ja karastile
pihta andma.

64. Tülli wõi pärast.

J. Kangur Saardest.

Igal laupäewal olnud peres tangupudru süüta
ja see pudru olnud alati wõid täis. Hans mõtelnud
kudas (miks) wõid nii palju pudru pääle pannakse.

Teinud seina sisse augu ja oodanud laupäewa.
Laupäewal waadanud Hans läbi augu. Näinud: wa-
napagana eit toonud pudru laua pääle ja ütelnud ise:
„kiis mees, kiis mees, tule purtsa pudru pääle wõid!“

Wust last (puul) tulnud abju päält maha ja
offendanud pudru pääle wõid.

Hans kutsutud jõöma.

Hans wõtnud taskust karbi, pannud wõi karpi
ja wisanud karbi põlewasse abju.

Wanapagan läinud Hansuga tülli, et Hans tema
toidu ära raisanud.

65. Kõhuwalu arstimas.

D. Saabas Hallistest.

Korra kaebanud wanapagan Hansule, et tal kange
kõhuwalu olla.

Hans kohe trööstima: „Ära kaeba, wennikene,
tüll ma sulle rohtu mucetjen, mis warsti terweks teeb!“

Hans läinud mõisa, toonud waadi kõige kange-
mat piritust.

„Siin on kõhurohi!“ ütelnud Hans tagasi jõu-
des wanapaganale.

Wanapagan lohe wiinawaadi kallale. Wõtnud wiinawaadi nagu kahetoobilise tassi kätte ja pannud terwe waadi piiritust ühe joonega kõhtu. Annud siis waadi Hansu kätte tagasi, tänanud ja ütelnud: „Ole meheks, see oli lange kõhurohi!“

Hans lohe wanapaganat õpetama: „Mine nüüd ahju pääle sooja! Siis saab kõht rutemini terweks!“

Wanapagan lobib ahju pääle. Seidab natukefets ajaks puhlama. Aga piirituse waat mõjus mehe päha. Wanale jäi puru joobnuks ja magas seitse nädalit ühte lugu.

Hans seda nähes ei ole laisk. Hakkab lohe re-heahju kütma. Rütab nii, et lõik kerisi kiwid punafets lähewad. Joobnud wanapagan ei kuule midagi. Braggiseb ja käriseb tuliste kiwide pääl nagu pörsas ahjus. Wiimane kui raswa krõõm tilgub mehikese kehast wälja.

Hans aga ei jäta järele. Rütab ühte lugu ahju. Annab wanapaganale tuld ja suitsu. Mõtleb ise: „Läheb teise tojs wälja, siis mingu!“

Kui ta wanapoiss pörsa kombel keresil küpses, ei läinud teisel tojs ometi mitte wälja.

Seitsme nädali pärast ärtaab mehile wiimaks oma päätäiest ülesse.

Seitsmenädaline kütmine ja suitsetamine on aga mehikese weel tahmosemaks teinud kui üksigi korstnapühkija on.

Küll nühtinud ja pühkinud mehile ennaft, aga seitsmenädaline tahm ja kõrwemine ei läinud enam küljest ära.

Seda wiisi on Hans siis wanapagana tahmafets kõrwetanud.

Mõne aja pärast juhtunud Hans jälle wanapaganaga kokku saama. Küsinud lohe: „Mõh wana weli, kas kõht nüüd terwe? Kas mu rohi oli häa?“

Wanapoiss lohe wasta: „Mis häa! Kõht sai küll terweks, aga nüüd walu külje kontides!“

Hans naerma: „Kes sind lästis küljelonta ära põletada! Kõhi on hää, sest ega muidu su lõht terve pbleks!“

Wanapagan wasta: „Kõhi tegi mind aga unisets, nii et ma ei kuulnud ülesse tõusta. Suits ja tuli on mind nüüd üsna ära kõrwetanud!“

Hans naerdes: Sinu oma süü! Kes sind lästis ahnepäits olla. Food waadi täie rohtu lorraga ära! Teistel inimestel saab waadi täiefti terwets aastaks. Ja nad on priske ja terwed! Ja sina! Oled lolim kui lojus! Oma süü!“

Wanapagan õhates: „Nii küll wist lugu on!“

66. Nisud ja naerid.

Hans külinud lewade nisu maha.

Wanapagan tulnud Hansu juurde. Küsinud: „Mis ja nüüd teed, wana wennas?“

Hans wasta: „Eks ja näe, et nisu külin!“

Wanapagan küsima: „Kui palju ja sügise saad?“

Hans ütlemata: „Wõi ep ma seda enne tean. Kui elajad nisu ära ei talle, wõin paljugi saada!“

Wanapagan wasta: „Mis sa ma tsad mulle, kui ma loome su wilja ei lasse tulla?“

Hans lohe: „Pool wilja olgu sügise sinu päralt!“

Wanapagan pärima: „Aga misugune pool?“

Hans jälle: „Alumine pool!“

Wanapagan kaubaga rahul.

Soiab wilja nii hoolega, et mitte üks loom niusse ei pääsenud.

Nisu kaswis ütlemata ilus.

Sügise lõikas Hans nisu ülemise poole ära, alumise poole ja juured jättis wanapagana jaoks.

Wanapagan läks wätjale, hakkas nisu juuri ülesse tiskuma. Pistis suhu näris: „Nämm, nämm, plüh!“ sülitas maha. Waitses teifi. Seesama lugu.

Wanapagan kiruma: „Niisugune wili ei kõlba kellegile. Aga ei ma teinelnud enam nii rumal ole, et seda wõtan, mis all kaswab. Küll tean, mis teise korra teen!“

Teise aasta tegi Hans naerid maha.

Wanapagan tuli jälle Hansu tööd vaatama.

Hans warsti küsima: „Roh, kas tänawu ka tahad wahtimise ametit; enese pääle wõtta?“

Wanapagan wasta: „Küll illa. Aga tänawu nõuan wilja päälmist poolt enesele palgaks!“

Hans lohe: „Hää meelega annan sulle seda!“

Wanapagan wahtis nairid ilusasti.

Sügise tulnud lätte.

Hans läinud, kiskunud nairid ülesse, wiinud foju. Lehed jätnud maha.

Wanapagan tulnud lehti koristama.

Hakanud maitsema: „Nämm, nämm, ptüh!“

Sülitanud suust wälja. Pisinud teised lehed suhu.

Närinud neid: „Nämm, nämm, ptüh!“ Sülitanud jälle suust wälja.

Ütelnud jällegi: „Niisugune toit ei kõlba kellegile!“

Läinud oma teed. Ei tulnud enam ialgi Hansu põlde wahtima.

67. Reht peksmas.

„Homme tarwis hakata reht peksma!“ ütelnud ühel päewal wanapoiss.

Hans wasta nagu illa: „Hää küll, peremees.“

Teisel hommikul wõtnud Hans suure nuija ja hakanud sellega rehte nurke taguma. Tagunud ja peksnud niikaua kui otsad lõik maha langenud. Rehel pole enam mingit tuge ega peetust olnud. Hans wõtnud siis pita ridwa ja surunud palksiid. Rehi wajunud pool küllatile. Siis jätnud Hans töö seisma.

Tüki aja pärast läinud wanapoiss vaatama. Hans seda nähes uuesti nui kätte ja rebele pihta andma.

Wanapagan lohe küsima: „Hans poeg, mis ja näitd teed?“

Hans wasta: „Ei midagi muud kui täidan pere-mehe käsku!“

Wanapoiss jälle: „Ma kästisin sind ju reht peksta.“

Hans wasta: „Seda ma just teengi. reht ma peksan nagu peremees kästis.“

Nüüd alles saanud wanapoiss aru, et Hansul õigus. Väinud sisse rehte vaatama. Rehi nii ära lõhutud, et enam rehes wilja ei wõi peksta.

Ei aita midagi, ole wait, kanna kahju.

68. Uksi finnipanemas.

J. Kiviisäl Karfist.

Wanapaganal oli korra himu jahi pääle minna. Kutsus Hansu kaasa. Uksest wälja minnes ütles wanapagan Hansule: „Hans, pane uks tublisti kinni, et üksigi sisse ei saa!“

Wanapagan läks ees metsa. Hans wöttis peotäie naelu ja haamri ja naelutas ukse nii kinni, et keegi enam sisse ei pääsnud.

Selle pääle läks Hans wanapagana järel metsa.

Metsas tuli Hansule kodune lugu meelde. Tahtis ruttu näha saada, mis näo wanapagan teeb. Hakkas sellele pärast ütlemä: „Peremees, peremees, meil täna jahi õnne ei ole. Vähme parem koju!“

Läksiwadgi koju.

Kodu wanapagan ust lahti tegema. Küll kiskus ja kiskus kahe käega ust, aga ust lahti ei saa

Wiimaks wanapagan hüüdma: „Hansuke, Hansuke! Mis sa oled teinud! Sa oled ju ukse raudnaeltega kinni lõõnud!“

Hans wasta: „Ega ja pahane ei ole? See on ju peremehe oma käst: Raskisid ise ukse tublisti kinni panna! Seda ma teingi.“

Ei aidanud wanapaganal muu nõuu kui pidi sepa sinna kutsuma. Sepp tegi ukse lahti.

69. Pää pääl.

J. Hünerfon Rarkist.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Ma tahan töllaga sõitma minna, istu sina kutsariks pää pääle!“
Wanapagan istunud tõlda. Hans nagu kull karanud peremehele pähä, ohjad ja piits täes.

Wanapagan põigelnud wasta: „Hans, Hans, istu pukti! Wajulad pää ära!“

Hans aga ei liigugi. Ütelnud: „On peremehe käst pää pääl istuda. Pole mul putiga asjagi. Ega peremees pahane pole!“

Wanapagan wastanud: „Mis siin pahandada!“

Sõidu lõpul aga õhanud: „Olen tööd teinud ja waewa näinud, aga ei nii rasked iganesgi kui täna!“

Jaan Wene suust.

70. Suurt tule tegemas.

J. Wahe Kasjarest.

Kord läinud wanapagan Pihlwasse. Enne minnetut kutsunud Hansu enese juurde ja ütelnud: „Kuule Hans, mis ma sulle ütlen: Ma lähen kaugele maale oma asju toimetama. Maja hoidmise jätan sinu hooleks! Aida uksti pead iseäranis hästi hoidma. Pead juure tule tegema, et kurjad metsa kutsikad ligemale ei julgeks sippuda!“

Hans wasta: „Jah peremees! Nii teen!“
Wanapagan sõitnud wärawast wälja.

Hans võtnud kohe aida ukseid eesti ära, wiinud tuppä. Võtnud siis ahjust tuletuki, pistnud aida räästasse.

Nit hakanud põlema. Suur tuli tõusnud. Nit põlenud maani maha.

Mõne aja pärast tulnud wanapagan Bihlwaft koju. Nähes, et ait põlenud, kutsunud kohe Hansu enese juurde ja küsinud: „Hans poeg, mis on sündinud? Ma käskisin sind aita hõblega hoida ja sa oled lastnud aida ära põleda!“

Hans jooksnud tuppä, toonud ukseid säält wälja ja ütelnud: „Peremees käskis mind aida uksti hoida ja suu tuld teha. Siin on ukseid terwed ja puutumata! Suure tule olen ka teinud, seda tunnistab suur tuha hunik. Olen peremehe käsku täitnud ja muud midagi!“

Wanapagan olnud küll pahane, aga ei wõinud midagi parata. Oli ise nõnda käskinud.

Briidu Rärner'i suust.

71. Sauna kütmas.

Ühel päewal ütelnud wanapois Hansule: „Hans poeg, täna tarwis saun ära kütta, ma tahan wihtlema minna!“

Hans wasta: „Hää küll, peremees!“

Natukesel aega läinud mööda. Hans tuleb jälle peremehe juurde, ütleb: „Saun ära kütud! Tule wihtlema!“

Wanapois paneb imels, et saun nii ruttu ära kütud. Läheb wihtlema. Ei sauna kufagil! Sauna ajemel ainult aherwars. Palgi otsjad põlewad weel suure sõehuniku sees.

Wanapois Hansu hüüdma: „Hans poeg, mis see tähendab?“

Hans wasta: „Mis see tähendab! Tähendab seda, et saun ära kütud. Eks peremees ise ütelnud:

Hans poeg, täna tarwis saun ära kütta. Oleks liig palju aega wõtnud, kui sauna oleksin ahju toppinud. Panin talle niisama tule otša. Etš üks kütmine kõit ole. Soojast meil muidu puudust ei ole!”

Wanapoiss wihaga wasta; „Uga Hans, ega ma sind käskinud sauna ära põletada!”

Hans wasta: „Ei käskinud, armas peremees. Käskisid kütta ja ma küttingi ära!”

Wanapoisi juu kinni. Ei wõi Hansule midagi teha.

Wanapagana jutud I.

72. Peenraid puhastamas.

J. Kiwisäl Karksist.

Wanapagan juhtus torra kapsa-aeda minema.

Ülägi: kapsad üsna heina sisse kinni kaswanud.

Wanapagan Hansule üttema: „Kuule, Hans, puhasta need kapsa peenrad ära!”

Hans kohe walmis käsku täitma. Rattus peenra pääält kõit ära, kattus kapsad, kattus rohu. Paljas muld jäi aga järele.

Sai tööga warsti walmis. Lätš peremehe juurde ütles: „Peremees, töö walmis! Tule, waata üle!”

Wanapagan lätš waatama. Wehile puhtaid peenraid nähes kohe hüüdma: „Hansuke, Hansuke! Weis ja oled teinud! Sa oled kõit kapsad üles kiskunud!”

Hans wasta: „Ega peremees jellepärast pahane pole! Sa ise käskisid ju kapsa peenraid ära puhastada!”

Wanapaganal ei sidanud muu asi kui otšis mõned kapsa nutid rohu seest wälja ja keetis ära. Sai ometi niigi palju!

73. Puid raiumas.

Torra ütelnud wanapagan Hansule õunapuu aias: „Ilmad halawad külmaks minema. Warsti tarwis

ahju kütta. Meie piud on aga liig suured, ei mahu ahju. Hans, poeg, katsu neid vähemaks raiuda!"

Hans wasta: „Küll saab!"

Hans koke kirwes kätte ja aeda. Wanapagan läinud seni tuppa. Hans õunapuudele pihta andma. Raiunud enamasti kõik puud maha.

Teisel päewal läinud wanapagan aeda. Näeb: õunapuud kõik aias loogus maas.

Wanapagan Hansu hüüdma: „Hans poeg, mis siin sündinud?"

Hans wasta: „Mis sündinud? Puud maha raiutud!"

Wanapagan pärima: „Kes neid siis raiunud?"

Hans jälle: „Kes muud kui mina!"

Wanapagan wihastab: „Kudas sa seda julgesid teha?"

Hans wasta: „Kudas ma julgesin? Ma täitsin sinu käsku! Et sa ise ütelnud, puud liig suured, ei mahtuda ahju. Ütleksid ju: Hans poeg, katsu puid vähemaks raiuda!"

Wanapaganal ei aita midagi muud kui ole wait. Hansul jällegi õigus.

W. p. jutud I.

74. Suurust wõtmas.

„Kas oled mu weise karja näinud?" küsinud wanapoiss ühel päewal.

Hans wasta: „Ei ole weel!"

Wanapoiss jälle: „Koh siis tule vaatama! Küll ma näitan sulle!"

Läksiwadgi vaatama. Oli weisid sadade kaupa. Lambaid niisama.

Wanapagan üttelema: „Et ole mu kari suur?"

Hans wasta: „Seda ta tõesti on!"

Waadanud tükki aega tarja. Siis wanapagan ütlemä: „Negi koju minna! Tarwis suurus ära wõtta!”

Hans wasta: „Küll saab, peremees!”

Peremees läinud koju, Hans aga jäänud tarja juurde. Wõtnud kirwe kätte, nottinud kōit loomad maha. Ainult ühe lehma jätnud järele.

Ohtul läinud perenaene lehwi lüpsma: „Digist üks lehm aias. Minnatse otsima, nähtakse: kōit weised maha lööbud. Wanapoiss wihast sinine. Kirub ja wannub, mis hirmus. Hans aga läheb rõõmu pärast käsi hõõrubes wanapoissi juurde ja ütleb: „Waata, peremees, kui hästi ma olen töö ära teinud!”

Wanapoiss wasta: „Mis? Kas sina mu tarja oled tapnud?”

Hans wasta: „Mina neh! Et see peremehe käst olnud. Utles ju peremees ometi, kari olla wäga suur. Olla tarwis suurus ära wõtta. Täitjin karwa päält peremehe kästu. Tegin suure tarja wäikseks!”

Ei aita wanapoissil midagi muud kui pea suu kinni. Digus Hansu pool.

Wanapagana jutud I.

75. Nuga ihumas.

J. Kivisät Kartsiist.

Wanapagan läinud kōwast terasest nuga nüriks.

Wanapagan Hansule ütlemä: „Ihu nuga ära!”

Hans wasta: „Hää küll, peremees!”

Hans wõttis tahu ja hakkas ihuma. Natukesse aja pärast oli noal paljas pää jarel.

Hans wiis nüüd noa wanapagana kätte ja üt les „Eäh nüüd nuga!”

Wanapagan hüüdma: „Hansule, Hansule! Mis sa oled teinud! Noa tera oled ja kōit ära ihunud!”

Hans wasta: „Ega peremees selle pärast pahone ole? See on ju peremehe oma käst! Sa ise kästisid ju nuga ära ihuda!”

Wanapaganal ei aidanud enam muu nõuu kui pidi sepale minema ja enesele uue noa lastma teha.

76. Ube lõikamas.

J. Kiwisät Karstist.

Korra ütles wanapagan Hansule: „Mine, lõika see oa nukale ära ja too oad mu kätte!”

Hans kobe walmis kasku täitma. Wõttis ühe da kauna lahti, lõikas oa teral nuka küljest ära ja wiis wanapagana kätte. Ise ütles: „Säh, siin on see oa nukk!”

Wanapagan puhles naerma. Ütles ise: „Hansule, Hansule, mis sa oled teinud! Sa oled ühe ainsa tera nukafese mulle toonud!”

Hans wasta: „Ega peremees sellepärast pahane pole? Ma täitsin ju peremehe kasku. Sa ise kaskijid oa nukalest lõigata ja oma kätte tuua!”

77. Piinu ajamas.

J. Hünerfon Karstist.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Homme hommikul on sul need paar kubu linu ära ajada!”

Hans maganud öö otsa rahulikult. Hommilul näinud wanapaganat tulewat. Jooksnud rehte, wõtnud wembla kätte ja linakubule pihta.

Wanapagan tulnud. Näinud: linad päris terwed. Hans ometi annab wemblaga linadele pihta.

Wanapagan ütles: „Hansule, Hansule, mis nüüd teed? Lõhud linakubu wemblaga!”

Hans wasta: „En peremehe käst: Aja linad

ära. Boremini ma ajada ei mõista ja nii wiisi linad kuhugile ei lähe! "

Hans seft tolmusest tööst jälle lahti.

J. Wene suust.

78. Linu laotamas.

J. Kiwisäl Karlstift.

Kui Hans korra wanapagana linu leost wälja wõttis, ütles wanapagan Hansule: „Hans, laota linad ära tal!”

Ise läks wanapagan teiste tööd vaatama.

Hans läks, tõmmas lõil linapeod sidemest lahti ja murdis lõil liud ütsi kolmeks. Laotas nõnda lahkest loormast suure nurme täis.

Tüki aja pärast tuli wanapagan tagasi. Hansu tempusid nähes wanapagan hüüdma: „Hans, Hans, mis sa nüüd oled teinud! Sa oled linad ära purustanud!”

Hans aga wasta: „Eks see olnud peremehe käst! Sa ise kästisid ju linu ära laotada!”

Wanapagan ümises iseeneses: „Mis sa teed teiega! Itka tal õigus!”

79. Kirja saatmas.

J. Kiwisäl Karlstift.

Korra kadunud wanapagana tütar ära. Wanapagan ütelnud Hansule: „Hans, mine tütar otsima. Kui mu tütre latte saad, siis saada mulle kiri, et teada saan, kudas lugu on. Ma ei jõua mure pärast seni oodata kuni koju jõuad!”

Hans läinud otsima.

Leidnud tütre üles. Wõtnud kinda äärest tüki ära. See olnud sädeme kirja. Selle saatnud wanapaganale.

Kui Hans koju jõudnud, ütelnud wanapagan Hansule: „Hans, Hans, mis pärast ja mulle kirja ei saatnud?“

Hans wastas: „Ma saatsin kirja ju nagu kästisid. Et mul muud kirja läe pärast ei olnud, saatsin ma kinda kirja!“

80. Koduhoidja.

M. Luu Kaawereft.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Hans pojukene, sina jääd nüüd kodu hoidma, mina lähen oma wanamooriga mõneks päewaks pulma. Waata seni kodu järele ja leeda perele leent. Pane ka peedid ja porgandid sisse, et leem mõnusam maitset ega poisid võiks sinuga nuriseda. Poja jõmsikad jätan sinu hooleks. Ma ei taha neid kaugele kaasa võtta. Anna neile ilufasti süüa ja pane nad korra pärast riidesse. Kui poisid wallatust teewad ja ei taha sinu sõna kuulda, siis tõmma nahad maha. Toimeta siis kodu kõik ilufasti ära, nagu ma sulle olen rääkinud. Koju tules toon siis sulle midagi kingitujeks kaasa!“

Wanapagan oma wanamooriga läks pulma.

Nüüd oli Hansul oma tuba ja luba. Võis nii mängida nagu iganes tahtis.

Hans tõi seitse walka kartohwliid tuppja ja hakkas neid koorima. Saiwad kartohwliid kooritud, siis pesi Hans seitse kord, seadis seitsemepangelise paja tulele ja pani lõigud sisse. Läks siis koerte kongi. Wanapaganal oli kaks koera, peet ja porgand. Kutsus koerad tuppja, võttis kirwe lätte, andis kummagile koerale korra kirwe filmaga pähe. Koerad siputasid weel paar korda jalgu ja oliwadgi surnud.

Hans nülgis koerte nahad seljast ära, lõikas liha tükkideks ja pani lõikude juurde katlasse keema.

Kui leem keenud, wöttis katla tulelt maha, tõstis leeme lausfidesse, wiis lauale, kutsus poisid sööma. Poisid maitsewad leent ja ütlesiwad: „Phl, ph, sel leemel on wänge magu. Me seda leent ei taha! Too paremat!“

Hans wasta: „Ah te wõllanäod! Minule sünnib süüa ja teil ei kõlba! Küll ma tahan teile näidata, kas leem läheb nahla wõi ei!“

Nende sõnadega tõmmas Hans laua päält pussi, wöttis esimese poisi karwust kinni ja hakkas nahla seljast ära wõtma. Sai sel nahk maha tõmmatud, siis tegi seda järgmisega. Tegid nii kõikidega kuni wiimasel kui ühel nahad seljast oliwad ära nülitud.

Poisid lõugasiwad nüüd, et kirjendamine mitmekümne wersta pääle oli kuulda. Hans teelisk küll, et poisid wait jäätšiwad, et ega see tema süüd olla, et neil nahad maha tõmmatud... isa olla nii käskinud. Ei poisid hoolinud Hansu keelust ega waigistamisest, waid hakkasiwad weel waljumini karjuma.

Hans ütles: „Noh, küll ma siis ka uduu tean, kuidas teid wõin waigistada!“

Läts toast wälja, korjas suure hulga raudnõgesid ja pani soolwee sisse lirku. Oliwad nõgesed tüki aega ligunenud, wöttis Hans nõgesed leost wälja ja hakkas poisja peksma.

Poisid lõugasiwad weel hirmsamini. Aga Hans ütles: „Kui karjumist järele ei jäta, peksan ma teid weel paremini!“

Poisid kartsiwad weel pahemat. Jätšiwad tõesti karjumise järele. Aga üks noor pärgel ei jõudnud enam seda walu wälja kannatada. See wöttis lehma kütte ja poos ennast sellega õue wärawa kuuše otja üles. Teised wigasiwad walu käes edasi.

Kolmandal päewal tuli wanapaganu oma wana-mooriga pulmast koju. Hans seisis parajasti õues.

Wanapagan küsima: „Noh, Hans pojukene, silmateralene, kas oled kogu lõik ilusasti ära toimetanud nagu ma sind käskisin?“

Hans wasta: „Karwa päält, peremees!“

„Wäga hääl! Wiks poiss!“ liitis wanapagan. „Aga kus meie peet ja porgand on? Alati tulivad mulle hautudes wasta, kui wäljast koju tulin. Täna pole aga kusagilgi näha!“

Hans wasta: „Kus nad mujal on kui kõhus! Kas sa, peremees, siis jeda enam ei mäleta, et mind käskisid peeti ja porgandit leeme sisse panna?“

Wanapagan tõmmas näost sinisets, aga ei lausunud Hansule midagi.

„Mis jääl kuuse otsas ripub?“ küsis wanapagan.

Hans wasta: „Kes muud kui sinu kõige armsam pojukene! Tõmmasin teisel näha seljast maha nagu käskisid. Ei tahtnud seda walu wist enam kannatada. Läts, pvoos enese ülesse!“

„Kas siis kõigil tõmmasid nahad seljast maha?“ küsis wanapagan.

„Nagu käskisid!“ kostis Hans.

Wanapagan kiristab wiha pärast hambaid ja tampis jalgu wasta maad, aga et ise oli nii kästinud, ei wõinud Hansule midagi teha.

Hans jättis wanapagana jalgu tampima ja läts ise naerdes eemale.

Sl. Hõrgi tapmas.

Joh. Ringensfeldt.

Ühel päewal ütelnud wanapagan Hansule: „Wõta saht ja paar hõrgi ja mine kündma?“

Hans küsinud: „Kuhu?“

Wanapagan wasta: „Wõta wäike must koer „Pitsu“ kaasa. Ta jookseb ees ja näitab teed! Kuhu ta jookseb, sinna mine talle järele!“

Hans wasta: „Hää küll!“

Wõtnud saha, härjad ja „Bitsu“ ja läinud. Bitsu jooksnud ees.

Wiimaks tulnud nad silla rumbi juurde. Rumbialune olnud aga nii madal, et ainult Bitsu mahtunud läbi minema.

Bitsu jooksnud alt läbi. Hans jäänud mõtlema: Wanapagan ütles: „Kuhu Bitsu läheb, sinna mine sina ka! Rumbialune on aga kitsas. Mis nüüd teha?“

Hansul hää nõuu käes. Raiub saha ja härja ükki deks ja wiskab rumbi alt läbi.

Sellega töö lõpetatud. Hans pöörab koju tagasi.

Wanapagan küsima: „Miks nii ruttu tagasi tulid?“

Hans wasta: „Töö on otsas. Kui ei usu, siis tule ise vaatama!“

Wanapagan läinud vaatama. Rumbi juurde jõudes näinud ta, mis sündinud.

Wanapagan küsima: „Miks sa nii oled teinud?“

Hans wasta: „Oleu nii teinud, nagu ise käskisid. Bitsu jooksis ees, ma läksin järele. Jõudsin siia, Bitsu jooksis rumbi alt läbi. Sahl ja härjad ei mahtunud läbi. Pidid katki raiuma ja rumbi alt läbi wiskama!“

Wanapaganal süda täis, aga ei wõi mehike Hansule midagi teha. Oma läst.

82. Härgi kablutamas.

J. Kiwisät Kartsi.

Korra ülelnud wanapagan Hansule: „Hans, mine, wii härjad metsa kapla!“

Hans läinud härgadega metsa. Kõitnud paela neljaskieli ümber kaela ja läinud ise koju.

Õhtul läinud Hans härgi metsa vaatama.

Tulnud tagasi, kaebanud wanapaganale! „Pere-mehe, härjad metsas ära surnud!“

Wanapagan lohe metsa vaatama.

Tagasi tulles ütles: „Hans, Hans, mis sa oled teinud! Sa oled hargadele meelipaelad laela pannud ja härjad on endid ära poonud!”

Hans wasta: „See oli peremehe käsk. Ise ütlesid, et ma pidin härjad metsa nõõri otsa wiima. Seda tegin ka. Sa ei rääkinud sest midagi, kuidas ma neid nõõri otsa pidin panema!”

83. Loomad filda tegemas.

D. Hinzenberg Kadrina kihelkonnast.

Wanapagan käskinud korra õhtul Hansu: „Homme tahan ma kuiwa jalu kottu wälja minna. Tee õõsel fild jöest läbi!”

Hans läinud, ajanud wanapagana loomad jõtte, wõtnud kirwe kätte, raiunud loomade pead otsast ära. Siis wedanud suuremad sügawamate ja wäiksemad madalamate kohtade pääle. Sild olnudgi walmis.

Küll wanapagan ehmatanud, kui hommitul üle silla hakkanud minema.

Läinud lohe Hansu üles otsima. See maganud õiglaste und.

Wanapagana hüüdmise pääle wastanud Hans: „Tegin õõsel tööd, wõin päewal magada!”

Keeranud teise külje pääle, maganud norinal edasi, ilma et wanapagana küsimiste pääle enam midagi oleks wastanud.

Wanapagan ei wõinud midagi parata.

84. Gambaid warna panemas.

Wanapoiss olnud päew otsa õige pahal tujul, õhtul ütelnud õhates: „Lugu ei oleksgi nii halb, kui meie pere soolast liha sööks! Aga seep see on.

Igamees tahab meil wärsket liha, soolast ei taha keegi suhu wõtta. Raua aga liha wärskle seisab! Pea tuleb aeg, et meie laual enam liha ei nähagi. Pole muud, kui ütle perele: „Poisid, hambad warna!“

Hans seltsa: „Nii, nii, hambad warna!“

Wanapoiss sõõnud ja läinud, heitnud magama. Wanapagan maganud nagu lott. Hans näinud, läinud rutu wälja ametisse.

Wanapagan ärkab hommiku ülesse: warnad hambaid täis. Hüüab imestades Hansu! „Hans, mis see on?“

Hans wasta: „Need on hambad!“

Wanapoiss pärima: „Mis hambad!“

Hans wasta: „Eks pere hambad itta. Eks peremees ütelnud: pere pangu hambad warna. Läkjin, ütlesin perele: Pange hambad warna, nii käsib peremees! Ei keegi tahtnud käsku kuulda. Läkjin, löin perel kiwiga hambad suust ära, panin warna. Siin nad nüüd on!“

Wanapoiss läheb õuue waatama: pojad kuluwad, karjuwad. Rõõgil suud werised, mitte hamba märgi enam suus. Hans wiimase kui hamba suust wälja löönud.

Wanapoiss ei wõinud Hansule midagi teha. Ise ütelnud, et hambad tarwis warna panna.

W. p. jutud I.

85. Lapsi puhastamas.

J. Ringensfeldt.

Ühel õhtul ütelnud wanapagan Hansule: „Wina lähen nüüd Tõnu talusse pulma. Hari sina seni lapsed puhtaks. Kui sina pärast pulma tuled, siis wiista ka minu päale filmi.“

Hans lubanud käsku täita. Wanapagan läinud pulma.

Hans wõtnud nüüd wanapagana lapsed, tapnud need ära, wõtnud siiskonnad wälja, pesenud kehad puh-

taks, riputanud warna ja lõiganud filmad wä'ja. Silmad pistnud tasku. Läänud siis wanapaganale pulma järele.

Kui ta pulma tupp astunud, waadanud ta ümberingi. Silmanud wanapaganat. Wõtnud taskust tapetud laste filmi ja wisanud need paari kaupa wanapagana pihta.

Pulmas läinud kõik asjad hästi.

Koju jõudes näinud wanapagan, mis sündinud. Kurwa meelega waadanud ta furnulehade pääle ja tundnud oma kallid lapsed ära.

Huludes ja kirudes küsinud wanapagan: „Kes nii inetumat tegu teinud ja minu lapsed ära tapnud?“

Hans wasta: „Seda tegin mina! Sa ise kätsid ju lapsed puhtaks harida ja siis pulmas filmi sinu pääle wisata. Kas ja siis ei näinud, kui ma filmi taskust wõtsin ja sinu pääle wiskasin?“

Wanapagan üttelema: „Rägin küll! Sina ei ole minu käsust aru saanud. Ma ütlesin, et sina pead lapsed puhtaks pesema ja kui sa pulma tuled, minu pääle waatama. Aga mis sa oled nüüd teinud!“

Hans wasta: „Jah, oleksid sa siis ka nõnda selgesti rääkinud, nagu nüüd, oleksin ma su jutust paremini aru saanud ja su käsku õieti täitnud. Näed nüüd, et ise süüdlane oled. Sa ei räägi ju selgesti ja arusaadawalt!“

86. Mõlemad.

S. Titerpuu Hiinust.

Hans ja wanapagan raiusiwad puukirwestega toa taga koplis tamme metsa maha. Et tööl aga õnnistust ei olnud, saatis wanapagan Hansu kodu terajest kirweid tooma.

Hans läks koju, kus wanamehe kats tüitart õliwad. Hansul liikusiwad telmi mõtted peas.

Hans tahtis tüdrukute kallale minna. Need panivad läte ja jalgadega wasta, ehl Hans küll tõendas, et wanapagan ise luba annud.

Tütred ei uskunud, tahtsiwad wanapagana käest järele küsida, kas nii on, nagu Hans ütles, et mõlemad talle lubatud.

Lätsiwad seltsis wanapagana juurde. Hans hüüdis eemalt wanapaganale: „Kas mõlemad?“

„Mõlemad jah!“ hõikas wanapagan, kes kirweid mõtles.

„Müüd kuulsite ise, et mõlemad!“ ütles Hans ja läks tütardega tagasi.

87. Liugu lastmas.

-J. Meltsov Rawist.

Hans liitnud wanapaganale liulastmist armsaks ajawiiteks. Wanapagan tohe walmis liugu lastma.

Hans walinud liulastmiseks kõrge künka, kus liwid ja kannud ees olnud. Sinna läinud mõlemad liugu lastma.

Hans säädinud wanapagana telgule istuma. Ise jäänud juhtijaks ja tagantõukajaks.

Wanapagan kihutanud telguga kiirul künkalt üle kiwide ja kändude alla; Hans aga läinud pikkamisi jalgu taga wedades.

Drus olnud wanapagan weriselt maas, riided lõhki. Hüüdnud Hansu, kuhu Hans jäänud.

Hans wastanud, et ta ju poolel teel telgult maha kukunud ja ennast pool furnuks põrutanud. Tema lugu olla weel sandim kui wanapaganal.

Seft ajast saadit ei sallinud wanapagan enam liulastmist.

88. Tugew ja wägew.

J. A. Weltmann Pootsist

Korra tulnud wanapagan Hansu juurde, kui Hans põllul künnud. Hans hüüdnud: „Nõõ! Tugew ja Wägew!”

Kohe läinud härjad teise otsa nii mis sabad wälkunud.

Wanapagan küsima: „Kudas su härjad nii tugewad ja wägewad on?”

Hans wasta: „Sellepärast, et Tugewal on tutt pääs ja wägewal on wihtlus häänd!”

Wanapagan ütles: „Ma tahan ka nii tugewaks saada, nagu su härjad on!”

Hans mõtelnud ja sidunud wiimaks wanapaganale tuletuki selga ja pannud tõrwatouni päha ja hüüdnud: „Noh, jookse nüüd!”

Wanapagan jooksnud nii et tuisk ja tolm taga. Jooksnud mõned sammud, tõrwatouni pääs hakanud põlema. Kohe wanapagan waluga mere poole jooksema. Wida enam ta jooksis, seda enam tonn põlema hakkas. Sai mere äärde, kargas kartsupsi wette.

Jakob Ranna juust

89. Rätt soojutamas.

W. Eisen Wigalast.

Hans ajas korra talwel suurt tamme pakku lõhki. Wanapagan tuli sinna. Kohe teine küsima: „Mis sa teed, pojute?”

Hans wasta: „Mis ma teen? Ets sa näe, et ma käsi sojutan. On ju kange külm wäljas, nii mis hambu hakkab!”

Wanapagan paluma: „Ole hää mees, lasse mind ka käsi sojutada. Sõrmed külmetawad, jalawarbad walutawad.

Hans wasta: „Ei mina teela! Sojuta, kui soowid!“

Wanapagan pistis käed tamme paku aetud prao wahele. Hoidis käsi tüti aega prao wahel.

Wanapagan wiimaks laebama: „Hans-poeg, sinu käsojutaja ei sojuta käsi sugugi. Minu kätel ikka weel külml!“

Hans wasta: „Sooh, wõi ei sojuta! Küll tahan koha aidata!“

Ja sedamaid tõmmas Hans talwa paku wahelt ära. Wanapagan käsipidi paku wahele.

Wanapagan aga koha nagu siga aia wahel kisen-tama: „Ai, ai, ai! Ai, ai, ai!“

Hans küsima: „Mis wiga? Et ole soe? Wõi on ikka alles külm käes?“

Wanapagan wasta: „Palaw, palaw on! Nii palaw, et mu käed ära sulatab! Päästa mind selle palawuse käest. Raputan ise küll, aga käsi su sojutajast lahti ei saa!“

Hans lastis wanapoisi weel tüti aega tamme paku küljes kopsu lüüa, enne kui teise jäält lahti päästis.

90. Uut moodi piip.

J. Bilienbach Rakwerest

Hans waatas torra piisfi.

Wanapagan nägi. Tuli koha küsima: „Mis riistapuu see on?“

Hans wasta: „Mul on uut moodi piip! Peak-sid sa teadma, kui magusad suitsud selle ject tulewad!“

Wanapagan ütlemas: „Bita warrega piibuft üteldatje ikka magusad suitsud tulewat. Et anna mulle ka oma piipu maitseada.“

Hans jälle: „Et sa mul wa hää mees oled olnud, luban sulle mõne popju tõmmata!“

Hans toppis püski enne tubatad täis, see on laadis ära. Andis siis raua otsa wanapoisi suhu ja pani ise tuld pääle.

Sumakas käis. Oh ja elu, kus walu!

Wanapagan lälästama ja sülitama: „Oh sa raibe oma piibuga! Wõi oli see tubakas nii kange?“

Hans wasta: „Ja jah, harjumata asi! Teine kolmas suits maitseks ju parem. Et ma mäleta, ku ifegi piipu õppisin tõmbama oma lepa nosfiga. Ajas otsele kui hull! Tahtis südame seeft ära wiia!— Kas himustad ehk weel proowida?“

Wanapagan kähwatas: „Mine metsa oma piibuga! Anna hundile, kui tahad! Ei mina ennast tapma hakka!“

Hans ära minnes üttelema: „Du näha, et sa ei tea, mis hää! Rae asja kellele ma nüüd palkuma hakkan! Et need suitsud mulle enesele tarwis lähe!“

91. Silmarohi.

J. Karu Helmest

Korra tulnud wanapagan teelt koju. Hans tahtnud talle jälle wingerpüski mängida. Pannud panniga tina ahjn sulama.

Wanapagan näinud seda ja küsinnd: „Hans poeg, mis ja säääl teed?“

Hans wasta: „Teen silmarohtu!“

Wanapagan Hansu paluma: „Bane mulle ta rohtu filma. Wu filmad on wäga haiged!“

Hans kostnud: „Küll panen, peremees! Aga see rohi on hirmus kange! Heida pingi pääle maha! Ma töidan sind pingi külge kiini! Siis on hää rohtu filma panna!“

Wanapagan heitnud pingi pääle.

Hans sidunud wanapagana kõwasti pengi külge
finni ja walanud siis tuuma tina filma.

ise: Wanapagan karjunud suure waluga ja ütelnud
"Küll oli lange rohi!"
Hans wastanud: "Ega ta muidu ei aita!"

92. Ise tegi.

B. A. Meil Boorust

Korra tegi Hans prillisiid. Selle töö ajal tuli
wanapagan Hansu juurde. Wanapagan kobe küsima:
"Mis sa nüüd teed?"

Hans wasta! "Ma teen uusi prillisiid. Seda
wiisi saan palju tugewamad filmad ja wõin üle terve
ilma waadata!"

Wanapagan ütlemas: "Di, küll on hää, kui sa
mulle ka ühe paari teeksid. Ma ei näe oma seitsme
kuuingriigi üle oma filmaga sugugi, aga prillidega
wõiksin ma küll wist näha!"

Hans wasta: "Üsna terawalt wõiksid prillidega
oma kuuingriigi üle waadata. Aga kui õige häid pril-
lisiid tahad, mis ühtlasi ka filmad tugewamaks teewad,
siis oota seks wähe aega!"

Selle pääle tõi Hans tina ja tinawalamise panni,
seadis tina panni pääle ja pani ahju sulama. Tõi
siis weel pita rehe pingi ja ütles wanapaganale:
"Prillide tegemine on üks kunstlik töö, nimelt weel
passimise poolest. Ühtegi liiget ei tohi liigutada. Et
aga wähe walu on, ei saa muidu lorda kui peab prilli
saoja finni siduma. Sellepärast heida pingi pääle
pikali. Ma seon sind kõiega nii kauaks finni. Muidu
liigutad passimise korral ja siis on pahem lugu kui
enne!"

Wanapagan jellega rahul.

Weel ütleb Hans: „Kui mõni küsib, kes sulle niisugused ilusad ja hääd prillid tegi, siis ütle: „Ise tegin!“ Siis peavad kõik sinust palju lugu!“

Hans sidus wanapagana kõvasti pingi külge sinni. Väls ahju juurde ja ütles: „Prillid on ka juba valmis. Nüüd tuleb ettepassimine. Kui sa suuremaid filmi tahad, siis aja filmad hästi pärani!“

Kohe tõi Hans sulatina ja lallas otjelohe wanapaganale mõlemasje filma.

Wanapagan kõvasti karjuma. Tuhat nelja pingiga ülesse ja uksest wälja. Jooksis küladest läbi, piin seljas. Inimesed küsima: „Kes tegi? Kes tegi?“

Wanapagan karjub wasta: „Ise tegin! Ise tegin!“

Külarahwas wõtnud poomid selga ja hakanud wanapaganat taga ajama.

Wanapagan jäänud mõlemast filmast ilma ja on seega päris lottpime.

93. Kuldnahka tegemas.

Anna Karus

Korra teinud Hans kaseraagudest luudafid. Wanapagan tulnud ta juurde, teretanud: „Tere, wa sõber! Kudas läbarad käiwad?“

Hans wasta: „Tänan küsimast! Olen praegu suure õnnega koos. Leidsin metsast niisugusid kase raagusid, kellega kuldnahk selga wihtakse!“

Wanapagan paluma: „Pai kulla Hans, kas sa ei wõi mulle ka kuldnahka selga wihtuda! Ole wa hää wennas!“

Hans wasta: „Miks mitte! Ma pole ju ialgi sääl ladekops, kus hääd wõin teha! Tee aga riidest ennast lahti ja heida sinna pingi pääle. Ma toon tarest nõõri, seon su pingi külge!“

Wanapagan heitnud pingi pääle. Hans sidunud tugewasti linni.

Hans wõtnud hulga ära lehistatud kase raagusid. töitnud limbulks. Halanud siis wanapaganale pihta laduma.

Wanapagan mõiranud nii et 7 penikoorma pääle kuulda olnud: „Ai, ai, ai! Bai Hans! Kase lahti! On juba küllalt paks kulla naht!”

Hans wasta: „Mida paksem, seda parem!”

Hans wihtunud nii kaua kuni wiimaks ära wäsinud.

94. Sabet kuldamaš

S. Leppit, Punabu Holstrest.

Wanapagan ütles korra Hansule: „Ma tahan oma habeme lasta ära kullata, et ta ometi teist moodi wälja näeks kui iga teomehe oma. Kas ja tead kedagi, kes seda tööd oskab teha?”

„Di jah!” wastas Hans. „Ma ise teen sulle selle töö hästi ja odawasti ära.”

„Kas oled selle koti täie kullaga rahul?” küsis wanatühi rahatotti näidades, mis ta taskust wälja tõmbas.

Hans wasta: „Küll itta. Aga mul ei ole praegu riistu ega asju ligi. Pead ootama kuni nad kodust toon!”

„Tee, tee, et mul nii ruttu kui wõimalik kuld-habe juus on!” käskis wanapagan.

„Tulen ruttu tagasi!” ütles Hans ja läks ära. Kodust wõttis ta pajatese ja hulga pigi ühes ja ruttas tagasi wanapaganana juurde. Sääli tegi tule ülesse ja ajas pigi paja sees sulaks.

„Soo! Kulb on jula!“ ütles Hans. „Tule, pista nüüd habe sisse ja hoia homme selle ajani kulla sees. Aga ära ja liiguta, muidu wõib kõik nurja minna. Ta küll wähe kipitab esiotsja, aga mida soem ta on, seda parem!“

„Anna natuke aega rääkida!“ palus wanapagan. „Kas sa jäed homseni ise siia juurde?“

„Mul pole aega siin juures mahtida!“ wastas Hans. „Seda pole tarwisgi; saad isegi wälja!“

„Säh, siin on ju palk!“ ütles wanamees ja andis kullakoti Hansu kätte. „Aga ütle weel, kus sa elad wõi korteris oled. Kui mul mõni kord weel niisugust tööd teha tuleb, siis tean, kust meistrit leian!“

„Mina elan linnas!“ wastas Hans. „Mu nimi on Niisugune. Mind tunneb igaüks. Küsi aga minu järele, külap sind siis õige koha pääle juhatakse!“

„Wõi Niisugune! Aruldane nimi, aga terge meeles pidada!“ ütles wanapagan. „Soo, nüüd lori lõpetatud. Ma pistan habeme kulla sisse!“

Pistis ta teine habeme ühes lõuaga kuuma pigi sisse. See tegi niisugust walu wanapaganale, et meheksel hambad irewile läksiwad.

Hans läks kullakotiga oma teed.

Teisel päewal katsus wanapagan habet paja seest wälja wõtta. Ei habe tule: pigi ära jahtunud. Ei jäänud muud nõuu üle, kui sammus linna poole Hansu juurest abi otsima. Pajate kõlkus wanapaganal habeme otsas, nagu punul krapp kaelas tunagi.

Suba tee pääl küsis wanapagan ühe ja teise läest Niisugust taga. Aga igaüks hakkas neerma ja ütles: „Ei niisugust pole ma weel iialgi näinud!“

Wanapagen kõndis terve linna läbi, aga ei saanud ühegi inimese käest muud vastust.
 Kudas ta viimaks paja lõua otjast ära sai, seda ma ei tea.

95. Sõrmeküünt raiumas.

M. J. Eisen Bigalast.

"Kas tead peremees, mina olen nii osaw raiuja, et karwa päält niipalju asja otjast ära raiun, kui ise tahan!" ütles Hans wanapaganale.

Wanapagan wasta: "Ei see wõi olla!"

Hans jälle: "Tõesti tõsi. Ma wõin sinu sõrme küünt kirkwega just niipalju otjast ära raiuda, kui sul küüne all musta on!"

Wanapagan wasta: "Seda ma ei usu!"

Hans ütlemas: "Ei usu? Kui ei usu, teeme proowi!"

Wanapagan ses nõus: "Teeme!"

Hans laskima: "Pane sõrm paku pääle!"

Wanapagan pani sõrme paku pääle.

Hans wõttis suure kirwe ja hakkas raiuma. Raius meelega wanapaganal terve sõrme otjast ära.

Wanapagan naps! werine sõrm suhu. Karjub walu pärast mis hirmus: "Eks ma ütelnud, et ei osta raiuda! Näe nüüd!"

Hans wasta: "Kirkwes läks kogemata mööda. Pane aga teine sõrm paku pääle! Küll siis näed, et wäga hästi oskan!"

"Wõi weel! Saab ühest sõrmest ju küll!" ütles wanapagan ja läks oma teed.

96. Madrid lastmas.

J. Neublau Jootmaalt.

Wanapagan läheb Hansu juurde, palub: „Ole wa hää mees, lasse mulle aadrit! Minu kaela sooned walutawad nii, et ei ole ööd ega päewa. Sinu tige kits löi mind wist igawesti sandiks, kui abi ei saa!“

Hans wasta: „Lähme siis sauna! Eoojos on parem aadrit lasta, weri on wähe wedelam!“

Hans wiib wanapagana mõisa rehetuppa ja lööb kirwega wanapagana kaela soonte pääle suure rammi.

Wanapagan kaebama: „Ah! küll see oli aga tärge! Aga ära liiasti lasse werd jooksta!“

Hans wasta: „Bole wiga! Kui paras aeg on, küll siis tinni jääb! Mine rehe kerefile sooja! Küll ma find siis waatama tulen, kui paras aeg on!“

Wanapagan läheb kerefile. Weri jookseb mis hirmus Rehepapp läheb rehe ahju lütma. Kui abi parajalt küdeneb, wuuleb ahju päält toledat ähtimist. Sülitab lambi põlema, läheb waatama.

Korraga küüab rehepapp: „Kurad kerefil!“

Wanapagan jookseb kerefilt maha. Paneb mine-ma, nii mis kärja hais taga.

97. Kaewu puhastamas.

Hans ja wanapagan hakanud korra kaewu puhastama. Wanapagan läinud alla puhastama, Hans jäänuud ülesse ääre pääle mulda wasta wõtma.

Hans mõtlema: „Nüüd õige paras aeg wanakollli elule otsa pääle teha. Nüüd on teine mu küüsis!“

Hans wõtab hääd suured kirid ja wiskab karjumini wanapaganale kaela.

Wanapagan alt hüüdma: „Hans-poeg, mis sa mulle pihu kaela ajad!“

Hans mõtlema: „Oled aga mees küll: Reed weel pihud: Aga küll tean, mis teen: Weeretan sulle westikiwi laela: Küll see mõjub:“

Beeretasgi westikiwi karsumu: wanapaganale laela mis ma sain! Sain sõrmuse!“

Ja enesel westikiwi sõrmes ja weeretab teist sõrme olgas till, lill, lill ümber.

Hans sai aru kätte, et asi siin midagi ei aita. Jättis kõik nõuu järele.

98. Sobust piinamas.

J. Ringensfeldt.

Korra tahtis wanapagan Hansule kõiki pahandusi tublisti kätte tasuda. Selleks pidas wanapagan poegadega nõuu ja ütles neile: „Homme saadan ma teid Hansuga metsast abjukiitmise puid tooma. Ma muudan teid mustadeks hoosteks ja panen teid lauta. Kui Hans hakkab metsast puu koormaga tulema, siis wedage esitels parajalt sammu astudes, selle pääle hakake aga rutemini ja rutemini sõitma ja wiimaks lõhkuma, nõnda et Hans tublisti puistata saab ehk kas elu sinna jätab. Hans peab näha saama, et mina temaga enam nalja ei mõista!“

Bojad lubasivad wanapagana käsku täita.

Hans oli aga õnne kombel jeda salaja nõupidamist teises toas ukse taga päält kuulanud. Mõtles kohe kawala tüki wälja, ludas jeda nõuu nurja ajada ja pääleegi wanapagana poegi hästi waewata.

Teisel päewal andis wanapagan Hansule käsu metiast puid tuua. Ütles: „Laudas on kaks musta hoost. Wõta, rakenda nad ree ette ja too siis kuusepuid!“

Hans läks kasku täitma. Wõttis reel jalase alt ära, jättis ree maha ja wedas hobused suu kõrwaist hoides metsa.

Metsas raius Hans hulga suuri kuuski terwelt maha, jättis oksad külge, pööris kuused wasta oksa hobuste poole, ratendas hobused ette ja astus siis ise ohje lätte wõttes kuuskeste tüwide pääle.

Seda wiisi olivad puud rasked wedada. Esiotja sammusiwad hobused parajalt, siis aga karmemini ja karmemini. Wiimaks hakkasiwad jooksma. Sõit aga ei tahtnud hästi minna.

Hans hakkas piitsuga tagant pihta laduma. Hobused jooksiwad natute aega, wäsiwad ära ja astusiwad jälle sammu. Hans sundis piitsuga wahet pidamata tagant: „Te laisad elukad, muud te kodu ei tee kui seisate ja sööte ja nükid ei suuda seda wäikest koormatgi koju wedada. Wenite kui täid! Kas minu aeg on maast wõetud! Peremees pärib muud tööd weel. Kas mina pean teie rampide pärast oma aja ära wiitma!”

Pool teed ei olnud weel tagasi mindud. Wida enam Hans hobused sundis, seda enam wäsiwad hobused. Natuke aja pärast hakkasiwad nad juba hõigist märjaks minema. Weel tüki maad wedasiwad nad koormat, siis jäiwad seisma, üle ja üle märjad pucistades ja lõõtsudes.

Hans tegi nagu saaks ta õige wihasets, astus tee äärde metsa, raius sääl paari süllapikkuse tugewa wemla ja tuli siis tagasi. Sundis hobused, ohjadega tõmmates ja lüües. Hobused ei tahtnud koormat edasi nihutada. Hans hakkas wemblaga tublisti pihta laduma. Hobused nihkusiwad paigalt. Suure waemaga ja hirmuga wedasiwad koormat edasi. Wiimaks jõudsiwad koju õue, ühena walges wahu.

Wanapagan oli juba aegsasti wälja tulnud tulijaid wasta wõtma. Oli iseeneses rõõmus poegade karutüki üle. Aga kudas ehmatas wanapagan nähes, et asjad

üsnä teifiti läinud kui lootnud. Burustatud Hansu asemel nägi ta omad pojad waewatud olewat.

Wanapagana meel läks haledaks. Ei rääkiind aga suuremat ühtigi, waid küsis Hansult ainult: „Mis pärast on hobused nii waewatud ja wäsinud? Mis pärast ei wõtnud sa rege ligi. Neil oleks siis kergem olnud wedada!”

Hans wasta: „Regi katti, tööd palju, ei ole aega parandada. Katsusin aga, et puud metsast wälja saan. Oues saawad olsad ära raiutud ja puud peenikeseks lõhutud!”

Wanapagan kiristab iseeneses hambaid, aga ei wõind Hansule midagi teha.

99. Hobused tantsimas.

J. A. Weltmann Pootsist.

Wanapagan ütelnud Hansule: „Mine karja. Aga kui õhtu koju tuled, siis peawad hobused tantsimas, loomad kiili jooksema ja lambad naerma!”

Õhtu jõudnud lätte. Hans wõtnud raudnaela, lõõnud hobuse kabjast läbi; loomadel sidunud hännad sarwede külge ja lammastel lõiganud päalmised mokad ära, nii et hambad paistnud. Siis läinud koju.

Wanapagan waatab: loomad jooksewad kiili na et küll saab, hobused tantsiwad ühe jala päält teise pääle ja lambad naerawad nagu oleks les teab mis rõõm olnud.

Jakob Kanna suust.

100. Lanta korraldamas.

J. Hünerfson Karksist.

Korra ütelnud wanapagan Hansule: „Täna sul tarwis lant ära korraldada. Wõta jels mu laks tüttart appi!”

Hans läinud, pannud laudale kõied ümber ja fundinud siis wanapagana tütreid lauta paigalt ära wedama. Tütred wedanud, aga ei laut liigu.

Hans wanapaganale kaebama: et tütreid ei wea. Wanapagan annud Hansule isaisa nuiat. Käskinud sellega pihta anda, kui tütreid ei wea.

Hans ei lastnud enesele seda kaht korda ütelda. Laut halanud liikuma, jäänud aga pea jälle seisma.

Hans annud teisele tütrele teise tugewa hoobi ja mõlemad olnud firewil.

Läinud uuesti kaebama.

Wanapagan onnud nüüd ühe tala otsa ja käskinud sellega lüüa, kui nad üles ei tõuse.

Hans pole seda naljalt tõsta jaksanud. Olnud väga raske. Siiski ajanud ta selle puli nõjal ülesse ja tahtnud tütarde peale lasta: Tala ots sattunud õnneks kõrwale.

Tütred karanud ruttu ülesse ja piisunud jooksema, nii et lauda tülid üks ühte ega teine teist pole näinud. Lõpuks langenud nad ise maha ja olnud walmis.

Wanapagan läinud vaatama, kas Hansul sõnnit laudast wäljas. Aga õh hoidku: Laut lõhutud, tütreid tapetud!

Wanapagon õhkama: „Hans, Hans, mis sa oled teinud? Oled lauda lõhkunud ja tütreid tapnud! Kas ma find seda käskisin teha!“

Hans wasta: „Kudas käst, nõnda tegu! Ise sa käskisid mind lauta ära koraldada. Seda ma ka tegin! Tütred jooksiwad peremehe isaisa nuiat nähes furnuks!“

Jutustanud J. Wene.

101. Karjas.

J. Leppik, Bunabu-Holstrest.

Wanapagan tellis karjast, kes ühtainust kitse pidi hoidma. Raup läis nii: Eöödes karjane kitse kõhu

päeva aja sees täis, siis saab tema kuhjani kolmandiku wõi küllimitu kulda; kui ei ole õhtu kits mitte täis siis wõib wanatühi karjase naha wemlasje tõmmata. Karjane ei sähwatanud küll mitte kobe jah wälja, aga hulk kulda meelitab ometi. Wõtles: mis sääl siis on? Kui ta ka kuhja heinu ära jõob, siis peab ta kõht ikka täis olema. Tegi lauba ära. Wõttis hommiku, kui waewalt loitma hakkas, kitse käe kõrwale ja wiis ta oma ristikehina põllule. Kits wõttis sääl õhtuks ennast nii täis, et lõhki pidi minema. Mees lõi tee pääl laulu rõõmu pärast, et wõit tema on.

Kui kits kodus oli, wõttis wanapagan puulehti, wäljas neile oma joolwett pääle ja hüüdis:

„Kitsi, kitsi, koos! koos!“

Kits tuli joolstes lehtede juurde ja hakkas suure ijuga jõöma.

Karjase elupäite läts looja.

Wanapagan tellis weel teise ja kolmandama karjase, aga ka nendegi läsi ei käinud paremini.

Wiimaks tuli kawal Hans, kes wanamehe wigurit tundis, ja tegi temaga karjase lauba ära. Hommik magas kuni keskhommituni, eht küll ta kitsega wara hommikul wainule oleks pidanud minema. Kui ta ülesse tõusis, pesi ta ennast, pani riidesse ja sõi. Alles lõuna ajal wõttis kitse järele ja läts metsa.

Wanapagan naeris tagant järele:

„Ah, ah, ah! Hans! Nii wiisi tahad sina kitse kõhu õhtuks täis jõöta!“

Hans wasta: „Noh, mida tühjem ta on, seda ta ennem ennast täis jõöb.“

Kui Hans sügawasse metsa jõundis, wõttis ta puulehta, wäljas oma wett pääle ja hüüdis:

„Kitsi, kitsi, koos! koos!“

Kits tuli joolstes lehtede juurde ja hakkas suure ijuga jõöma.

Hans löitis kitse puu külge kinni, wemmeldas tal mehe moodi naha täis ja hüüdis :

„Kitsi, kitsi, koos ! koos !“

Las kis teise jälle lahti, walas oma wett pääle ja hüüdis :

„Kitsi, kitsi, koos ! koos !“

Kits tuli lonkides juurde, wöttis pikkamisi mõne lehe, aga ei söönud neid ära. Hans wemmeldas jälle kitse, hüüdis : „Kitsi, kitsi, koos ! koos !“

Katsus weel kolmanda korra teist lehtede juurde meelitada, aga kits ei tulnud.

Nüüd olivad asjad korras. Hans wöttis kitse lõaga käe kõrwale ja söötis kuni õhtuni. Õhtul läks tateisega kodu, nagu karutantsitaja kunagi.

Kui kits õue pääle lahti oli laastud, wöttis wanapagan puulehta, walas oma wett pääle ja kutsus : „Kitsi, kitsi, koos ! koos !“

„Ah, ah, ah, !“ naeris wanapagan. „Niisugust karjast pole mul weel enne olnud !“ Las kis Hansule lubatud palga wälja.

102. Jäneste karjas.

Jaan Rootslane Wõnnu kihelkonnast

Wanapagan korjanud karja jäneseid koku ja pannud Hansu nende hoidjaks. Annud Hansule kõwa käsu kätte, et Hans ühtegi jäneft ei tohi lasta kaduma minua.

Hansul oli niisugune pill, mida puhudes jänesed tõid Hansu ümber kogusiwad.

Wanapagan nägi, et jänesed Hansu juureft ära ei läinud. Saatis selle pärast ühe poisft Hansu juurde, et poisft ühe jänese Hansu käest ära tooks. Andis poisfile weel 100 rubla raha kaasa.

Pois tuli, hakkas Hansu käest jäneft kauplema. Hans lubas 100 rubla eest poisile jäneft ära müüa.

Pois andis 100 rubla ja koti Hansu kätte. Hans pidi jäneft kotti pistma. Hans pistis aga kiwi kotti ja andis koti siis poisile kätte. Keelas kõvasti ära enne kotti waadata kui pois koju jõudnud.

Pois käis tüki maad. Himu tuli pääle kotti waadata. Leidis jäneft asemel kiwi kotist. Wisitas kiwi maha, läks koju, waletas wanapaganale, et küll jäneft saanud, aga jänes tee pääl kotist lahti pääsnud.

Wanapagan saatis teise poisile Hansu käest jäneft tooma. Sellegi poisile pani Hans kiwi kotti. Seegi waletas wanapaganale, et jänes lahti pääsnud.

Müüd saaditi kolmas pois. Seesama pall.

Ei aidanud muu nõuu, Wanapagan saatis oma naese „K a d e s i l m a“ Hansu juurde jäneft ära tooma. See tuli Hansu juurde, teretas lahkesti ja küsis Hansu käest üht jäneft enesele.

Hans wasta: „Wähemalt ei saa kui 300 rubla eest!“

Wanapagana naene andis 300 rubla.

Hans läks metsja, toppis koti samblaid täis andis Kadefilmale kätte.

Kadefilm hoidis kotti kõvasti kinni, et jänes wälja ei pääseks. Kodu Kadefilm ütles: „Wõit meie! Jänes käes!“

Wanapagan ütles: „Kui sa ühegi looma ta käest said ära petta, siis on Hansu eluõhtu käes!“

Kadefilm andis jäneft kotiga wanapaganale kätte. Wanapagan waatab: „Tulise päralt! Meed on ju samblad! Jäneftest pole siin haisugi sees! Ei aita muud kui pean ise minema ja jäneft ära tooma!“

Moondas ennast nooreks meheks, pistis raha tasku, läks. Hans tundis teise kotte ära. Wanapagan küsib Hansu käest jäneft osta.

Hans wasta: „Ei saa muidu kui mine, söö walge mära sõnnik ära ja maksa 100 rubla!“

Wanapagan lubas seda nõudmist täita. Seni töötas Hans jänese kotti pista.

Hans wõttis wanapagana koera kinni ja pistis kotti. Wanapagan tuli sõnikut söömast tagasi. Wanapagan lobis käega koti läbi. Tundis: elas loom kotis. Läks rõõmuga koju. Arwas Hansu nüüd enese peos olewat. Rudas ehmatas mehite aga, kui kodu jänese asemel koera leidis.

Sest saadik jättis wanapagan Hansu rahule.

Koht, kus Hans jäneseid hoidis, oli tasane moa Praegu seisab selle koha pääl Tasa talu

103. Sigade karjas.

S. Küle Hallistest.

Korra saadeti Hans sigade karja. Hansul oli see amet koguni wasta meelt. Päälegi ei tahtnud sead sugugi paigal seista, waid jooksiwad kõik laiali.

Hans leidis nõuu. Nottis sead maha, raius hännad ära, wistas sead järwe. Hanna otsad heitis järwe pinnale wee pääle. Jooksis siis ise kaebates koju: sead jooksnud kõik järwe, ega tulla enam wälja.

Wanapagan lohe ise järwe ääre siga järwest wälja ajama. Sigade händu nähes wõttis wanapagan neist kinni ja tahtis sigu händu pidi järwest wälja tõmmata. Õnnetuseks tuliwad kõik hännad sigadel küljest ära. Wanapagan sai ainult peotäie sabasid. Sead ise jäiwad kõik järwe.

Hans sai selle moega õnnelikult seakarjase ametist lahti.

104. Tapmas ja ülesäratamas.

J. Reublan Jootmal.

Wanapagan käinud tihti Hansu juures juttu ajama. Hans tahtnud wanapaganale pussi mängida. Panaud põie werd täis, seadnud naese kaendla alla.

Wanapagan tulnud jälle Hansu juurde. Hans naesega riidlema. Wõtnud suure pussi, löönud naesele kaendla alt siese. Põis katki, weri wälja.

Wanapagan üttelema: „Hans, Hans, mis sa nüüd tegid! Sa löid naese furnuks!“

Hans wasta: „Ea! sureb! Küll ma ta pärast ülesse äratan!“

Wanapagan küsima: „Kudas sa ta ülesse äratad?“

Hans wasta! „See on mul wäike asi. Siin on mul wäike sarw. Pistan selle ta suhu, puhun sarwe, — hing sees nagu ennegi!“

Wanapagan üttelema: „Wüü sarw mulle!“

Hans jälle: „Küll müün, kui kotitäie kulda annad!“

Wanapagan wasta: „Arata enne naine ülesse, et näen, kas õigust räägid!“

Hans pistnud sarwe naese suhu, puhunud. Naene teinud filmad lahti. Hans puhunud teist korda. Naene tõusnud püsti. Terwe nagu ennegi.

Wanapagan annud kotitäie kulda Hansule ja läinud sarwega koju.

Kodu wõtnud pika pussi. Löönud naesele kaendla alt siese, nii et ots teine poolt wälja tulnud. Siis hakanud sarwega puhuma, nii et naesel soolilad wälja tulnud. Aga naene elusse ei tõuse.

Wanapagan läinud Hansu juurde tagasi, Hansu appi paluma.

Hans ütelnud: „Mis see enam aitab! Sa oled ju sihitonna segamini puhunud! Oled itka wa lool oma puhumisega!“

„Sah, tohtri ametist ei tea ma märkigi!“ ütelnud wanapagan.

105. Kitse piim.

E. Mädasson Tarvastust.

Korra olnud wanapaganal poeg haige.

Wanapagan ütles: „Hans pojule, mine too kitse piima!“

Hans wasta: „Küll saab, peremees!“

Hans läinud tooma. Korjanud hulga waiku, ajanud sulaks, wiinud wanalepaganale.

Wanapagan koe poega kästima: „Joo, joo pojule, sooja kitse piima!“

Pojule jõi ja suri.

106. Kepp ja ora.

F. Reublan Sootmalt.

Wanapaganal olnud niisugune kepp, et sellega reht peksnud. Pannud ahte põlema, wõtnud kepi kätte, läinud ümber ahte. Tuli põletanud wilja teisale, ahted teisale.

Hans teinud enesele niisamasuguse kepi ja läinud, wahetanud salaja wanapagana kepi ära.

Wanapagan läinud haaranud reht peksuma. Pistnud ahte põlema, wõtnud kepi kätte. Aga tuli pole kepist hoolinud, põletanud terve rehgegi ära.

Küll wanapagan pidanud aru, mis wiga kepil, et tuli enam ei karda. Ajanud kõik suguwõsa koku keppi

arstima. Üks wanamoor tunnud wiimaks ära, et see õige kepp ei ole.

Hans teadnud kohe, et hääd lugu ei ole. Teinud õue sügawa augu walmis, pugunud sinna sisse.

Warsti tulnud Hansu naese juurde suur kari wanapaganaid ja küsinud, kus Hans on.

Naene wasta: „Hans on juba surnud!“

Wanapagan pärima: „Kus ta haud on?“

Naene wasta: „Näe, jää! õue pääl on haua künkas!“

Wanapagan läinud kõige esmalt Hansu haua pääle. Hansul olnud augus, pikk ora kaasas. Teinud selle punasets, pistnud wanapaganale arude waele.

Wanapagan karanud haua päält ära ja ütelnud: „Mis oli kawal elus, on kawal surmas!“

107. Palka maksmas.

E. Neublau Jootmalt.

„Homme lasen siud teenistusest lahti. Kui palju ja palka saad?“ ütelnud wanapagan Hansule.

„Kohkem ma ei taha kui wenetäis raha!“ ütelnud Hans.

Wanapagan halanud wenet täitma. Ei jõudnud täita. Hans wenele augu põhja teinud.

Wiimaks lubanud wanapagan Hansule niisuguse hobuse anda, kes raha enesest annab. Hans olnud hobusega rahul ja läinud minema.

Läinud kõrtsi, laotanud hobusele linad alla ja käskinud hoost raha anda. Silmapilk olnud lina pääl suur hunik raha.

Dösel wahetanud kõrtsmit jalaja Hansu hobuse oma hobuse wastu ära. Hans käskinud hoost hommiku jälle anda, aga hobune pole enam kopitatgi annud.

Hans wiinud hobuse wanapagana kätte tagasi ja

ütelnud: „Mis ja mind petsid? See ei anna ju raha kopikatgi!“

Wanapagan annud Hansule hobuse eest laudlina.

Ütelnud: „Kui see lina saab lauale pandud, on kohe kõige peenemad rojad laual!“

Hans olnud linaga rahul. Väinud jällegi kõrtsi. Kõrtsis pannud Hans lina lauale. Kohe kõige paremad road lauall ta ees.

Kõrtsmit wahetanud õõse salaja lina ära. Hans tahtnud hommiku sööma hakata. Saatnud lina lauale, aga mitte toidu einetgi ei tulnud lauale.

Hans wiinud lina wanapaganale tagasi. Wanapagan annud Hansule lina asemele niisuguse nua, et kui seda kästus ilusasti tantsida, siis see tantsinud ilusasti. Kästus nua kurjasti tantsida, siis peksnud nui seda, teda kästus

Hans läinud kõrtsi, käskinud nua kurjasti tantsida. Kui tantsinud kõrtsmiku, kurja pääl niikaua kuni kõrtsmit Hansule hobuse ja linatagasi annud.

108. K ä o k u k k u m i n e

S. Pihlap W. - Wõidust.

Wanapagan tahtnud Hansust lahti saada. Saatnud w. namoori Hansu toa alla puu oksi kukkuma. Hansu teenistuse aasta ulatanud lauba järele koo kukkumisest koo kukkumiseni.

Hans mõelnud: „Mis tägu see ometi nüüd kukub? Alles eila lastsiwad lapjed wastlapäewa liingu ja täna juba tägu wätjas!“

Wõtnud püksi, lastnud wanamoori maha.

109. Pastlate ärakulutamine.

J. Meltjow Bõru Naviist.

Kaupa tehes ütelnud wanapagan Hansule: „Kui mind, nii kaua teenid, et paari pastlaid ära kulutad, saad külimitu tulda ja kolm kamalu täit hõbedat!“

Hans kannab pastlaid, aga auku sisse ei jaa. Mida enam kannab, seda kõwemaks pastlad lähewad.

Pidanud kawala nõuu.

Pannud pastlad iga ööse lubja wette. Waata, warsti augud sees. Seda wiisi pidanud wanapagan Hansule lubatud palga kätte maksuma.

110. Mesilaste küüsis.

D. Hintzenbeg Tapalt.

Hans maganud ööse wihtlemise saunas. Teades, et wanapaganal tahtmine teda tappa, wõtnud Hans õhtu aiaist mesipuu ühes mesilastega ja wiinud sauna oma asemele. Mesipuu aukudele pannud sambla tülid ette, et mesilased wälja ei pääseks. Saunas latnud Hans mesipuu waibaga ilusti linni ja teinud kõik nii, et wanakonn mesipuud nähes Hansu arwas asemel magawat.

Rehkõõ ajal tulnud wanapagan oma wanamooriga seltsis sauna poole, wanapaganal firmes õlal, wanamoorigil margapuu käes.

Wanapagan warsti naist õpetama: „Walwa sina siin ukse kõrwes. Tahab Hans wälja jooksta, siis anna tohe margapuga nii pähe, et mehitefel toks wälja läheb.“

Sie läinud tasakesi sauna sisse. Astunud Hansu aseme juurde ja annud linnupuule kõigest jõuust pihta. Puu puruks, mesilased puust puha wälja, wanapoisi kallale. Wanapagan punuma.

Ukse taga walwanud aga wanamoor hoolega, margapuu läes. Pole pimedas aru saanud, kes toast wälja põgenenud. Arwanud tuleja wististi Hansu olewat. Annud wanapaganale niisuguse mehise wõmmaku päha, nii et wanapagan nagu heinakott maha sadanud.

Rudas ehmatanud aga wanamoor, kui aru saanud et wanapagana enese maha wõmmutanud. Waadanud, waadanud, aga ei wanapagan liiguta kätt ega oimu. Hakanud nüüd walju häälega nutma ja kaebama.

Hans kuulnud wanamoori nutmist. Tulnud sauna päält maha, kuhu ta wanapagana eest warjule läinud ja küsinud: „Mis meie peremehele wiga?“

Wanamoor wasta: „Mis peremehele wiga? Pere-mehe waenelene sai äkisti hirmsa willihaiguse. Langes maha nagu nott willi kätte. Waata, pää üsna fiine hirmsast walust!“

Hans lohe wanapagana pääd waatama. Margapuu nähes aga wanamoorilt küsima: „Mis sa selle riistapuuga siin teed?“

Wanamooril wale warsti käepärast: „Tulin saunast sibulaid otsima. Sibulad on rohukš willihaiguse wasta. Sibulad kuiwarwad saunas. Margapuuga tahtsin sibulaid mõöta!“

Hans wasta: „Müue siis ja too saunast mõni sibul. Derume peremeest sibulaga. Eht saame peremehele weel elu sisse:“

Wanamoor läinud sauna sibulaid tooma. Waewalt astunud wanamoor uksest sisse, kui ju Hans ukse kowasti ja tublisti linni pannud, et wanamoor enam wälja ei wõinud pääseda. Jätanud wanamoori sauna mesilaste kätte ja läinud ise aida pääle magama. Wanamoor kisedanud saunas nii, et seinad üsna wärisenud.

111. Kuube nottimas.

L. Bruhl Haljalast.

Ohtu kui Hans magama läks, laulis lind: „Ära heida jauna lawale, heida lawa alla!”

Hans pani kuue nõnda lawale, nagu magaks ta ise kuue all, ja läks ise lawa alla puhlama.

Natukesel aja pärast tuli wanapagan, suur nui õlal. Lõi kolm korda nuiaga lawale kuue pihta. Läks siis ise ära.

Wähe aja pärast tuli wanamoor, suur nui õlal. Lõi kolm korda nuiaga kuue pihta. Läks selle pääle niisamati ära.

Pääle poolt ööd kobis Hans lawa alt wälja lawale magama.

Hommikul tuli wanapagan vaatama, kas Hans jurnud.

Hans puges kuue alt wälja.

Wanapagan imestles wäga. Hansu käest küsima: „Kas kuulsid ta ööse midagi?”

Hans wasta: „Jah! Just nagu kuus müksu oli wasta seinale, nõnda et minu pää pörus!”

Wanapagan mõtlema: „On aga sel kõwa pää! Ma andsin kõigest jõust pihta ja ta ei tunnegi!”

112. Piimapütti tapmas.

J. Holts Rõwalt.

Wanapagan tahtnud Hansu ära tappa. Küsinud Hansu käest: „Hans kuhu ja ööse magama heidad?”

Hans wasta: „Ahju ääre pääl olen ilka maganud. Kuhu ma täna ööse mujalegi heidan!”

Hans saanud aru, et wanapaganal paha nõuu on. Seitnud küll ohtul ahju ääre pääle, läinud aga öösel ahju magama. Ahju ääre pääle pannud Hans piimapütid. Ööse läinud wanapagan pimedas mööda redelit ülesse

ja wirutanud kaks kolm lorda kirmega vastu piima pütti. Arwanud ise, et sulajele Hansule pihta annab. Üks pütt kukkus plarstatahes wanapaganale kaela.

Wanapagan naernud: „Nüüd ta pää kukkus maha, paljas wee plagin taga:“

Hans kobis hommitu negsasti abjust wälja. Ütles wanapaganale: „Mis ja mind kirmega ööse narrisid: Uasid mu hää une ära!“

Wanapagan pannud wäga imeks, et Hans weel elus. Ütelnud iseeneses: „Seda Hansu ei tapa keegi ära!“

113. Sauna põletamas.

F. Wahe Hiit Kasfarest.

Wanapagan arwanud kõige hõlpsamine Hansust lahti saawat, kui ööse sauna põlema sütitab. Hans maganud saunas.

Hans aga saanud wanapagan nõuust aru. Wõtnud tamme paku, pannud sauna lawale, pannud oma wana teki paku, pääle. Ise läinud saunast wälja.

Döfel tulnud wanapagan sauna põlema süütama. Waadonud enne kas Hans tõesti saunas. Waadanud: Hans magab lawal teki pääl. Süüdanud kobe sauna põlema. Olnud nüüd rõõmus, et Hansust lahti saab.

Saun põlenud ära. Hans wõtnud teki, läinud sauna juurde, heitnud tuha sisse magama, teki üle pää.

Hommitu tulnud wanapagan Hansu põlenud kontisid waatama. Ehmatanud hirmsasti, kui Hansu terwelt näinud sauna aherwarre keskel magawat.

„Kas oli palaw ka?“ küsinud wanapagan.

„Ei kedagi! Oli torra, nagu nagu oleksiwad kirjbud hammustanud, pärast kadus ka seegi ära!“ wastanud Hans.

114 Põgenemas.

N. Holts Nõwalt.

Ühel õhtul küsinud wanapagan jälle Hansu käest: „Hans, kuhu sa täna õõse magama heidad?“

Hans wasta: „Sinna, kus su wanaemagi magab, aga pahemale poole.“

Hans teadnud wanapagana kurja nõuu ära. Kui lõik waguši jäänud, läinud Hans wanaema paremale poole magama.

Õõsel läinud wanapagan ema pahemale poole Hansu tapma. Sääl poole aga ledagi ees olnud. Lõõnud kirwega ja lõõnud wanaema surnuks.

Hommiku, kui wanapagan näinud, et oma ema ära tapnud, hakanud ta weel enam Hansu kartma. Ütelnud naesele: „Mu nõuu enam ei aita, kui pean ära põgenema. Ei tea, mis see Hans muidu wiimaks weel teeb. Aga rahakasti ma maha ei jäta. Selle wõtan selga ja wiin ära!“

Hans kuulis salamahti kõrwalt, et wanapagan põgenemise nõuu pidas: Hansul oli rahakastist kahju. Pidanud hääd nõuu. Teinud rahakasti kaane lahti ja pugunud kasti warjule.

Bea tulnud wanapagan, wõtnud tahakasti kõiega selga ja pistnud naesega seltsis lippama.

Teel ütelnud wanapagan naesele: „Ega Hans meid enam kätte saa! Wole tarwis nii tuliselt lipata. Sela juba üsna tuline rahakasti taludes. Wesi jook eb mööda külge maha!“

Hans kuulnud rahakastis wanapagana juttu. Hüüdnud rahakastist: „Juba olengi siin!“

Wanapagan ehmatanud seda kuuldes nii, et põlwili langenud. Karanud aga kõhe jälle maast ülesse ja pistnud weel tulisemalt punuma.

Tüki aja pärast küsinud wanapagan naese käest : „Waata, kas näed ikka weel Hansu tulewat?“

Hans kuulnud. hüüdnud kostist wasta : „Tuba olen su seljas. Ruhu ja weel mu käest jookjed?“

Wanapagan wisanud seda kuuldes rahakasti seljast maha ja plaganud kõigest wäest edasi.

Hans aga roninud rahakastist wälja ja wiinud rahakasti koju. Pärast seda ei ole ta enam wanapaganat näinud.

115 Wanapagan põgeneb Hansu nime kuuldes.

J. Holts Rõwalt.

Wanapagan hulkunud laua aega mööda maailma. Ei julgenud wana koha pääle tagasi minna.

Wõned kümned aastad läinud mööda. Wanapagan wõtnud südame rindu ja läinud oma wanu hooneid waatama. Leidnud kõik wiletsas korras. Jäänud ometi sinna elama.

Läinud kõrtsi sulast kauplema. Kõrts noori mehi täis. Otsinud ja otsind aga ei leia hulga seast uisjugust, kes talle paras. Wõned liig pikad, teised liig lühikesed. Wanapagan tahtnud uisjugust, kes temast pisut lähem oleks.

Wiimaks ütelnud kõrtsirahwas, et üks mees kõrtsi ahju pääl olla. Eht kõlbada see sulaseks.

Kõrtsi ahju pääl olnud aga just Hans. Hans olnud ju wanaks läinud ja kõssi kuitwanud, nii et wanapagan teda ära ei tunnud.

Wanapagan mõõtnud Hansu pääl laest jalatallani. Leidnud Hansu oma meele järele olewat. Hakanud sulase kaupa tegema. Beagi olnud kaup walmis.

Wanapagan küsinud ometi: „Mis su nimi on?“
 Hans wasta: „Hans! Hans on mu nimi!“
 Seda nime kuuldes pistnud wanapagan kobe lip-
 panä, nii et kannad wälkunud all.

116. Wanapagan karjas.

G. Pihlap W. Wõidust.

Wanapagan jäänud wiimaks nii waeseks meheks,
 et enam kusagiltgi süüa ei saanud. Suure nälja pärast
 tulnud wiimaks Hansu juurde süüa paluma.

Hans lubanud süüa, aga mitte muidu kui jäägu
 wanapagan talle karjaseks.

Wanapagan jäänudgi Hansule karjaseks. Käinud
 mõnda päewa karjas, saanud süüa jäänud laisaks. Aja-
 nud waewalt weel elajad karjamaale ja heitnud ise lahtise
 wärawa augu pääle magama.

Olnud kange palaw ilm. Elajad hakanud älisti
 tiili jooksuma. Tormanud lahtisest wärawast wälja
 koju poole ja sõtkunud magaja wanapaganal soolikad
 wälja.

Sedawiisi saanud wanapagan sinna otsa.

117. Wanapagana surm.

I.

G. Tikerpuu Hiinust.

„Kudas sind peaks ka teise ilma saatma? Kas
 wõid ka ülepeä surra?“ küsis Hans wanapagana käest.

Wanapagan wasta: „Kas seitse aiapääd seitseme
 riigi piiri pääl kokku käiwad, sääl leskelt kolm kadakast
 teiwast wõlta ja nendega mind lüüa — see on mu surm!“

Hans olfima. Leidis seitseme riigi piiri päält
 seitse aiapääd ja kolm kadakast teiwast. Wõttis need,
 löi wanapagana surmiks.

Peet Tikerpuu juust.

II.

R. A. Sinka Pornusest.

Hans kõndinud torra wanapagana poegadega järwe kaldal. Tõmmanud ühe jõmbfika kinni ja lubanud ära uputada kui järwe tühjaks ei joo.

Poisid pistnud koha järwe, hakanud pumpama. Olnud juba õige pinewil. Kortaga tulnud Hansule uus plaan pähä. Teinud ahela tuliseks ja lubanud poistele wõru pääle ajada, Ütelnud et poisid muidu lõhki lähewad.

Poisid lastnud kõiit sündida, mis Hans hääts kiitnud. Hans ajanud tulise ahela poistele ümber. Ahelad põletanud poisid kestele pooleks. Seda wiisi saanud wanapagana pojad surma.

Hans hakanud uut plaani pidama, kudas wanast-paganast enesest lahti saada. Seks kaewanud sügawa augu, ajanud puid täis ja kallanud tõrwa pääle. Mat-
nud augu päält kinni, pistnud tule alla puude sisse.

Wanajätis poegi otsides jooksnud täie joonega üle augu, wajunud alla auku.

Sest saadik ei näinud keegi enam wanapaganat.

118. Hansu surm.

(Hans saanud aru, et wanapagan ära tahtnud põgeneda ja kullakotti kaasa wõtta. Hans pugunud kotti. Wanapagan wõtnud kotti selga, läinud teele.)

Hans arwama: aeg läes wanapaganat piinata. Wõtnud nua taskust, torganud wanapaganat selga.

Wanapagan karjatanud ja pistnud jooksu. Natuke aja pärast hakanud jälle sammu läima.

Hans mõtlema: tarwis teist paremini piinata. Torganud palju tugewamini wanapagana selga ja

hüüdnud ise: „Ei sa minu läest pääse! Surmani tahan sind piinata!“

Wanapagan karjatanud ja lohtunud. Käed pääsnud kotti küllest lahti, kott kukkunud jõlle. Wanapagan juhtunud sel filmapiigul just purdel üle jõe minema.

Kullakott wajunud põhja, wiinud Hansu põhja. Sinna Hans uppunud.

Hans oli küll wanapaganat piinanud, nüüd sai ta palga.

Ühe läänlase suust.

P i l a.

119. Kõwer taim.

Korra olnud Hans ja wanapagan kahekeisi metsas. Hans waadanud puio. Hans ütlemas: „Hm, iue, kui kõwerad puud! Mitte ainustgi firget puud pole leida.“

Wanapagan wahela: „Mis sest wiga! Tühi asi kõwerat puud firgetks teha!“

Hans küsima: „Kas sa teed?“

Wanapagan wasta: „Miks mitte! Anna aga siia! Küll sulle näitan!“

Hans jälle: „Tee enne puu taim firgetks. Siis usun, et suurigi puud wõid firgetks teha!“

Wanapagan koha: „Anna siia. Kõhe teen!“

Hans wõtab habeme karwa annab wanapagana kätte, ütleb ise: „Siin on puu taim! Tee see esiti firgetks. Siis usun, et suurigi puud wõiks firgetks teha!“

Wanapagan hakkab karwa firgetks tegema. Aga mida enam ta firgemaks teeb, seda kõweramaks karw läheb. Wanapagan pistab karwa suhu teeb märjaks, hakkab uuesti katsuma. Ei paremat palka ühtegi!

Hans naerab. Ütleb ise: „Etks ma ütelnud, et sinust tegijat ei saa. Suga lubad palju teha, aga kättega ei saa aga midagi korda!“

Wanapagan wihastab. Läheb karwaga sepapatta.

Paneb karwa alasi pääle annab pihta. Taob nii laua, et pää märg üsna. Waatab järele: Karw nii sama kõwer nagu enne.

Wanapagan paneb karwa ääsi ette ja tõmmab ise tangesti lõõtsa. Waatab wiimaks: karw weel kõweram kui enne ja läheb näpu wahel katsudes päris puruks.

Wanapagan sülitab. Hans aga naerab, et küll saab. Ütleb ise: Eks ma ütelnud, et sa suuga suure linna teed aga käega mitte midagi.

M. Padar'i järel, Larmastust.

120. Kosjateel.

J. P. Söggel Woltwedist.

Wanapagan tahtnud naist wõtta. Hans aga laitnud naesewõtmise ära. Hans kartnud, et ta hääd päewad siis ära lõpewad.

Wanapagan aga mõtelnud: Hans on mind tihti petnud. Ei ma nüüd tema juttu enam usu. Wõtan naese ära.

Wanapagan kuulnud, et kosilasel ikka keegi teine kaasas peab olema. Et wanapaganal kedagi muud wõtta ei olnud, arwanud, et Hans selleks küll kõlbab.

Hans selle üle ütlemata rõõmus. Teab ette ära, et wõit talle jääb.

Rott pimedal ööl läheb wanapagan Hansuga teele. Hans õpetama: „Kui pruut käsi laotades meile wasta tuleb, peab kohe temale wasta jooksuma. Sallib pruut seda, wõid teda naeseks wõtta; annab ta sulle aga mööda kõrwu, ei tule naiseks wõtmisest midagi wälja!“

Hans näeb: tuulewesi jookseb paraja tuulega Hans wanapaganale ütlemata: „Näe, pruut tuleb käsi laotades meile wasta, jookse ruttu ta juurde!“

Wanapagan ei lase seda enesele kals korda ütelda. Pistab kohe minema pruudi juurde. Aga wesi tiiw lööb wanapagana kuue külge ja tõstab wanapagana ülesse. Keerutab mõnda korda ringi, enne kui wanapagan maha kukub.

Seni jõuab Hans sinna. Näeb: wanapagan pifali maas, hoiab kahe käega kõhtu kinni.

Hans küsima: „Noh kudas lugu läks?“

Wanapagan wasta: „Ara enam küsi! Katsume et minema saame! Wõtku see ja teine naesewõtmist! Oleksin su juttu uskunud, ei oleks ma nii mitu korda raputada saanud kui nüüd!“

Hansule lipub kange naerutuju pääle. Aga ei tohi wanapaganale naeru näidata.

121. Kalu otsimas.

J. P. Söggel Woltwedist.

Hans ja wanapagan läinud korra kaheleksi kalu püüdma. Püüdnud kaua aega. Hansul kott kala täis, wanapaganal ei ainustigi.

Wanapagan Hansule lugu kaebama.

Hans õpetma: „Ega kala wee pääl ole, et neid ferge kätte saada. Kalad on jõe põhjas! Peab kaua aega jõe põhja mööda hiilima enne kui kätte saab!“

Wanapagan küsima: „Kas siin kõrkjate sees jõe põhjas ka kalu on?“

Hans wasta: „Ei, kalad ujuwad sügawas jõe põhjas.“

Wanapagan targab lohe jõe hoida kalu otsima. Kaob tükkis ajaks wette. Hansul juba hää meel, et wanapagan ära uppunud. Aga wõi ep teine nii hõlpsalt upub. Korraga hakkab wesi teema ja wanapagan

pistab pää weest wälja. Sõimab kirub kalapüüd-
mist et küll. Ei ühtki kala käes. Ei taha teine lord
enam kala püüdma minna.

122. Jänese jahil.

J. P. Söggel Woltwedist

Hans ja wanapagan käinud sahelesi jahil. Hans
lastnud kolm jänest maha, wanapagan ei saanud
ainustgi. Wanapagana süda täis. Wanapagan ei luba
enne koju minna kui jänes käes.

Hansul karupesa teada. Hans wiib wanapagana
karupesa juurde. Wana karu imetanud kännu all poega,
teine istunud kännu otjas.

Hans üttema: „Wanta kus jänes! Lase!“
Wanapagan lasseb. Karupoeg kukkus kännu otjast
maha. Wanapagan läheb ära tooma. Wana karu
aga kallale.

Oh sa elu! Nüüd algab maadlemine, nii et
mättad, kännud ja karwad keewad. Hans naerab kõrwal
et lõht wabiseb.

Wiimaks wäsiwad mõlemad. Wana karu poeb
kännu alla.

Wanapagan Hansule kaebama: „Oh seda jänese
jahiti!“

Hans wasta: „Olite poisid mõlemad!“

123. Tori pörgus wangis.

J. P. Söggel Woltwedist.

Hans ja wanapagan olnud enne suured sõbrad. Eht küll Hans wanapagana üle lõõnud, ei pannud wanapagan seda tähele. Wanapagan tahtnud Hansu käest õppida, et tudas Hansu wõita jõuaks.

Korra petnud Hans wanapagana Tori pörgusse. Teinud suure tule pörgu suu ette ja teinud lord korralt tuld ikka suuremaks. Kolm päewa pidanud sedawiisi wanapagana pörgus wangis.

Wiimaks lubanud wanapagan Hansule loorma raha. Siis lastnud Hans wanapagana pörgust wälja.

Wanapagan jätnud aga raha maksmata.

Tori pörgusse linnu panemise pärast hakanud wanapagan Hansu mihkama.